

Ghid pentru implicarea tinerilor

Dacă vrei să construiești un vapor, să nu începi prin a-i trimite pe oameni după lemne, cuie, unelte, sfori și alte materiale.

Învață-i întâi să tânjească după marea îndepărtată, nesfârșită.

Antoine de Saint-Exupery

Cui se adresează acest ghid?

Ghidul se adresează profesorilor care lucrează în domeniul educației speciale și a fost elaborat în cadrul proiectului **Educație pentru sănătate pentru tinerii cu dizabilități – HEDY (Health Education for Young People with Disabilities)**.

Acest material aduce în atenție dreptul și nevoia copilului sau adolescentului cu dizabilități cognitive - grad moderat, de a lua parte la deciziile care îl privesc, de a face alegeri potrivite și de a fi conștient de acțiunile și consecințele faptelor sale.

Ghidul este structurat în cinci capitole, îmbinând teoria de specialitate cu activități practice, exemple de exerciții, fișe și jocuri pentru stimularea abilităților, a dinamicii și a procesului decizional independent al elevilor.

Activitățile propuse în acest ghid pot fi realizate atât de cadre didactice din ciclul primar, cât și de către cadre didactice din ciclul gimnazial sau personalul de sprijin. Vă invităm să adaptați activitățile propuse nevoilor cu care vă confrunțați.

Vă invităm să ne împărtășiți din experiența dumneavoastră scriindu-ne pe adresa de email **office@raa.ro**

CUPRINS

Capitolul 1	3
1.1 Cadru general	4
1.2 Etapele de luare a unei decizii	5
1.3 Stiluri decizionale personale	7
Capitolul 2	9
2.1 Implicarea copilului în alegeri ca drept fundamental al acestuia - repere legislative	10
2.2 Scala participării- Roger A. Hart	12
2.3 Încurajarea și stimularea copiilor cu cerințe educaționale speciale (CES) în procesul de alegere	14
Capitolul 3	18
3.1 Abilități necesare în procesul decizional și componente implicate	19
3.2 Exerciții pentru formarea și dezvoltarea abilităților de bază în procesul decizional - adaptate elevilor cu CES	19
3.3 Autocunoașterea în procesul decizional	51
3.4 Exerciții de dezvoltare personală în procesul autocunoașterii	53
Capitolul 4	56
4.1 Deciziile de grup, dinamica grupurilor, comportamente de grup, tipuri de luare a deciziilor	57
4.2 Beneficiile participării elevilor la activitățile și deciziile de grup	58
4.3 Exerciții practice pentru formarea și întărirea coeziunii grupurilor de elevi	59
4.4 Implicarea grupurilor de elevi în decizii	73
Capitolul 5	84
5.1 Stimularea elevilor pentru a decide independent – activități și exerciții practice prin care putem stimula acest proces la elevii cu CES	84
5.2 Utilizarea jocurilor pe calculator și boardgames ca metodă pentru stimularea procesului decizional	85
Bibliografie	94
Anexe - Fișe de lucru (imagini)	96
	97

Capitolul 1

1.1 Cadru general

1.2 Etapele de luare a unei decizii

1.3 Stiluri decizionale personale

1.1 Cadru general

Omul este o ființă rațională și aproape de la cea mai fragedă vârstă se află în situația de a face alegeri și apoi de a lua decizii. Decizia este definită ca *“hotărâre luată în urma examinării unei probleme, a unei situații, soluție adoptată dintre mai multe posibile”* (DEX).

Relația între **alegere** (forma primară a deciziei, favorizarea sau numirea unei variante) și **decizie** este reprezentată prin faptul că decizia este rezultatul unor activități repetate, susținute și conștiente de a face alegeri, de angajare în acțiuni și de menținerea direcției stabilite. Decizia este mai elaborată din punct de vedere psihic față de alegere, pentru că implică: analiză a opțiunilor, a avantajelor și a dezavantajelor și o mobilizare a forțelor pe direcția stabilită. De exemplu decidem că dorim să schimbăm mașina și apoi alegem dintre modelele disponibile. Decidem că vrem să mâncăm la restaurant, apoi alegem dintre felurile din meniu. Decizia și alegerea sunt părți ale aceleiași medalii. Iar acea medalie reprezintă activitatea cognitivă și atrage în sine toate resursele de care dispune ființa umană.

Putem **defini** decizia ca fiind rezultatul unor activități conștiente de a face o alegere, de a te angaja într-o acțiune și de a te îndrepta în direcția aceea.

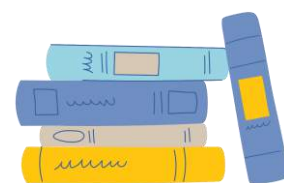
Decizia aparține unei persoane sau unui grup de persoane care dispun de abilitățile necesare și care răspund pentru alegerea făcută. Decizia poate fi și în sarcina unei autorități sau a unei entități juridice.

În funcție de factorii implicați deciziile se împart în trei **categorii**:

- **decizii ale organizației sau organizaționale;**
- **decizii personale individuale;**
- **decizii personale de grup;**

1 **Deciziile organizaționale** sunt cele mai elaborate, raționale și eficiente, atât cât pot fi în măsura umană posibilă și au implicații mari ca valoare și timp. Ele sunt supuse mereu analizei, perfecționării și adaptării în timp real la condițiile externe. Deciziile dintr-o organizație includ acele decizii care determină obiectivele, resursele și politicile organizației/ instituției. Deciziile strategice sunt, de exemplu cele luate de către școală cu privire la politicile educaționale, la obiectivele strategice și la elaborarea unui plan managerial.

2 **Decizia personală individuală** reprezintă procesul prin care alegem o alternativă din mai multe disponibile la un moment dat, pe baza anumitor criterii. Implicit înseamnă eliminarea unor opțiuni. Decizia personală indică trăsăturile individuale ale fiecărui om. Rolul ei este acela de a indica tipul de comportament decizional dar și de a-l forma. Este suficient să cunoaștem trăsăturile de personalitate pentru a ne putea

da seama de comportamentul decizional. Caracteristicile esențiale ale deciziei personale sunt:

- declanșarea într-o situație de alegere,
- existența mai multor variante,
- posibilitatea de a alege doar o variantă dintre cele disponibile,
- alegerea bazată pe analiză, cântărire,
- alegerea bazată pe cel puțin un criteriu

3 Decizia de grup - este o situație atunci când indivizii fac o alegere colectivă dintre alternativele din fața lor. Decizia nu mai este atunci atribuită unei singure persoane, care este un membru al grupului. Acest lucru se datorează faptului că toate procesele individuale și ale grupurilor sociale, cum ar fi influența socială contribuie la rezultat. Deciziile luate de grupuri sunt adesea diferite de cele luate de indivizi.

Moduri în care un grup poate lua decizii, conform autorului Edgar Shein – *Process Consulting*:

- ✓ **Decizia luată prin lipsa răspunsului**
- ✓ **Decizia luată prin autoritate**
- ✓ **Decizia luată de minoritate**
- ✓ **Decizia luată de majoritate**
- ✓ **Decizia prin consens**
- ✓ **Decizia prin unanimitate**

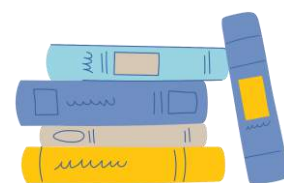
Eficiența luării unei decizii în grup depinde de concentrarea scopului, disponibilitatea resurselor, planificarea timpului, fezabilitate, adecvare. În cazul deciziilor luate de mai mulți membri ai echipei, deciziile trebuie să fie acceptate de toți, atât de cei care răspund de implementare cât și de cei care suportă consecințele.

1.2 Etapele de luare a unei decizii

Zilnic, adulții, copiii, organizațiile sunt puse în situația de a lua o decizie. Pentru a facilita procesul putem urmări și analiza cele 7 etape, identificând nivelul la care apar dificultățile, mai ales la copii, și înlăturându-le prin antrenarea în diferite activități care dezvoltă componentele psihice.

Etapa 1

Identificarea nevoii și reflectarea asupra necesității de a lua o decizie.

Etapa 2

Colectarea informațiilor relevante și utile.

Etapa 3

Identificarea opțiunilor – pe măsură ce se adună informații relevante, se vor contura mai multe posibilități și alternative.

Etapa 4

Evaluarea opțiunilor – alegerea mentală a unei alternative pentru a verifica consecințele probabile.

Etapa 5

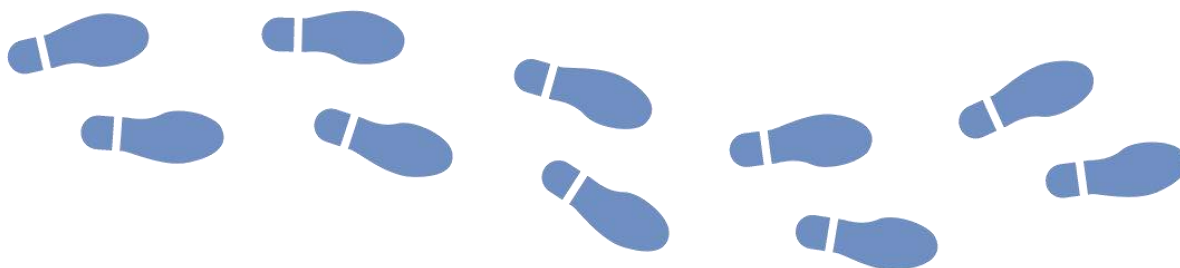
Selectarea unei opțiuni.

Etapa 6

Analizarea unor argumente și conturarea unor măsuri pozitive pentru implementarea acelei decizii.

Etapa 7

Evaluarea deciziei și a consecințelor acesteia. Reflectarea asupra deciziei luate.

Mintea umană nu se rezumă doar la luarea de decizii, întrucât acest proces depinde de alte procese precum atenția, memoria sau percepția, însă luarea de decizii este o resursă critică a proceselor de învățare, de relaționare, de adaptare la mediu sau chiar de supraviețuire.

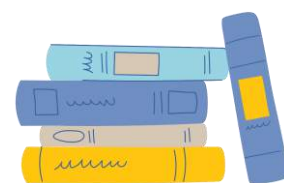

1.3 Stiluri decizionale personale

Oamenii iau decizii în mod diferit, antrenând diferite componente interne. Credințele, formările, principiile și stilul de viață controlează de cele mai multe ori modul în care se iau deciziile:

- **Stilul rațional** – folosește logica, analiza și organizarea unui plan
"Cunosc argumentele pro și contra pentru fiecare variantă."
"M-am gândit care vor fi consecințele fiecărei alternative."
"Am luat decizia după ce am cântărit bine toate alternativele."

- **Stilul dependent** - caută sfaturile, ajutorul, confirmarea unei autorități sau persoanelor apropiate în luarea de decizii și ezită să își asume singuri decizia.
Poate fi controlat de teamă, anxietate, lipsa stimei de sine.
"Mă duc unde se duc și prietenii mei."
"Ceilalți știu cel mai bine ce e potrivit pentru mine."
"Nu pot să-mi supăr familia."

- **Stilul evitant** – este răbdător și așteaptă ca problemele să se rezolve de la sine
"Acum nu e momentul potrivit să iau această decizie."
"Dacă lași timpul să treacă, lucrurile se vor rezolva de la sine."
"Ce poți face azi, lasă pe mâine, că poate poimâine nu mai trebuie să faci."

- **Stilul intuitiv** - impresiile de moment și intuițiile cântăresc cel mai greu în luarea unei decizii
"Fac întotdeauna ceea ce simt."
"Ceva îmi spune că așa e mai bine."
"Intuiția nu mă înșală niciodată."

- **Stilul spontan** - deciziile sunt luate pe loc, sub impulsul momentului, fără cântărirea argumentelor
"Mă hotărâsc fără să stau prea mult pe gânduri."
"Întâi sar și apoi văd eu cum înot."

Nu există o modalitate corectă sau greșită, bună sau rea de a lua deciziile, pentru că sunt activate toate structurile personale ale individului, și acestea pot diferi pe parcursul unor etape ale vieții, dar se pot întări și exersa anumite componente ale psihicului pentru a îmbogăți astfel experiența decizională a persoanei. Cu cât un om experimentează mai multe tipuri de a lua decizii (și acest fapt presupune și doar să observe cum acționează cei din jur) cu atât el va tinde să încerce să utilizeze mai multe moduri de a acționa el însuși și a păstra metodele care îi aduc cele mai favorabile rezultate.

CONCLUZII:

- ✓ Alegerile și deciziile fac parte permanent din activitatea umană.
- ✓ Decizia este o funcție cognitivă superioară care implică multe componente ale psihicului uman (observație, gândire, comunicare, atenție, memorie, proiecție, canalizarea energiei, caracter, preferințe personale) . Nivelul de dezvoltare al acestora ajută la formarea unor strategii de luare a deciziilor cât mai eficiente pentru viitor.
- ✓ Scopurile și efectele deciziilor sunt atât individuale cât și de grup.
- ✓ Caracterul puternic social al ființei umane determină anumite particularități ale procesului decizional.

Capitolul 2

2.1. Implicarea copilului în alegeri ca drept fundamental al acestuia – repere legislative

2.2. Scala participării Roger A. Hart

2.3. Încurajarea, stimularea și pregătirea copiilor cu CES în procesul de a face alegeri

2.1. Implicarea copilului în alegeri ca drept fundamental al acestuia – repere legislative

Copiii sunt ființe fragile, în formare, iar caracteristicile lor specifice, corelate cu interesul constant și cu proiecțiile persoanelor adulte, în special ale celor care îi au în grijă, au condus la propunerea, adoptarea, modificarea, completarea și menținerea în prim planul conștiinței publice a unor măsuri legale, drepturi, legiferări, sublinieri și ratificări ale drepturilor copiilor, indiferent de vârstă, categorie, cetățenie, stare complexă de sănătate etc. Astfel, copiii sunt îndreptățiți să se bucure de drepturi depline. Ei beneficiază de toate drepturile omului și de toate drepturile fundamentale și fac obiectul unor reglementări speciale care să răspundă intereselor și nevoilor lor specifice.

Implicarea copilului în decizii, consultarea acestuia, informarea și ascultarea dorințelor sale este nu doar indicat pentru dezvoltarea sa, ci chiar obligatoriu, stipulat în întreaga legislație națională și internațională.

România a ratificat prin Legea nr. 18/19901 Convenția Națiunilor Unite cu privire la Drepturile Copilului, adoptată de către Adunarea Generală ONU la data de 20 noiembrie 1989. Potrivit acesteia, drepturile copilului pot fi grupate în trei mari categorii: drepturi de protecție, drepturi de dezvoltare și **drepturi de participare**.

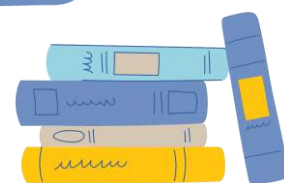
Constituția României

- Art. 49 – Protecția copiilor și a tinerilor (1) Copiii și tinerii se bucură de un regim special de protecție și de asistență în realizarea drepturilor lor... (5) Autoritățile publice au obligația să contribuie la asigurarea condițiilor pentru **participarea liberă a tinerilor la viața politică, socială, economică, culturală și sportivă a țării**.

Legea 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului

- Art. 28 (1) **Copilul are dreptul la libertate de exprimare**. (2) Libertatea copilului de a căuta, de a primi și de a difuza informații de orice natură, care vizează promovarea bunăstării sale sociale, spirituale și morale, sănătatea sa fizică și mentală, sub orice formă și prin orice mijloace la alegerea sa, este inviolabilă. (3) Părinții sau, după caz, alți reprezentanți legali ai copilului, persoanele care au în plasament copii, precum și persoanele care, prin natura funcției, promovează și asigură respectarea drepturilor copiilor au obligația de a **le asigura informații, explicații și sfaturi, în funcție de vârsta și de gradul de înțelegere al acestora, precum și de a le permite să își exprime punctul de vedere, ideile și opiniile**. (4) Părinții nu pot limita dreptul copilului minor la libertatea de exprimare decât în cazurile prevăzute expres de lege.

Legea nr. 1/2011 a Educației Naționale, cu modificările și completările ulterioare

- **Principiul respectării dreptului la opinie al elevului/studentului ca beneficiar direct al sistemului de învățământ.** Art. 4. Educația și formarea profesională a copiilor, a tinerilor și a adulților au ca finalitate principală **formarea competențelor, înțelese ca ansamblu multifuncțional și transferabil de cunoștințe, deprinderi/abilități și aptitudini**, necesare pentru: b) integrarea socială și participarea cetățenească activă în societate

Regulamentul cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar, publicat de Ministerul Educației În 11.09.2020

- Art. 3 (2) Conducerile unităților de învățământ își fundamentează deciziile pe dialog și consultare, 1 Legea nr. 18/1990 publicat în Monitorul Oficial, nr. 314 din 13 iunie 2001

Statutul Elevului

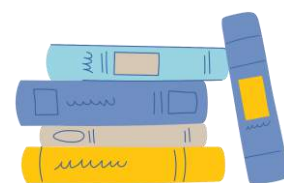
- Art. 4. Învățământul preuniversitar este centrat pe elev. Toate deciziile majore sunt luate prin consultarea reprezentanților elevilor, respectiv a Consiliului Național al Elevilor și a altor organisme reprezentative ale elevilor, precum și prin consultarea obligatorie a reprezentanților federațiilor sindicale, a beneficiarilor secundari și terțiari, respectiv a structurilor asociative reprezentative ale părinților, a reprezentanților mediului de afaceri, a autorităților administrației publice locale și a societății civile.

OG nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare

- Art. 1 (2) Principiul egalității între cetățeni, al excluderii privilegiilor și discriminării sunt garantate în special în exercitarea următoarelor drepturi: ... (viii) dreptul la libertatea de opinie și de exprimare.
- Art. 2 (1) Potrivit prezentei ordonanțe, prin discriminare se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, ...și orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice.

Codul Civil

- Art. 488: Îndatoririle specifice. (1) Părinții au îndatorirea de a crește copilul în condiții care să asigure dezvoltarea sa fizică, mentală, spirituală, morală și socială în mod armonios. (2) În acest scop, părinții sunt obligați:...b) să prezinte și să permită informarea și lămurirea copilului despre toate actele și faptele care l-ar putea afecta și să ia în considerare opinia acestuia;

Deși copilul, adolescentul și adultul în formare depune efort, învață, execută sarcini, îndeplinește cerințe, rezolvă exerciții, necesitatea implicării în alegeri și decizii se impune pentru dezvoltarea unei autonomii personale consistente, pentru creșterea stimei de sine și pentru cristalizarea unei personalități armonioase. Funcțiile de execuție sunt benefice, dar nu sunt suficiente pentru a stimula la un nivel superior formarea personalității, mai ales că un argument foarte puternic este vârsta în general mică la care se manifestă învățarea prin imitație, ceea ce îi conferă un caracter mult prea puțin profund pentru a fi singura sursă de elaborare a planurilor decizionale.

2.2. Scala participării – Roger A. Hart

În procesul de alegere și cel decizional există multiple beneficii care se pot observa la copiii implicați activ, încă de la cele mai fragede vârste:

- Îl învață să fie responsabil. Alegerea implică selectarea unei singure variante și anularea celorlalte, de aceea copilul va învăța despre renunțare și asumarea acesteia, crescând astfel responsabilitatea cu care va lua decizii pe viitor
- Creșterea sentimentului de putere și echilibru. Să nu poți lua nicio decizie, niciodată, contravine ideii de identitate umană, de aceea copiii își doresc să poată controla, chiar și mici aspecte ale vieții și ale mediului lor apropiat.
- Încrederea de sine este stimulată mai ales când rezultatele alegerilor se dovedesc a fi bune. Copilul este mândru de sine și își va dori ca și în viitor să reușească să decidă corect.
- Creșterea sentimentului de valoare. Alegerile sunt respectate de către ceilalți, astfel rolul lui în grup este validat, simte că este valoros și respectat.
- Autocunoaștere – cu cât va alege și va decide singur legat de activități care îl privesc, copilul va învăța multe despre propria persoană și va putea folosi informațiile astfel dobândite în a decide mai repede și mai eficient, în conformitate cu personalitatea sa.
- Stimulează rezolvarea de probleme. Creierul primește situația decizională ca pe o problemă de rezolvat și recurge la strategii, chiar dacă rudimentare în fazele inițiale, dar apoi din ce în ce mai elaborate. Mai ales când rezultatele nu sunt cele prevăzute și se dovedește o alegere greșită, se reia procesul de soluționare, până ce rezultatele vor fi cele scontate.

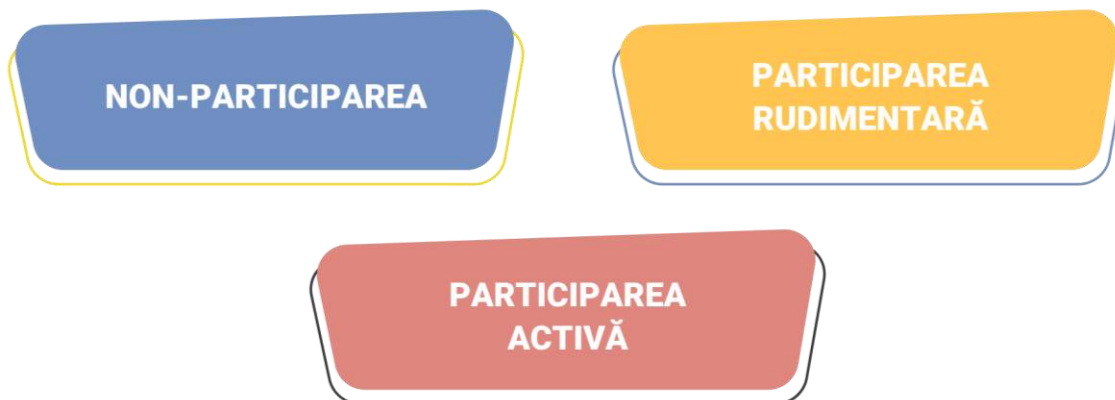

Cu toate că în ultimii ani, școlile au acordat o mai mare importanță participării elevilor la acțiuni și alegeri, există încă multe limitări în acest sens. Participarea copilului la decizii este un proces treptat și depinde de nivelul lui de dezvoltare. În 1992 a fost elaborat un instrument prin care participarea copiilor putea fi analizată și măsurată,

numit **“Scala participării”**. Atunci când colaborarea copiilor este realizată cu adulții, Roger A. Hart a identificat **trei moduri de implicare**:

Fiecare nivel este structurat pe mai multe trepte, așa cum a fost descris de către Roger Hart în scala de participare:

Non-participarea

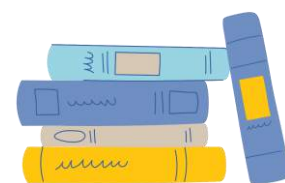
1. Lipsa de participare -copiii nu sunt implicați deloc, adultul realizează sarcina, face alegerea, ia decizia
2. Adulții conduc - copiii sunt conduși de către adulți
3. Adulții conduc blând -copiii sunt ghidați îndeaproape de către adult, fără a le oferi autonomie în alegerea răspunsului și participare activă

Treptele 1, 2, 3 indică lipsa de implicare și de atragere a copiilor din partea adulților. Aceștia au tendința de a lua decizii în locul lor și de a-i conduce către o alegere.

Evitați o astfel de procedură, deoarece nu respectă drepturile copilului și îl reduce pe acesta la un simplu figurant al propriei vieți.

Participarea rudimentară

4. Manipularea- copiii nu înțeleg esența proiectului și nu au capacitate să execute propriile acțiuni, dar aparent aceștia sunt activi și manifestă un stil democratic. Acest model este, de asemenea, de evitat, dar adulții apelează la el din cauză că nu cunosc posibilitățile reale ale copiilor sau nu adaptează procesul la posibilitățile lor de înțelegere.
5. Decorul - situat lângă manipulare, este momentul când copiii nu participă în mod autentic, dar sunt parte din activitatea adulților.
6. Participarea simbolică sau “Tokenism”-din engleză “simbol”, termenul reprezintă modul în care copiii sunt evidențiați sau folosiți la organizarea conferințelor, manifestațiilor, etc. Elevii cu un grad bun de autonomie sau cu un nivel de talent sunt selectați să participe la discuție sau să aibă un discurs. Aceștia însă nu înțeleg criteriile pentru care au fost selectați.
7. Numirea de către adulți și informarea copiilor - pentru a fi o treaptă de dezvoltare, copiii trebuie să înțeleagă care este rolul lor, copiii înțeleg care este scopul proiectului și decid dacă vor să se implice sau nu.

Participarea activă

8. Copiii sunt consultați și informați -copiii participă la proces, ei sunt întrebați și părerea lor este luată în considerare, deși adulții sunt cei care conduc procesul
9. Decizii comune - deciziile se iau împreună
10. Copiii decid - adulții ajută
11. Copiii sunt responsabili de propriile lor decizii - acesta este modul ideal în care îi putem responsabiliza pe copii. Decizia devine o negociere de la egal la egal între copii și adulți

Este important să țineți cont de scala participării pentru a putea crea cât mai multe posibilități de participare ale elevilor. Din păcate, pentru elevii cu CES practica didactică arată că, de cele mai multe ori, **copiilor cu CES** nu le sunt create condiții optime, iar multora dintre aceștia le lipsesc abilități fundamentale pentru a face o alegere, deoarece:

- nu au fost învățați să facă alegeri
- adulții aleg în locul lor
- oportunitățile sau situațiile în care ar trebui să facă o alegere sunt limitate
- au abilități de comunicare deficitare
- pot avea afectări senzoriale care îi împiedică să adune suficiente informații
- au stimă de sine scăzută
- își doresc foarte mult să se integreze și renunță la exprimarea opiniei, dacă aceasta este diferită de a celorlalți

2.3. Încurajarea și stimularea copiilor cu CES în procesul de alegere

Copiii cu CES au nevoie de un adult care să le arate că pot fi autonomi și care să-i sprijine în etapele lor de dezvoltare, astfel încât implicarea, participarea, alegerea să devină practici obișnuite în clasă și în școală.

Cum puteți pregăti un mediu favorabil dezvoltării abilității de a alege a elevilor în clasă:

Predarea abilităților necesare

Pentru identificarea preferințelor primare cum ar fi cele de gust, miros, textură, culoare, etc, trebuie să oferiți experiențe senzoriale cât mai variate și reacțiile la acestea. Copilul învață mirosuri, gusturi și le asociază cu ce le generează, creând astfel o hartă a preferințelor, completată cu imagini, desene, cuvinte, orice poate copilul să înțeleagă. Trebuie efectiv predat ca o lecție, învățat să asocieze imaginea cu mirosul/ gustul/ textura/ culoarea și cu un emoticon care reprezintă ÎMI PLACE / NU ÎMI PLACE.

Indiferent de complexitatea alegerii, trebuie mai întâi și mai întâi să depistați nevoile individuale. Alegerile pot fi simple, precum cea de a alege între două jucării, obiecte,

haine, activități, sau complexe, precum a decide ce lecție le-ar plăcea să învețe. După ce identificați preferințele copilului (profitând de orice contact, activitate și situație concretă pentru a completa **HARTA PREFERINTELOR** cu tot ceea ce observați că îi place, ceea ce înseamnă să fie preferat constant și nu doar o dată, din întâmplare) oferiți două sau mai multe opțiuni între care să aleagă și care vor fi legate de acestea, pentru a putea stimula astfel exprimarea a ceea ce-și dorește.

Repetarea, susținerea și îndrumarea alegerilor determină ca acestea să devină deprinderi permanente ale copiilor.

Crearea oportunităților de utilizare a abilității de a alege

De cele mai multe ori, aceste situații apar spontan și permit elevului să câștige control și independență. Indiferent de mediu – în clasă, pe hol, în curte, în recreație -atunci când observați o oportunitate sau o situație în care copilul își poate exprima preferințele și poate face alegeri, încurajați-l să o facă.

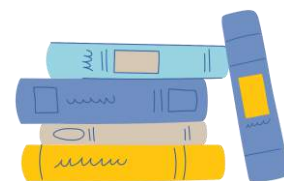
Stabiliți un cadru general în care copiii știu când pot face alegeri și când pot lua decizii. Nu în orice situație este potrivit să-i lăsați pe copii să aleagă.

Utilizați următoarele strategii, prin care copiii cu CES își formează o rutină sănătoasă de alegeri:

- **Decizii/ Alegeri zilnice:** alegerea hainelor pentru școală sau timpul liber, petrecerea pauzelor, o activitate de timp liber, scrierea cu un anumit instrument, petrecerea timpului cu un coleg, alegerea unei fișe de lucru după terminarea activității obligatorii, rândul de ieșit la tablă, alegerea sarcinilor de serviciu: udarea florilor, ștergerea tablei, ștergerea mesei de praf, organizarea rechizitelor, alegerea pauzei de masă (prima, a doua, a treia recreație), alegerea obiectului de studiu (frunză sau fir de iarbă, fructe sau legume)
- **Decizii/ Alegeri săptămânale:** alegerea unei activități comune în familie sau la școală, alegerea unui joc colectiv, alegerea dintre 2 teme propuse pentru ora de dirigenție, alegerea unui premiu la finalul săptămânii (din 2 recompense propuse de către profesor), alegerea unui șef de clasă
- **Decizii/ Alegeri lunare:** alegerea temei unui proiect comun, alegerea unui cadou pentru cineva drag de la școală (de tipul Secret Santa),
- **Decizii/ Alegeri semestriale:** alegerea unui rol la serbare, alegerea unor fișe pentru portofoliu, alegerea unei activități cu toată clasa, alegerea locului din dreapta sau stânga, alegerea decorului clasei, alegerea consiliului clasei

Acceptarea tuturor formelor de comunicare

Trebuie să acceptați și să încurajați orice formă de comunicare a alegerilor, inclusiv formele de tip nonverbal, precum atingerea unui obiect, indicarea, semnul, desenul, etc.

A face o alegere nu necesită obligatoriu un nivel bun al limbajului expresiv. Așadar, indiferent de nivelul de dezvoltare al comunicării, abilităților cognitive sau sociale, orice copil are dreptul să aleagă și trebuie stimulat să ia decizii.

Opțiunile de a alege pot fi împărțite în 7 categorii. Conform modelului numit „The Model of Choice Diversity” (Brown, Belz, Corsi & Wenig, 1993) avem următoarele situații:

- Între activități (alegerea unei activități din mai multe)
- În cadrul activității (alegerea materialelor sau modului de lucru)
- Refuz (alegerea de a refuza o activitate. Ex: vrei să faci desenul sau nu?)
- Cu cine? (alegerea persoanei pe care copilul o preferă pentru activitatea respectivă - părinte, profesor, coleg)
- Unde? (alegerea locului de desfășurare. Ex. în pauză vrei să stai în clasa ta sau pe hol?)
- Când? (alegerea momentului în care va începe activitatea)
- Terminare (alegerea de a încheia o activitate)

Activitățile de rutină din timpul orelor oferă multe momente oportune pentru a-l pune pe copil să aleagă. Participarea elevilor cu dizabilități cognitive în luarea deciziilor este o parte componentă a dezvoltării lor, iar cadrul școlar poate oferi multiple posibilități prin care elevii învață ce înseamnă un proces participativ care va conduce către autonomie în alegeri și decizii.

Creșterea încrederii în propria persoana, a stimei de sine

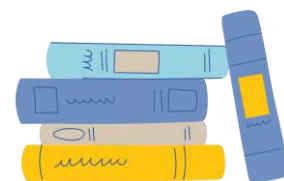
Uneori copiii se autoconving că rezultatele alegerilor personale vor fi dezastruoase. Copiii cu CES în mod special au o stimă de sine scăzută, ca urmare a experienței lor de viață destul de limitate de condițiile specifice care îi înconjoară, de aceea ei au nevoie, mai mult ca oricine de validări permanente ale propriilor acțiuni.

Ca măsură de sprijin pentru a le stimula pașii în direcția deciziilor personale asumate, puteți oferi cât mai multe măsuri de siguranță ca în cazul în care situația va merge prost, va primi sprijin pentru a diminua, repara, înlătura efectele.

Trebuie să îi oferiți sprijinul pe tot parcursul procesului și să micșorați afectarea negativă posibilă. De asemenea, puteți oferi elevului propriul exemplu de asumare a deciziilor și a efectelor negative, prin povestiri, paralele și comparații cu propriile exemple de situații asemănătoare .

Învățarea propriilor drepturi și respectarea tuturor persoanelor

Majoritatea copiilor și chiar și o mare parte dintre adulți nu cunosc drepturile și responsabilitățile pe care le au ca cetățeni, ca membri sau ca participanți la comunitate, viață socială, economică, grupuri, categorii etc. Ca adult responsabil, iar ca profesor cu atât mai mult, ajutați copiii să cunoască aceste informații, prin prelucrarea lor sub formă de imagini, filmulețe, animații tematice, lecții, activități,

exerciții, jocuri. Toți copiii, indiferent de ritmul lor de dezvoltare, pot învăța comportamente simple de tipul AȘA DA/ AȘA NU, reușesc să înțeleagă interdicții și să respecte reguli simple și clare, cu condiția ca acestea să fie repetate, exersate, să constituie un scop în sine în cadrul mai multor activități pedagogice.

Cu cât copiii exersează mai mult respectul față de ceilalți, cu atât își vor construi o imagine mai limpede despre propria persoană în cadrul grupului, societății și lumii, aceasta devenind un preconstruct important în drumul către autonomie personală și asumarea independentă a deciziilor în viață.

Trebuie să reținem faptul că, din cauza programului încărcat, apariția naturală de situații care să ofere posibilitatea de exersare a alegerii este limitată, dar în procesul de educație și dezvoltare putem să producem artificial momente de decizie. Cu cât vârsta de dezvoltare a copilului este mai mică (indiferent de vârsta lui cronologică, trebuie avută în vedere vârsta mentală reală), cu atât situațiile și variantele vor fi mai simple: alegeri între variante puțin diferite, alegeri de obiecte sau acțiuni simple, alegeri de scurtă durată.

CONCLUZII

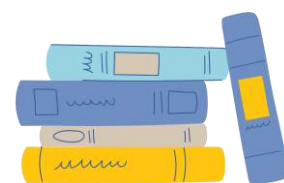
Orice formă de activitate care implică copii trebuie să țină cont de legislația în vigoare, care stipulează în manieră clară dreptul copilului de a fi implicat în decizii.

Stimularea copiilor în a face alegeri are multiple beneficii pe planul dezvoltării lor personale.

Scala participării -instrument elaborat de Roger A. Hart îi ajută pe adulți să înțeleagă care sunt treptele de implicare a copilului.

Elevii cu CES au nevoie de o atenție specială pentru a dezvolta segmentul decizional.

Reușita procesului de implicare a elevului cu CES în luarea deciziilor este condiționată de crearea intenționată și constantă a condițiilor optime în mediul său de lucru.

Capitolul 3

3.1. Abilități individuale necesare în procesul decizional

3.2. Exerciții pentru formarea și dezvoltarea abilităților de bază în procesul decizional - adaptate elevilor cu CES

3.3 Autocunoașterea în procesul decizional

3.4. Exerciții de dezvoltare personală în procesul autocunoașterii

3.1. Abilități individual necesare în procesul decizional și componente implicare

Scopul principal al educației este formarea unor adulți cu un grad cât mai mare de independență, capabili să participe la procese decizionale de grup, organizaționale și individuale cât mai diverse și, mai ales, cât mai eficiente. Abilitățile de luare a deciziilor sunt importante în dezvoltarea personală, autonomia, independența și eficiența unui om, atât ca parte a grupului social căruia îi aparține, cât și ca entitate liberă. Persoanele care pot identifica toate opțiunile și le pot compara în termeni de eficiență vor fi mai rapide, mai productive și mai fericite.

Decizia, ca orice altă trăsătură umană educabilă, se construiește în timp și necesită parcurgerea unor etape, integrarea unor circuite primare, a unor funcții de bază, formarea și utilizarea unor deprinderi considerate necesare pentru îmbunătățirea proceselor de alegere. Copilul se naște cu posibilitatea de a învăța să decidă ca adult, dar are nevoie de o bază de comportamente și abilități, capacitate și competențe. Elevii, incluzând cu atât mai mult categoria elevilor cu CES, au nevoie de îndrumare și exersare a acestor abilități și procese care le vor fi de folos în etapele de luare a deciziilor:

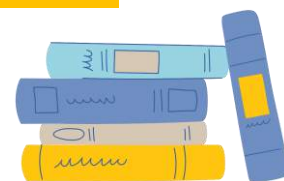
- abilitatea de a observa și de a colecta informații
- ascultarea activă
- managementul timpului și organizarea sarcinilor de lucru
- abilitatea de a descoperi, de a crea, de a fi curios
- folosirea unui sistem de analiză, comparație și substituție
- colaborare, comunicare, dezvoltarea vocabularului
- analiza și autorefecție
- negocierea și schimbul
- autoreglarea emoțională

3.2. Exerciții pentru formarea și dezvoltarea abilităților de bază în procesul decizional - adaptate elevilor cu CES

Exercițiile de mai jos pot fi folosite fie la începutul orelor de curs ca energizer, pot fi integrate în orele de curs ca exerciții didactice păstrând forma de organizare și utilizând informațiile specifice lecției, sau pot fi realizate după-amiaza, în cadrul orelor de terapie.

Abilitatea de a observa și de a colecta informații

Abilitatea de a observa și de a colecta informații - asigură că ajung și se pot stoca cât mai multe informații care pot fi apoi integrate în procesele de analiză mai complexă, în cadrul luării deciziilor. Exercițiile vor dezvolta fondul de experiențe și informații ale elevilor, vor ajuta la integrarea unor strategii de analiză primară și vor stimula simțul realității.

Elevi: Clasele I-VIII - Dizabilități cognitive moderate

Tema: Observarea și colectarea de informații

Resurse :

- Obiecte cu diferite forme, texturi, culori, mărimi (fructe, unelte, casnice, vestimentație, burete, săpun, pesmet, scoică, piatră, mănușă, șosete etc)
- Imagini cu obiecte, scene cu mai multe personaje sau obiecte – Vedeți *Anexa 1*
- Fișe cu desene/ imagini incomplete
- Reviste cu imagini, oameni

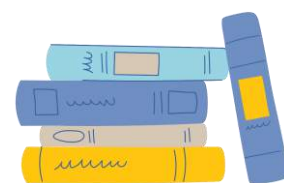
Exercițiul 1: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 8 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual

- Grupați elevii în perechi
- Împărțiți/ oferiți fiecărei pereche câte un obiect
- Rugați fiecare echipă să studieze obiectul timp de 5 minute.
- După cele 5 minute, fiecare echipă trebuie să răspundă în scris la câteva întrebări. Dacă nu pot scrie, elevii răspund oral și fișa este completată de către profesor.
- Întrebați elevii
  - *ce formă are obiectul*
  - *ce culoare are obiectul*
  - *din ce material este făcut*
  - *la ce folosește*
  - *din ce este alcătuit*

Exercițiul 2: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 8 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual

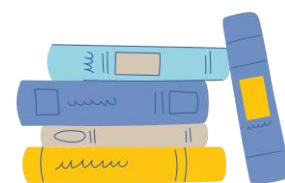
- Reluați etapele de mai sus oferind fiecărei echipe două obiecte
- După 5 minute de observare, rugați fiecare echipă să răspundă în scris la câteva întrebări. Dacă nu pot scrie, elevii răspund oral și fișa este completată de către profesor
- Întrebați elevii:
  - Ce asemănări sunt între obiecte?
  - Ce deosebiri sunt între obiecte?
- Rugați fiecare echipă să desemneze un reprezentant care să citească/ prezinte ceea ce au lucrat
- Ascultați prezentarea fiecărei echipe

Exercițiul 3: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 6 și 10 ani în funcție de nivelul de achiziție individual

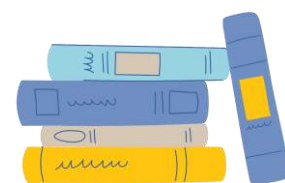
- Pentru acest exercițiu explicați elevilor că vor lucra individual
- Împărțiți fiecărui elev o imagine diferită de cele ale colegilor săi
- Rugați fiecare elev să studieze imaginea timp de 5 minute.
- După cele 5 minute, fiecare trebuie să răspundă la câteva întrebări care diferă în funcție de imaginea prezentată
  - ✓ Unde este ...x (un mic detaliu mai greu observabil în imagine)?
  - ✓ Ce ține în mână personajul din spate/ față/ dreapta/ stânga?
  - ✓ Ce face personajul din spate/ față/ dreapta/ stânga?
- Asigurați-vă că ascultați răspunsurile pregătite de toți elevii.

Exercițiul 4: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 9 și 12 ani în funcție de nivelul de achiziție individual

- Pentru această activitate elevii vor lucra individual
- Împărțiți fiecărui elev o imagine/ fișă cu o imagine incompletă diferită de cele ale colegilor săi
- Exemple de imagini lacunare:
  - *bicicletă fără roată,*
  - *umbrelă fără mâner,*
  - *casă fără acoperiș,*
  - *ceas fără limbi,*
  - *masă fără picioare etc.*
- Rugați fiecare elev să studieze materialul timp de 5 minute.
- După cele 5 minute, fiecare trebuie să răspundă la întrebarea
  - Ce lipsește ?
- Asigurați-vă că ascultați răspunsurile pregătite de toți elevii

Exercițiul 5: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 8 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual

- Pentru acest exercițiu pregătiți o pungă cu diferite obiecte: un pesmet, o bucată de săpun, o lumânare, o bucată de gumă, o șosetă, hârtie, o brichetă, un castravete etc
- Elevii se așează în cerc
- Explicați elevilor că săculețul va circula la fiecare și că fiecare elev va avea de extras un anumit obiect numit de profesor, fără să se uite (cu ochii închiși) - doar prin pipăire
- Elevul care va scoate obiectul greșit, îl va pune înapoi. Sacul este transmis pe cerc altui coleg să încerce

OBSERVAȚII:

Reluați exercițiile periodic, cu aceleași sarcini care revin fiecărui elev, pentru a putea observa și evalua progresele individuale la nivelul realizării sarcinii mai repede, cu mai multă acuratețe.

În cazul în care nu se remarcă îmbunătățiri în modul de realizare, reluați exemplificând rezolvarea, implicându-vă alături de elevi.

Ascultarea activă

Ascultarea activă - dezvoltarea atenției la ceea ce vorbesc ceilalți și înțelegerea informațiilor sunt abilități necesare pentru luarea deciziilor în grup, pentru dezvoltarea înțelegerii și îmbogățirea experiențelor. Un elev care reușește să asculte activ va putea participa la procese decizionale atât în grup cât și individual.

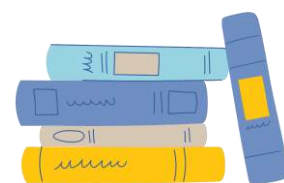
Fișă didactică

Elevi: Clasele I -VIII - Dizabilități cognitive moderate

Tema: Ascultarea activă

Resurse:

- Fișe cu texte scurte/ propoziții
- Casetofon/ laptop/ telefon/boxă
- Coli de scris/desenat, creioane colorate

Exercițiul 1: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 8 și 12 ani în funcție de nivelul de achiziție individual

- Selectați un text care să conțină și cifre, potrivit grupei cu care lucrați.
- Pentru acest exercițiu explicați elevilor că vor lucra individual.
- Rugați elevii să fie atenți la textul pe care urmează să îl citiți și să bată din palme/ scrie pe caiet/ deseneze o bulină ori de câte ori aud o cifră în textul citit.
- După ce terminați de citit textul, rugați elevii să vă spună câte cifre au identificat în text.
- În cazul în care au fost înregistrate mai multe omisiuni, reluați citirea textului mai rar.

Observație:

Puteți folosi genul acesta de exercițiu pentru a crea o legătură cu următoarea oră/temă, selectând un text și rugându-i să descopere alte elemente: de exemplu culori, nume de persoane etc.

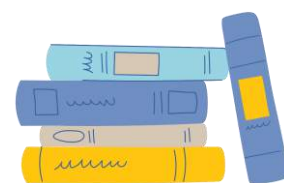
Exercițiul 2: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 10 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual

- Pregătiți pe două dispozitive audio (de ex: laptop și telefon) două clipuri audio în care să se audă înregistrări cu zgomote/ sunete/ melodii/ voci diferite (ciripit și clopoțel, vacă și cocoș, trompetă și oaie, fluier și pisică, etc).
- Explicați elevilor că vor avea de identificat ceea ce aud simultan.
- Porniți cele două dispozitive și lăsați elevii să asculte și să identifice ceea ce aud simultan.
- Rugați elevii să spună ce sunete au identificat.
- Dacă identificarea este prea dificilă, se reia exercițiul dar se pornesc defazat sunetele, pentru a ușura identificarea primului.

Exercițiul 3: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 8 și 10 ani în funcție de nivelul de achiziție individual

- Ajutați elevii să formeze perechi, în funcție de un criteriu stabilit de dumneavoastră, de ei, sau aleatoriu.
- Rugați elevii ca în perechi. Timp de 5 minute să îi povestească colegului următoarele:
  - Care este mâncarea preferată?
  - Care este culoarea preferată?
  - Care este jocul preferat?
- După cele 5 minute, rugați fiecare elev să povestească ceea ce a aflat despre coleg.

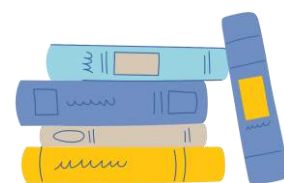
Exercițiul 4: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 9 și 11 ani în funcție de nivelul de achiziție individual

- Ajutați elevii să formeze perechi sau grupe mici, în funcție de un criteriu stabilit de dumneavoastră, de ei, sau aleatoriu.
- Explicați elevilor că vor avea de găsit cuvinte din anumite categorii - NUME - PLANTĂ – ANIMAL, care încep cu o anumită literă.
- Rugați un elev din pereche/ echipă să aleagă o literă din alfabet.
- Rugați fiecare elev din pereche/ echipă să spună, respectând ordinea dată, câte un element din fiecare categorie, dar toate să înceapă cu litera aleasă de coleg (Amalia - ardei - arici, Petru - pom – pescăruș).

Exercițiul 5: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 7 și 9 ani în funcție de nivelul de achiziție individual

- Pregătiți un text potrivit nivelului elevilor
- Pentru acest exercițiu explicați elevilor că vor lucra individual
- Explicați elevilor că veți citi un text în care s-au strecurat câteva greșeli și că aveți nevoie de ajutor pentru a le corecta.
- Rugați elevii să fie atenți și să corecteze greșelile strecurate
- Nominalizați elevii să răspundă sau preluați răspunsurile în ordinea în care se oferă ei.
  - Exemple propoziții cu greșeli de formă: *Beau apă din camă. Copilul se joagă cu jucării. Acum suntem fa școală. Soarelele este sus pe cer. Dacă plouă, descid umbrela.*
  - Exemple de propoziții cu greșeli de conținut: *Bem apă cu pantoful. Copilul mănâncă jucăriile. Florile miros urât. Acum este noapte. Înainte să mâncăm ne spălăm pe cap.*

Exercițiul 6: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 9 și 11 ani în funcție de nivelul de achiziție individual

- Pentru acest exercițiu explicați elevilor că vor lucra individual sau pot forma perechi dacă unii dintre elevi au mai multă nevoie de ajutor din partea colegilor. În acest caz, rugați elevii să formeze perechile
- Pregătiți câteva sarcini precum exemplele de mai jos:
  - *Desenați un cerc mare pe foaie apoi desenați un pătrat mic lângă el*
  - *Colorați cercurile cu albastru apoi puneți creionul verde pe foaie*
  - *Scriveți cifrele de la 1 la 5 apoi încercuiți ultima cifră*
  - *Încercuiți litera A și apoi subliniați litera B*
  - *Desenați un pom și apoi o casă*
  - *Desenați o casă și apoi un pom*
  - *Colorați soarele și apoi floarea*
- Asigurați-vă că elevii au foaie și un obiect de scris
- Explicați elevilor că vor avea de realizat două sarcini, exact în ordinea cerută.
- Rugați elevii să îndeplinească sarcinile descrise mai sus

OBSERVAȚII:

Reluați exercițiile periodic, cu aceleași sarcini care revin fiecărui elev, pentru a putea observa și evalua progresele individuale la nivelul realizării sarcinii mai repede, cu mai multă acuratețe.

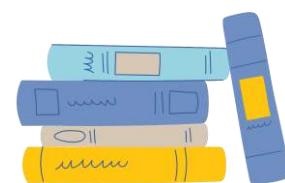

În cazul în care nu se remarcă îmbunătățiri în modul de realizare, reluați exemplificând rezolvarea, implicându-vă alături de elevi.

Managementul timpului, spațiului și al sarcinilor

Managementul timpului, spațiului și al sarcinilor - necesar pentru o mai bună organizare mentală, elaborarea planurilor și formarea simțului realității. Exercițiile vor ajuta la dezvoltarea atenției, memoriei, orientării și în mod special vor susține funcția cognitivă. De asemenea contribuie la creșterea rapidității de răspuns, ceea ce ajută la eficientizarea analizei decizionale

Fișă didactică

Elevi: Clasele I -VIII - Dizabilități cognitive moderate

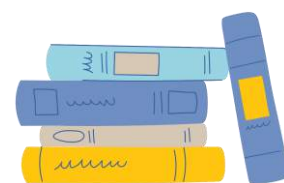
Tema: Managementul timpului, spațiului și al sarcinilor

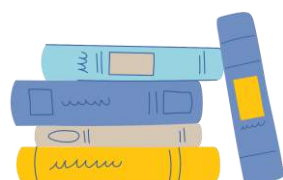
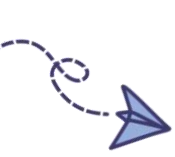
Resurse :

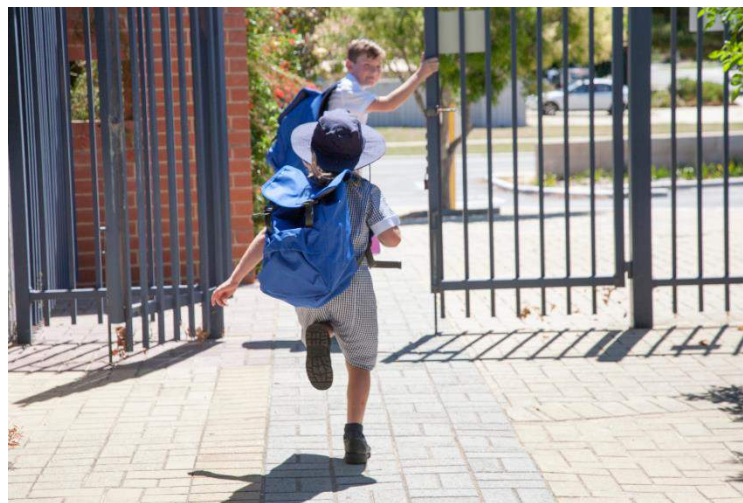
- Cronometru simplu/ ceas cu secundar
- Coli de scris/ instrumente de scris
- Cartonaje cu acțiuni
- Fișe cu labirinturi/ trasee încurcate și mai grele și mai complexe
- Imagini de obiecte decupate
- Cutii de carton
- Fire colorate/ tălpi adezive/ stickere colorate

Exercițiul 1: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 9 și 11 ani în funcție de nivelul de achiziție individual

- Pentru acest exercițiu explicați elevilor că vor răspunde individual.
- Explicați elevilor că în această activitate vor exersa capacitatea de a estima durata unei activități pentru ca, ușor, ușor să înceapă să își planifice mai bine timpul atât în clasă cât și acasă.
- Exemple de activități de estimat:
  - Să mănânci un sendviș.
  - Să faci mama de mâncare.
  - Să crească o floare.
  - Să împodobești un brad.
  - Să copiezi o propoziție.
  - Să te duci până la magazin.
  - Să prinzi o muscă.
  - Să bei un pahar cu suc.
  - Să pleci la școală.
  - Să te întorci de la școală
- Rugați elevii să estimeze pe rând timpul de realizare a acestor activități
- În funcție de nivelul elevilor, continuați discuția privind programul zilnic, ceasul etc.
- Rugați elevii să îndeplinească sarcinile descrise mai sus

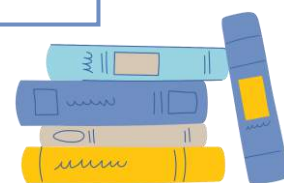

Exercițiul 2: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 9 și 11 ani în funcție de nivelul de achiziție individual

- Pentru acest exercițiu explicați elevilor că vor răspunde individual.
- Explicați elevilor că în această activitate vor exercita capacitatea de a estima durata unei activități pentru ca ușor ușor să înceapă să își planifice mai bine timpul atât în clasă cât și acasă.
- Rugați elevii să estimeze pe rând timpul de realizare a următoarelor activități:
  - câte cifre poate trasa într-un minut
  - câte litere poate trasa într-un minut
  - câte cercuri poate trasa într-un minut
- Notați răspunsul fiecărui elev și apoi rugați elevii să realizeze cerința, uitându-se la cronometru.
- Notați timpul înregistrat pe cronometru și comparați rezultatele cu estimările
- Discutați cu elevii despre aceste diferențe

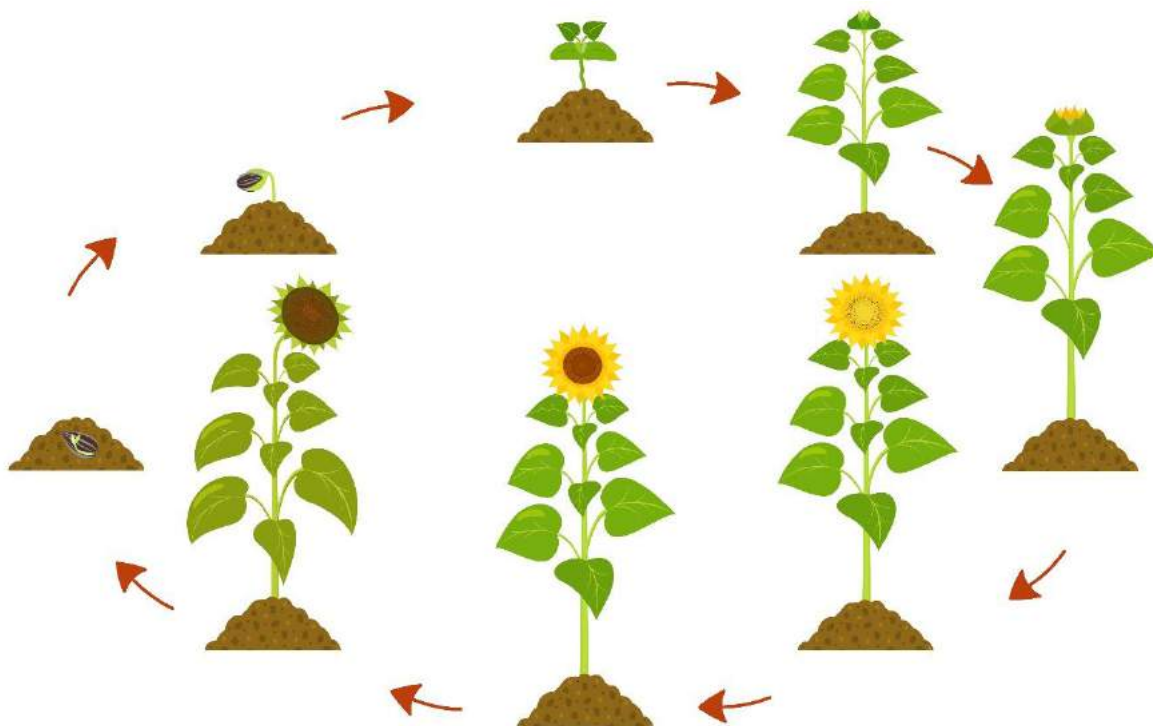

Exercițiul 3: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 7 și 10 ani în funcție de nivelul de achiziție individual

- Ajutați elevii să formeze perechi sau grupe mici, în funcție de un criteriu stabilit de dumneavoastră, de ei, sau aleatoriu.
- Rugați fiecare echipă/ pereche să descrie 3 acțiuni, după modelul MAI ÎNTÂI – APOI – LA SFÂRȘIT, pentru a realiza o anumită activitate
  - Exemple de activități care pot fi descrise:
    - *Vreau să fac o salată.*
    - *Vreau să mă spăl pe păr.*
    - *Vreau să cumpăr lapte.*
    - *Vreau să mă îmbrac în pijama.*
    - *Vreau să mănânc cereale cu lapte.*
- Acordați 5 minute pentru ca echipele/ perechile să descrie acțiunile conform modelului stabilit MAI ÎNTÂI – APOI – LA SFÂRȘIT
- După 5 minute, rugați perechile să prezinte ceea ce au lucrat
- Discutați despre secvențierea activităților și planificarea lor

Exercițiul 4: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 7 și 10 ani în funcție de nivelul de achiziție individual

- Pregătiți mai multe serii de imagini care să prezinte activități înlănțuite.
  - De exemplu:
    - *Sămânța în pământ, crește un lujer, înflorește floarea, se usucă planta*

- *Copil îmbrăcat curat, joacă în noroi, copil cu hainele murdare.*

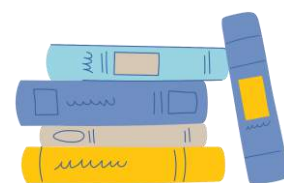

- *Copil care se trezește, copil care pleacă la școală, copil care face teme, copil care se pregătește de culcare.*

- Ajutați elevii să formeze grupe mici (3-5 persoane), în funcție de un criteriu stabilit de dumneavoastră, de ei, sau aleatoriu.
- Distribuți fiecărei echipe un set de imagini.
- Rugați fiecare echipă să privească imaginile și să le așeze în ordinea cronologică firească.
- Rugați fiecare echipă să prezinte seriile de activități așezate în ordinea cronologică firească.

Exercițiul 5: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 7 și 10 ani în funcție de nivelul de achiziție individual

- Pregătiți câteva fișe ilustrând trasee tip labirint.
- Pentru acest exercițiu explicați elevilor că vor lucra individual.
- Împărțiți fiecărui copil o fișă și rugați-i să coloreze traseul cel mai scurt.
- Precizați timpul de lucru de 5 minute.
- După ce toți elevii termină fișele, verificați fișele realizate.

Exercițiul 6: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 5 și 10 ani în funcție de nivelul de achiziție individual

- Pregătiți mai multe imagini reprezentând obiecte ce pot constitui un bagaj.
- Pentru acest exercițiu elevii pot lucra individual sau puteți forma echipe omogene dacă unii elevi au nevoie de mai mult ajutor din partea colegilor.
- Anunțați tema acestui exercițiu: Aranjăm bagajele!
- Oferiți fiecărei echipe o "valiză", fie sub forma unei mici cutiuțe, fie o foaie pe care să fie desenată o valiză și o serie de imagini/ obiecte care reprezintă "produsele" (haine, produse de igienă, jucării).
- Rugați echipele să aranjeze cât mai bine produsele în valize încercând să nu lase nimic în afară.
- Anunțați timpul de lucru de 5 minute.
- Verificați apoi valizele și ajutați acolo unde este necesar.

Exercițiul 7: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 7 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual

- Amenajați diferite trasee simple (cel puțin 2) prin spațiul clasei, utilizând fire colorate, foi colorate lipite, stickere sau tălpi adezive. Traseele pot conține obstacole – scaune – sau pot fi directe
- Rugați apoi elevii să parcurgă câte un traseu sau două și cronometrați fiecare parcurgere.
- Notați pe tablă rezultatele cronometrului
- Discutați apoi cu elevii despre:
  - Care a fost cel mai ușor/ dificil traseu?
  - Care a fost cel mai scurt/ lung?
  - Ce obstacole putem întâlni pe stradă?
  - Ce putem face când întâlnim un obstacol în drumul nostru?

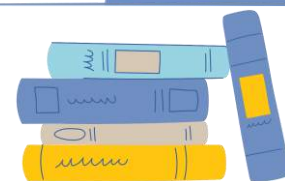
OBSERVAȚII:

Reluați exercițiile periodic, cu aceleași sarcini care revin fiecărui elev, pentru a putea observa și evalua progresele individuale la nivelul realizării sarcinii mai repede, cu mai multă acuratețe.

În cazul în care nu se remarcă îmbunătățiri în modul de realizare, reluați exemplificând rezolvarea, implicându-vă din rolul de elev.

Abilități de descoperire și creativitate

Abilități de descoperire și creativitate - Creativitatea este un proces care constă în utilizarea potențialului personal cu scopul de a dezvolta abilitățile de generare a noilor idei și concepte originale și utile, dar și pentru soluționarea problemelor practice. Aceste activități au scopul principal să permită elevilor să-și valorifice potențialul creativ și ajută foarte mult stimularea curiozității la elevi, pentru a putea cultiva ulterior interesele personale care stau la baza implicării, alegerilor și deciziilor.

Fișă didactică

Elevi: Clasele I -VIII - Dizabilități cognitive moderate

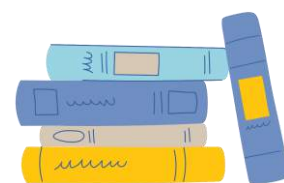
Tema: Abilități de descoperire și creativitate

Resurse :

- Substanțe casnice simple: zahăr, sare, cerneală, oțet, bicarbonat, ulei, apă, hârtie, carton, vată, linguriță de metal, paie de plastic
- Fișe cu povești/ povestiri scurte
- Cutii de carton/ plastic/ pungi opace
- Plastilină/ lut modelator/ pastă
- Surprize/recompense – caramele, creioane , mașinuțe, acadele, stickere, insigne, bile colorate etc.

Exercițiul 1: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 7 și 16 ani în funcție de nivelul de achiziție individual

- Pentru acest exercițiu explicați elevilor că vor răspunde individual
- Explicați elevilor că veți numi un obiect, iar ei trebuie ca timp de 5 minute, să se gândească la cât mai multe întrebunițări ale aceluși obiect, în afară de întrebunițarea lui de bază
  - *Exemple obiecte: măr, băț, pungă, mănușă de cauciuc, sticlă de plastic, portocală, cretă, farfurie de plastic, pahar de plastic, cutie de carton, dopuri de plastic, fular etc.*
- Încurajați toți elevii să răspundă. Acceptați și răspunsurile repetate.

Exercițiul 2: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 12 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual

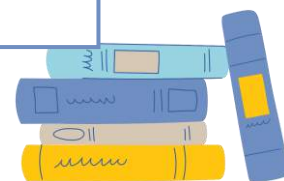
- Ajutați elevii să formeze perechi.
- Anunțați elevii că vor primi diferite substanțe/ materiale și că veți face împreună experimente cu ele.
  - Exemple de experimente:
    - topirea zahărului/ sării de masă/ cretei
    - colorare zahăr/ cretă cu cerneală,
    - obținere reacție din amestecarea oțetului cu bicarbonat,
    - îmbibarea hârtiei cu apă,
    - îmbibarea cartonului cu apă,
    - colorarea bucății de vată cu cerneală,
    - uscarea hârtiei ude prin suflare,
    - încercarea topirii linguriței de metal cu apă
- Asigurați-vă că toate perechile vor face același experiment în același timp.
- După fiecare experiment rugați elevii să vă spună ce au observat

Exercițiul 3: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 12 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual

- Ajutați elevii să formeze perechi în funcție de un criteriu stabilit de dumneavoastră, de ei, sau aleatoriu
- Anunțați elevii că veți citi o poveste/ întâmplare, fără final și că împreună cu colegul de echipă vor avea de creat un sfârșit așa cum își imaginează ei pentru povestea respectivă
- Citiți începutul poveștii și lăsați echipele să lucreze timp de 10 minute
- Citiți/ ascultați toate variantele create

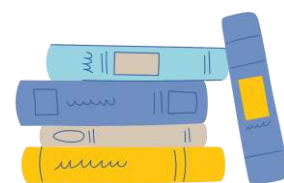
Exercițiul 4: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 9 și 12 ani în funcție de nivelul de achiziție individual

- Pentru această activitate elevii vor lucra individual
- Explicați elevilor că ați pregătit pentru fiecare câte o cutie/ pungă și că au timp 5 minute să se gândească ce cred că este înăuntru.
  - *Indiciul este că este o surpriză plăcută, care cel mai probabil le va plăcea*
- Ascultați răspunsurile fiecărui elev
- După ce toți elevii încearcă să ghicească, oferiți-le cutiuțele/ punguțele și lăsați-i să descopere conținutul.
  - *Conținutul punguțelor/ cutiuțelor poate fi individualizat, în funcție de preferințele elevilor, sau la fel în toate cutiile.*
  - *Exemple conținut: acadele, caramele, radiere colorate, ascuțitori, stickere, insigne, mărgelile colorate, baloane, mașinuțe, carnețele pufoase, globulețe, figurine etc.*

Exercițiul 5: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 9 și 12 ani în funcție de nivelul de achiziție individual

- Pentru acest exercițiu elevii pot lucra individual sau puteți forma echipe omogene dacă unii elevi au nevoie de mai mult ajutor din partea colegilor
- Explicați elevilor că veți citi o serie de propoziții fără final și că ei vor trebui să continue acțiunea
  - Exemple de propoziții:
    - *Mihai mergea pe stradă la bunici și a văzut .....*
    - *Ioana a plecat la magazin să își cumpere.....*
    - *Copiii știu și pot să .....*
    - *Dacă aș avea puteri magice pentru o zi, primul lucru pe care l-aș face ar fi să....*
    - *Dacă oamenii ar fi avut părul verde, atunci.....*

Exercițiul 6: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 7 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual

- Pentru acest exercițiu elevii pot lucra individual sau puteți forma echipe mici - 3-4 membri omogene dacă unii elevi au nevoie de mai mult ajutor din partea colegilor
- Explicați elevilor că îi rugați să își imagineze că au primit gratis 100 de frigidere și să răspundă la întrebarea: *Ce aș face cu 100 de frigidere?*
  - Vor fi încurajate răspunsurile cele mai îndrăznețe
- Ascultați toate răspunsurile găsite de participanți

Exercițiul 7: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 8 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual

- Pentru acest exercițiu elevii vor lucra individual
- Distribuți elevilor plastilină sau lut modelator și rugați-i să modeleze o sculptură care să îi reprezinte pe ei sau pe cineva cunoscut
  - *Timp de lucru 20 de minute*
- Rugați fiecare elev să povestească despre persoana pe care au ales să o modeleze și de ce
- Expuneți toate modelele

Exercițiul 8: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 8 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual

- Pentru acest exercițiu ajutați elevii să formeze echipe mici - 3-4 membri, omogene dacă unii elevi au nevoie de mai mult ajutor din partea colegilor
- Explicați elevilor că vor primi 10 pahare de plastic cu care vor avea de realizat o construcție care să nu se dărâme.
  - *Elevii vor putea folosi și lipici, culori, cartoane*
  - *Timp de lucru 20 de minute*
- Rugați fiecare echipă să prezinte ceea ce au realizat

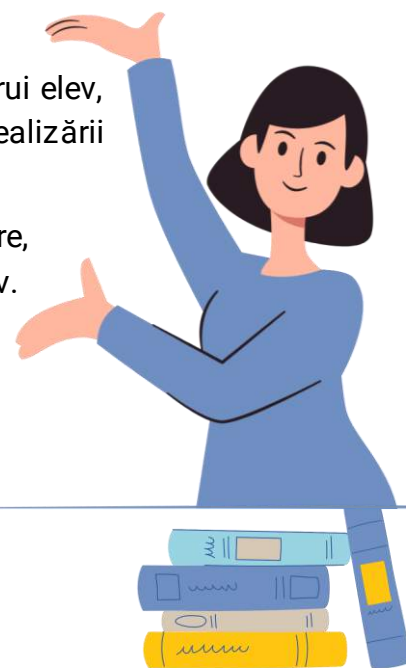
OBSERVAȚII:

Reluați exercițiile periodic, cu aceleași sarcini care revin fiecărui elev, pentru a putea observa și evalua progresele individuale la nivelul realizării sarcinii mai repede, cu mai multă acuratețe.

În cazul în care nu se remarcă îmbunătățiri în modul de realizare, reluați exemplificând rezolvarea, implicându-vă din rolul de elev.

Colaborare, comunicare , dezvoltarea vocabularului

Colaborare, comunicare , dezvoltarea vocabularului - elevii au, de cele mai multe ori, ocazia să experimenteze diferite activități în grup, aparținând încă de la începerea școlii, cel puțin unui grup (clasa), de aceea este foarte importantă comunicarea în procesul de integrare, învățare și participare la jocuri, activități și decizii de grup

Fișă didactică

Elevi: Clasele I -VIII - Dizabilități cognitive moderate

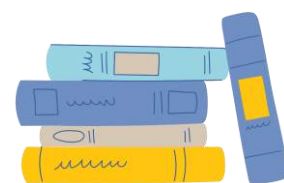
Tema: Colaborare, comunicare , dezvoltarea vocabularului

Resurse:

- Imagini simple cu obiecte sau scene
- Obiecte mici – ascuțitoare, ceas, gumă, șervețele, bile, foarfecă, pahar, oglindă, etc
- Fișe cu propoziții

Exercițiul 1: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 8 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual

- Pentru acest exercițiu ajutați elevii să formeze perechi
- Oferiți fiecărei echipe câte două cartonașe, pe care să nu le poată vedea, cu fața în jos
- Rugați elevii, ca pe rând, câte un elev din pereche, să ridice un cartonaș, să îl privească și timp de 5 minute să îi descrie colegului ceea ce vede, cu cât mai multe detalii.
  - *Apoi procedează la fel și colegul de pereche*
- După ce fiecare termină de povestit, se arată cartonașul celuilalt coleg. Întrebați fiecare elev dacă descrierea colegului a fost corectă și dacă și-a imaginat exact ceea ce era în imagine

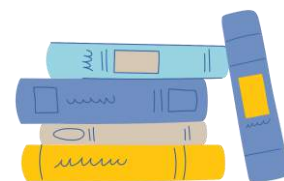

Exercițiul 2: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 8 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual

- Pentru acest exercițiu elevii pot lucra individual
- Rugați elevii să privească obiectele pe care dumneavoastră le-ați pregătit pe masă
- Explicați elevilor că veți ascunde toate obiectele și că dintre toate, veți pune unul separat, într-o cutie
  - *Exemple obiecte: radieră, ascuțitoare, cutie creioane, pachet de șervețele, cretă, burete, pahar de plastic, mănușă, clamă de păr, bilă, portocală, măr, corn, caiet, penar.*
  - *Rugați elevii să vă adreseze întrebări la care dumneavoastră puteți răspunde cu DA sau NU pentru a ghici ce obiect ați pus separat, în cutie*
  - *Spuneți elevilor că vă pot adresa întrebări legate de formă, mărime, culoare, utilitate*
  - *Exemple posibile întrebări: Este de formă rotundă? Este de culoare verde? Este moale? Este mare? Este de mâncare? Se sparge? Este pentru scris?*
- După mai multe întrebări, oferiți ocazia elevilor să ghicească ce obiect este
- Dacă se obțin prea puține răspunsuri corecte, profesorul exemplifică întrebările și răspunsurile, interpretând rol de elev.

Exercițiul 3: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 8 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual

- Pentru acest exercițiu ajutați elevii să formeze echipe mici - 3-4 membri, omogene, în special dacă unii elevi au nevoie de mai mult ajutor din partea colegilor.
- Explicați elevilor că veți citi câteva propoziții scurte și că fiecare echipă trebuie să transforme propozițiile folosind alte cuvinte, dar să păstreze același mesaj.
  - Timp de lucru 10 min
  - Pentru elevii mai mari se pot împărți fișe cu propozițiile scrise
  - Exemple de propoziții și posibile transformări:
    - *Mie îmi plac merele foarte mult - Eu sunt un mare fan al fructelor din măr;*
    - *Noi suntem ascultători la școală - Clasa noastră respectă regulile la școală;*
    - *Pe o casă stă un porumbel - O pasăre se odihnește pe acoperișul unei locuințe;*
    - *S-a ars becul în clasă - Nu mai merge becul de aici.*
- Dacă elevii întâmpină dificultăți la realizarea sarcinii, reluați exercițiul cerând înlocuirea unui singur cuvânt cu sinonimul lui.

Analiză și auto-reflecție

Analiză și auto-reflecție - elevii au, de cele mai multe ori, ocazia să experimenteze diferite activități în grup, aparținând încă de la începerea școlii, cel puțin unui grup (clasa), de aceea este foarte importantă comunicarea în procesul de integrare, învățare și participare la jocuri, activități și decizii de grup

Fișă didactică

Elevi: Clasele I -VIII - Dizabilități cognitive moderate

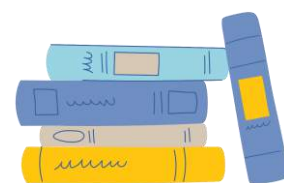
Tema: Analiză și auto-reflecție

Resurse:

- Cartonaje cu imagini tematice – vestimentație, alimente, jucării, activități, locuri pentru timp liber, anotimpuri, mașini, telefoane. Modele cât mai variate
- Imagini cu acțiuni corecte/ greșite, politicoase/nepolicoase, sigure/periculoase

Exercițiul 1: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 6 și 8 ani în funcție de nivelul de achiziție individual

- Explicați elevilor că pentru această activitate vor lucra individual.
- Înainte de activitate pregătiți mai multe cartonaje din diferite categorii:
  - *îmbrăcăminte*
  - *încălțăminte*
  - *alimente*
  - *obiecte personale - ceasuri, bijuterii*
  - *mașini*
  - *jucării*
- Împărțiți fiecărui elev câte 3 cartonaje din aceeași categorie .
- Rugați elevii să privească cu atenție imaginile și să aleagă ce le place cel mai mult, punând în partea dreaptă cartonajele preferate. Explicați că nu este nevoie să se gândească la o justificare, singurul criteriu este propria dorință.
- Precizați că au la dispoziție 5 minute pentru această activitate.
- Rugați fiecare elev să își prezinte alegerile celorlalți colegi.

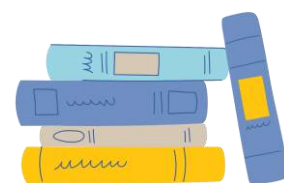

Exercițiul 2: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 8 și 10 ani în funcție de nivelul de achiziție individual

- Explicați elevilor că pentru această activitate vor lucra individual.
- Împărțiți fiecărui elev câte un cartonaș din mai multe categorii:
  - *mobilă*
  - *obiecte vestimentare*
  - *obiecte de pe stradă*
  - *animale*
  - *unelte*
  - *alimente*
- Rugați elevii să privească cu atenție imaginile și să răspundă la câteva întrebări:
  - *Ce crezi că poți ridica de la pământ?*
  - *Ce crezi că ai putea face și tu?*
  - *Ce crezi că poți folosi cu ușurință?*
- Precizați că au la dispoziție 5 minute pentru această activitate.
- Rugați fiecare elev să își prezinte alegerile celorlalți colegi.

Exercițiul 3: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 8 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual

- Explicați elevilor că pentru această activitate vor lucra individual.
- Invitați elevii să se gândească timp de 5 minute la o situație în care au fost puși în fața unei alegeri:
  - *la școală*
  - *acasă*
  - *în vacanță*
  - *la magazin*
  - *la restaurant*
- După câteva minute de gândire, încurajați și ajutați elevii să povestească pe rând situația identificată.
  - *Ghidați discuția întrebând elevii dacă au fost mulțumiți de alegerea făcută*
  - *Dacă simți că i-ar ajuta, povestești dumneavoastră câteva situații*
    - *am ales din meniu ce să comand la restaurant*
    - *am ales de pe raion ce să cumpăr de la magazin,*
    - *am ales dintre mai multe destinații unde să mă duc în weekend*
    - *am ales cu ce să mă îmbrac azi*

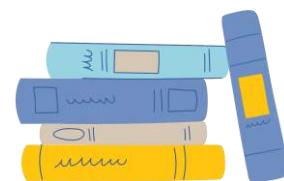

Exercițiul 4: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 8 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual

- Pregătiți o poveste scurtă, despre alegerile altor copii și consecințele acestora.
- Exemple:
  - *Copiii unei clase au ales să meargă la mare pentru o excursie de o zi. Dar drumul a fost foarte lung, și au putut sta la plajă doar 2 ore*
  - *Un tânăr a primit cadou de ziua lui o sumă de bani. Chiar dacă avea nevoie de adidași noi pentru școală, el a ales să își cumpere un pulover și o șapcă*
  - *Un elev a refuzat să chiulească de la ultima oră împreună cu alți colegi, și a primit o notă mare pentru că a știut exact lecția predată atunci*
  - *Două fetițe au mers cu bicicleta la școală în fiecare zi. și și-au format condiție fizică. Apoi au participat la o cursă de alergare și au obținut premii frumoase.*
  - *apoi anunță sarcina: analizați comportamentul , stabiliți dacă s-a procedat bine sau rău.*
- Citiți povestirea și încurajați elevii să fie atenți și să asculte.
- Ajutați elevii să formeze lucrează perechi/ echipe mici (2-5) și să se gândească timp de 10 minute la următoarele aspecte:
  - *Cum cred că au procedat personajele*
  - *Ce părere au despre consecințele alegerilor făcute de personaje*
  - *Situațiile li se par asemănătoare cu cele din viața lor, pe care dacă au trecut ei, sau cineva cunoscut de ei, printr-o situație asemănătoare*
- La final timpului alocat, ascultați toate părerile elevilor .

Exercițiul 5: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 8 și 12 ani în funcție de nivelul de achiziție individual

- Pregătiți imagini cu acțiuni perechi: politicoase/ nepoliticoase, ușoare/grele, sigure/ periculoase.
- Explicați elevilor că pentru această activitate vor lucra individual
- Invitați elevii să privească imaginile perechi și apoi să stabilească în ce categorie se încadrează fiecare.
- Inițiați discuții pornind de la imaginile prezentate privind
  - *comportamentele personale - cum ne comportăm de obicei*
  - *alegeri - de ce e bine să alegem anumite comportamente*
  - *soluțiile în situații asemănătoare - cum putem evita pericole*
- Încurajați elevii să își exprime părerile personale.

Anticiparea și evaluarea riscurilor

Anticiparea și evaluarea riscurilor - capacitate fără de care nu se poate trece la alegerea unei variante optime, eficiente și cât mai sigure din punct de vedere al consecințelor în cadrul procesului decizional.

Fișă didactică

Elevi: Clasele I -VIII - Dizabilități cognitive moderate

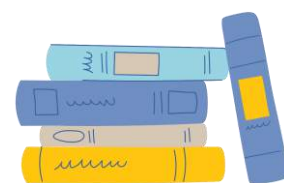
Tema: Anticiparea și evaluarea riscurilor

Resurse:

- Cartonașe cu imagini acțiuni (făcute de animale sau oameni)
- Cartonașe cu imagini obiecte
- Obiecte simple cu care putem realiza acțiuni – pahar de plastic, băț, bețișor de urechi, foarfecă, ac, ață, lipici, pensulă, oă, fierăstrău de jucărie, foaie de hârtie, piatră, șervețele, sticlă de apă, cană, lingură, carton, pensetă, creion etc.

Exercițiul 1: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 8 și 10 ani în funcție de nivelul de achiziție individual

- Pregătiți cartonașe cu imagini , ca în exemplul:
  - *un elefant agățat de o crenguță*
  - *apă care vine cu volum mare pe albia râului*
  - *copil care aruncă o minge în geam*
  - *copil care alunecă spre o baltă de noroi*
  - *om de zăpadă care stă în razele soarelui*
  - *copil în fața unei farfurii cu mâncare*
  - *mașină care nu oprește la stop*
  - *doi oameni care se întâlnesc pe o punte foarte îngustă*
  - *un pietroi mare așezat pe o pietricică mică*
  - *un copac căzut care se sprijină într-un bețișor*
  - *cer pe care se adună mulți nori negri*
- Explicați elevilor că pentru această activitate vor lucra individual sau îi puteți îndruma să își aleagă perechi.
- Rugați elevii să privească cu atenție fiecare imagine și să spună ce cred că se va întâmpla dacă activitatea din imagine ar continua.
- Incurajați elevii să își spună părerea despre fiecare imagine în parte. Adresați întrebări de clarificare pentru a ghida discuția.

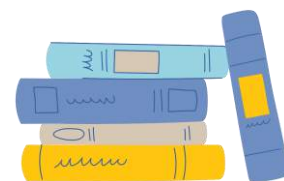

Exercițiul 2: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 6 și 10 ani în funcție de nivelul de achiziție individual

- Explicați elevilor că pentru această activitate vor lucra individual.
- Împărțiți câte două obiecte / imagini de obiecte, unul potrivit și unul nepotrivit unei acțiuni, ca în exemplele de mai jos:
  - să mâncăm - lingură, scobitoare
  - să pescuiesc - topor, suliță
  - să pictez - băț, pensulă
  - să scriem - creion, pensulă
  - să beau apă - pahar, lingură
  - să suflu nasul - șervețel, fular
  - să lipesc - lipici, apă
  - să aprind foc - brichetă, pietre
  - să vopsesc - vopsea, oja
  - să tai hârtie - foarfecă, fierăstrău
- Rugați elevii să privească obiectele pe care le aveți/ imaginile și apoi spuneți care este mai potrivit pentru acțiunea dată (profesorul anunță și acțiunea pentru fiecare pereche de obiecte)
- Cu elevii mai mari puteți iniția discuție pe tema:
  - Să ne imaginăm și să povestim ce se întâmplă dacă realizăm sarcina cu obiectul nepotrivit.

Exercițiul 3: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 9 și 12 ani în funcție de nivelul de achiziție individual

- Explicați elevilor că pentru această activitate vor lucra individual.
- Pregătiți imagini cu diferite acțiuni simple:
  - alergare, cățărat, traversat, gătit, patinaj, înot,
  - plimbare cu mașina, mers în parc, plătire la magazin, etc
- Ajutați elevii să își aleagă o imagine și să răspundă la întrebarea pe care o veți pune.
- În funcție de imaginea aleasă de elevi, adresați întrebări de tipul
  - Cum e mai sigur să facem alergarea, în papuci sau în adidași?
  - Cum e mai sigur să ne cățărăm, cu cască sau cu șapcă?
  - Cum e mai sigur să traversăm, încet sau în alergare?
- La final discutați împreună cu elevii despre cum este mai sigur să facă acțiunile respective și de ce.

Dezvoltarea și utilizarea unui sistem de analiză, comparație și substituție

Dezvoltarea și utilizarea unui sistem de analiză, comparație și substituție - componente ale gândirii care ajută în luarea deciziilor în mod rațional. Încurajând analiza și dezbateră asupra unor situații, elevii vor trece prin mai multe etape : propunere, alegere, argumentare, analiza răspunsurilor, propuneri de soluții și chiar decizii.

Fișă didactică

Elevi: Clasele I -VIII - Dizabilități cognitive moderate

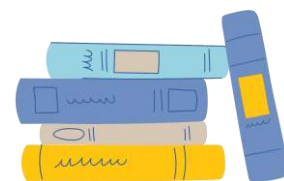
Tema: Dezvoltarea și utilizarea unui sistem de analiză, comparație și substituție

Resurse:

- Cartonașe cu imagini sau obiecte : prosop, pantof, creion, floare, fulg, ou, piatră, farfurie, șervețel, cutie, ață, foarfecă, telefon, carte, disc de vată, fundă, ciocan, frunză, etc.

Exercițiul 1: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 8 și 12 ani în funcție de nivelul de achiziție individual

- Explicați elevilor că pentru această activitate pot lucra individual sau își pot alege perechi.
- Pregătiți un set de imagini reprezentând diverse acțiuni:
  - *mâncăm*
  - *ne încălțăm*
  - *scriem*
  - *ajungem acasă*
  - *curățăm o rană*
  - *ne apărăm de ploaie*
  - *bem apă*
  - *ștergem tabla*
- Arătați elevilor imaginea cu fiecare acțiune și întrebați elevii "Cu ce putem realiza acțiunea aceasta dacă nu avem instrumentul/ obiectul obișnuit?"
- Încurajați elevii să răspundă pentru fiecare acțiune.

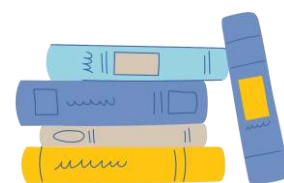

Exercițiul 2: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 8 și 10 ani în funcție de nivelul de achiziție individual

- Explicați elevilor că pentru această activitate vor lucra individual
- Împărțiți elevilor cartonașe cu imagini ale obiectelor sau chiar obiecte, ca în exemplul:
  - *prosop*
  - *pantof*
  - *creion*
  - *floare*
  - *fulg*
  - *ou*
  - *farfurie*
  - *șervețel*
  - *cutie*
  - *carte*
  - *disc de vată*
  - *frunză*
- Rugați elevii să analizeze imaginile/ obiectele timp de 5 minute și să răspundă la întrebarea:
  - *Cu ce seamănă acesta/aceasta?*
- Încurajați elevii să găsească cât mai multe răspunsuri potrivite.

Exercițiul 3: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 12 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual

- Explicați elevilor că pentru această activitate îi veți ajuta să formeze echipe (4-5)
- Pregătiți o serie de imagini cu obiecte sau chiar obiecte mici, cum ar fi:
  - *ceasuri*
  - *mașini*
  - *obiecte igienă*
  - *obiecte bucătărie*
  - *jucării*
  - *mobilă*
  - *flori*
  - *vestimentație etc.*
- Împărțiți cel puțin câte 10 imagini/ obiecte fiecărei grupe
- Invitați elevii să privească imaginile/ obiectele și să le aranjeze în grupe care au un criteriu comun pe care îl observă
  - *Dacă este necesar, puteți ajuta elevii cu indicii de grupare – formă, culoare, textură, mărime, utilitate*
- La finalul activității, echipele își prezintă propriile grupări și criteriile pe care le-au folosit

Exercițiul 4: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 12 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual

- Ajutați elevii să formeze echipe (4-5)
- Prezentați situația de mai jos și rugați elevii ca timp de 15 minunte să găsească cât mai multe soluții pentru această situație
  - Avem o sumă de bani și voi trebuie să găsiți cele mai bune soluții pentru a cheltui banii pentru clasă (obiecte, dotări, amenajări, activități, etc)
- La finalul activității, rugați fiecare echipă să își prezinte rezultatele discuțiilor și solicitați argumente și răspunsuri.

Exercițiul 5: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 8 și 10 ani în funcție de nivelul de achiziție individual

- Ajutați elevii să formeze echipe mici
- Prezentați situația de mai jos și rugați elevii ca timp de 10 minunte să găsească cât mai multe soluții pentru această situație
  - *Am descoperit că avem un șoricel în clasă! Ce credeți că trebuie să facem?*
- Invitați elevii să lucreze în echipe și să propună soluții
- Notați pe tablă fiecare răspuns și analizați împreună cu toată clasa avantajele și dezavantajele ale fiecărei propuneri

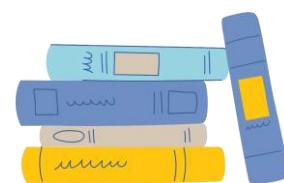
OBSERVAȚII:

Reluați exercițiile periodic, cu aceleași sarcini care revin fiecărui elev, pentru a putea observa și evalua progresele individuale la nivelul realizării sarcinii mai repede, cu mai multă acuratețe.

În cazul în care nu se remarcă îmbunătățiri în modul de realizare, reluați exemplificând rezolvarea, implicându-vă din rolul de elev.

Negocierea și schimbul

Negocierea și schimbul - esențiale pentru identificarea nevoilor, conștientizarea posibilităților, a potențialului și a drepturilor personale și importante în luarea deciziilor personale

Fișă didactică

Elevi: Clasele I -VIII - Dizabilități cognitive moderate

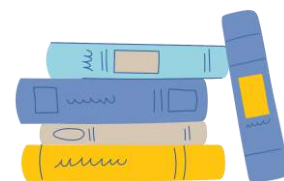
Tema: Dezvoltarea și utilizarea unui sistem de analiză, comparație și substituție

Resurse:

- Cartonaje cu imagini sau obiecte : prosop, pantof, creion, floare, fulg, ou, piatră, farfurie, șervețel, cutie, ață, foarfecă, telefon, carte, disc de vată, fundă, ciocan, frunză, etc.

Exercițiul 1: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 10 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual

- Ajutați elevii să formeze perechi
- Pregătiți câteva seturi de obiecte/ imagini dinainte (cel puțin câte echipe sunt)
- Exemple seturi:
  - *Lingură – furculiță - cuțit,*
  - *Telefon - încărcător - husă*
  - *Semințe – pământ - ghiveci*
  - *bloc de desen – acuarele – pensule - borcan de apă*
  - *pantofi - pantaloni - bluză - haină*
  - *roată – volan - benzină - faruri*
- Împărțiți fiecărei echipe câte un obiect din set, acestea fiind astfel incomplete
- Rugați fiecare echipă să negocieze între ele schimburi de obiecte, astfel încât la final fiecare echipă să reușească să completeze un set.

Autoreglarea emoțională

Autoreglarea emoțională - este important ca elevul să își acorde timpul necesar luării unei decizii corecte și parcurgerii tuturor etapelor, fără a simți presiune care să îl determine să accepte prima variantă disponibilă și să fie capabil să gestioneze o situație cu care nu se simte confortabil. De asemenea se urmărește dezvoltarea empatiei elevului, pentru a putea utiliza repere emoționale echilibrate în luarea deciziilor.

Fișă didactică

Elevi: Clasele I-VIII - Dizabilități cognitive moderate

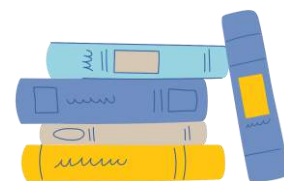
Tema: Autoreglare emoțională

Resurse:

- Dispozitiv audio – sunete din natură, muzică de relaxare
- Imagini / filmulețe/ povestiri vesele/ triste
- Set de fețe expresive cât mai variate: fericit, supărat, încruntat, plictisit, furios, speriat, uimit, suspicios, obosit etc.

Exercițiul 1: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 8 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual

- Explicați elevilor că vor lucra individual
- Induceți o atmosferă calmă, relaxantă, pornind muzică de relaxare sau zgomote din natură
- Rugați elevii să închidă ochii timp de 5 minute și să se gândească la ceva preferat – o acțiune, o persoană, un obiect, un loc, un animal, etc
- Mențineți atmosfera de calm și liniște în clasă pe toată durata exercițiului
- La final, încurajați elevii să povestească sau să deseneze ceea ce și-au imaginat
- Încurajați elevii să utilizeze acest exercițiu ori de câte ori au de făcut o activitate dificilă, o alegere grea sau pur și simplu au o stare emoțională încărcată

Exercițiul 2: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 9 și 12 ani în funcție de nivelul de achiziție individual

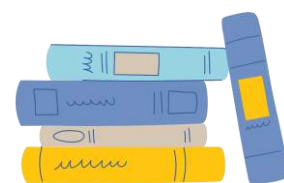
- Explicați elevilor că vor lucra individual
- Vorbiți cu voce calmă, liniștitoare și puteți porni muzică de relaxare sau sunete din natură
- Rugați elevii să închidă ochii timp de 5 minute și să își imagineze că sunt plante/ copaci/ flori și că membrele lor sunt părți ale acestora și se mișcă ușor în vânt. Mișcarea trebuie să fie calmă, relaxantă
- Ghidați și ajutați fiecare elev să găsească un ritm relaxant de mișcare
- Încurajați elevii să utilizeze metoda de relaxare ori de câte ori este nevoie, exemplificând prin utilizarea coordonată la clasă

Exercițiul 3: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 8 și 10 ani în funcție de nivelul de achiziție individual

- Explicați elevilor că vor lucra individual
- Pregătiți dinainte imagini/ filmulețe/ povestiri vesele/ triste
- Rugați elevii să asculte/ să privească imagini/ filmulețe/ povestiri vesele/ triste
- Rugați elevii să descrie cum se simt după ce privesc/ ascultă sau pot alege o față expresivă potrivită pentru a-ți exprima emoțiile
- Încurajați permanent elevii să își exprime starea legat și de alte activități, întâmplări din clasă, școală, prin prezentarea cartonașelor

Exercițiul 4: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 8 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual

- Rugați elevii să lucreze individual
- Alegeți o propoziție simplă ca în exemplul:
  - *Am ajuns în sfârșit*
  - *Ce bine e acasă*
  - *Nu mai am mâncare*
- Rugați elevii să repete propoziția, dar cu diferite voci, exprimând diferite emoții, așa cum indicați printr-un emoticon sau cuvânt: furie, teamă, veselie, surprindere, oboseală, nerăbdare, dezamăgire, teamă etc .
- Repetați sarcina de câteva ori, până ce fiecare elev exprimă cel puțin 3 emoții diferite.
- Dacă este necesar, exemplificați chiar dvs emoțiile mai greu de surprins.

Exercițiul 5: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 8 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual

- Rugați elevii să lucreze individual sau ajutați-i să formeze perechi dacă sunt elevi care necesită mai mult sprijin din partea colegilor.
- Pregătiți anterior câteva situații:
  - *un copil s-a accidentat și are ghips*
  - *doi copii s-au rătăcit*
  - *un copil este victima bullyingului la școală*
  - *părinții unui copil nu au bani să îi cumpere îmbrăcăminte pentru școală*
  - *un copil nu are curent electric*
- Distribuți/ citiți pe rând situațiile de mai jos (în scris sau citite).
- Apoi rugați elevii să se gândească la un desen sau o scrisoare de încurajare pentru protagoniștii situației primite.

OBSERVAȚII:

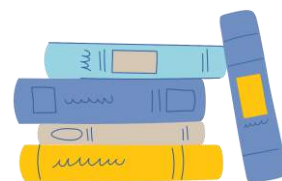
Reluați exercițiile periodic, cu aceleași sarcini care revin fiecărui elev, pentru a putea observa și evalua progresele individuale la nivelul realizării sarcinii mai repede, cu mai multă acuratețe.

În cazul în care nu se remarcă îmbunătățiri în modul de realizare, reluați exemplificând rezolvarea, implicându-vă din rolul de elev.

În general, exercițiile, jocurile și activitățile scurte pot ajuta participanții să atingă mai multe obiective: să-și dezvolte deprinderi de cooperare pentru găsirea împreună a soluțiilor la diverse situații-problemă, să producă idei aplicabile atât individual, cât și în grup, să se implice în soluționarea unor probleme, să-și îmbunătățească abilitățile manuale și ale altor părți ale sistemului locomotor; să-și folosească imaginația și memoria într-o manieră creativă, să depășească frica de a experimenta, explora și descoperi noi lucruri și situații.

3.3. Autocunoașterea în procesul decizional

Uneori, lipsa unui răspuns adecvat din partea copiilor, a motivației scăzute, neimplicarea sau pasivitatea într-o acțiune poate fi cauzată și de o autocunoaștere insuficientă. Aceasta conduce de multe ori la o stimă de sine scăzută, ce poate afecta întreg palierul de personalitate al copilului și care conduce implicit la neîncredere în propria persoană, nesiguranță și lipsă de răspuns în luarea deciziilor legate de ei înșiși sau în grup.

Autocunoașterea este răspunsul la întrebarea "Cine sunt eu?" conducând la formarea mentală a imaginii de sine (propria persoană).

Imaginea de sine are trei componente:

1. Imaginea de sine fizică - percepția asupra propriului corp
2. Imaginea de sine psihică - percepția asupra psihicului și a comportamentului nostru
3. Imaginea de sine socială - percepția socială asupra noastră

O parte importantă din autocunoaștere este felul în care ne recunoaștem și ne gestionăm propriile emoții. Profesorii și părinții îi pot ajuta pe copii să devină mai conștienți de propriile lor emoții, prin acceptarea acestora și sprijinindu-i pe copii să le exprime în modalități acceptabile.

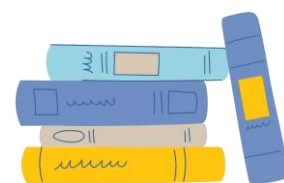
Cunoașterea de sine aduce mai multe avantaje:

- abilitatea de reglare a propriilor emoții și stări/dispoziții
- relații armonioase cu cei din jur
- acceptarea a ceea ce suntem și a felului în care arătam
- autonomie în gândire
- abilitatea de a răspunde mai degrabă decât de a reacționa
- abilitatea de a lua decizii

În procesul de autocunoaștere este important să răspundem sincer la câteva întrebări despre propria persoană:

1. *Ce știi?*
2. *Ce pot să fac eu mai bine?*
3. *Ce aș dori? Ce mi-ar plăcea să fac?*
4. *Ce este important pentru mine?*
5. *Cum sunt eu? Cine sunt eu?*
6. *Unde mă simt în siguranță?*

Copiii cu CES necesită mai mult timp alocat procesului de dezvoltare personală și autocunoaștere, de mai multă răbdare din partea celor din jur, ei au nevoie accentuată de afecțiune și de susținere din partea adulților pentru a reuși să-și creeze o imagine despre sine adecvată.

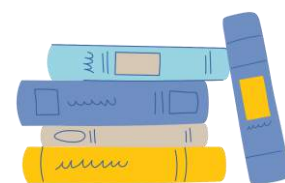

Profesorii pot influența în mod decisiv imaginea de sine a unui copil, atât prin propriul lui comportament care poate fi preluat ca model dar mai ales prin crearea unor situații în care copiii să se cunoască mai bine.

Pentru profesorii care lucrează cu aceasta categorie de elevi trebuie avut în vedere:

1. **OBSERVĂ** - fii atent la comportamentul copilului în diferite situații, la felul în care reacționează, cum se raportează la grup, la felul în care are grijă de lucrurile lui, de felul în care vorbește cu adulții, cu colegii, ce îi place să facă.
2. **AȚIONEAZĂ** - descoperă-i calitățile sau punctele slabe, pentru a contribui la formarea unei stime de sine ridicate a copilului este necesar să îți adaptezi așteptările și cerințele la posibilitățile reale ale acestuia. Organizează niște activități astfel încât copii să participe cu plăcere. În timp, aceștia își vor crește gradul de reziliență. Abilitățile copilului pot fi dezvoltate și prin activități extracurriculare.
3. **NU DECIDE ÎN LOCUL LUI** - uneori se confundă autonomia luării unei decizii cu controlul, educatorii temându-se că elevii vor deveni obraznici. Încurajați copilul să-și exprime opinia și să participe în luarea deciziilor care-l privesc direct: alesul hainelor, a muzicii, a felului de mâncare pe care și-l dorește. Încurajând copilul să ia decizii și să-și spună părerea, îl vom ajuta să devină mai responsabil și mai încrezător în forțele proprii.
4. **RECOMPENSEAZĂ** -încurajările, vorbele de laudă sunt binevenite atunci când copilul este perseverent și acționează hotărât în scopurile lui.

3.4. Autocunoașterea în procesul decizional

EXERCIȚII PENTRU CREAREA UNEI IMAGINI DE SINE ASUPRA PROPRIULUI CORP

Exercițiul 1: JUMĂTATE DE CHIP - potrivit pentru elevii cu dizabilități cognitive grad moderat cu vârsta cuprinsă între 12 și 16 ani în funcție de nivelul de achiziție dobândit.

- Pe un carton imprimați jumătate din fotografia cu chipul elevului.
- Împărțiți cartoanele elevilor și rugați-i să continue desenul astfel încât să își realizeze propriul portret.
- Discutați despre fiecare desen în parte.

Exercițiul 2: BODY MAPPING - potrivit pentru elevii cu dizabilități cognitive grad moderat cu vârsta cuprinsă între 12 și 16 ani în funcție de nivelul de achiziție dobândit.

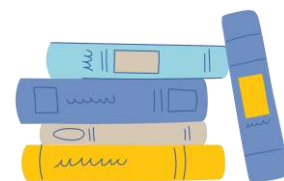
- Pe o foaie de flipchart asezați un elev în poziție orizontală
- Rugați ceilalți elevi să îi deseneze conturul, apoi în grup se finalizeze desenul adaugând detalii: ex: pantaloni de culoare albastră, părul castaniu, ochii verzi, etc...

! Este un exercițiu care-i ajută pe elevi să-și conștientizeze modul în care arată și felul în care sunt percepuți de ceilalți.

Exercițiul 3: SUPERPUTEREA MEA - potrivit pentru elevii cu dizabilități cognitive grad moderat cu vârsta cuprinsă între 12 și 16 ani în funcție de nivelul de achiziție dobândit.

- Împărțiți elevilor câte o foaie pe care este imprimată fotografia lor în picioare
- Rugați elevii să se uite la fotografie și întrebați elevii care este superputerea lor
- Rugați elevii să completeze desenul cu un element care îi arată superputerea
  - aripi ca să zboare,
  - urechi supradimensionate ca să audă gândurile,
  - ochi mari ca să vadă doar lucruri frumoase
  - picioare uriașe ca să alerge repede etc

Discutați cu elevii despre cum pot face ceea ce își doresc fără aceste superputeri.

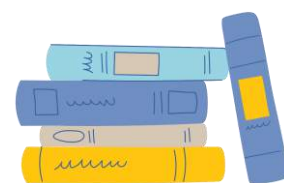
EXERCIȚII PENTRU CREAREA UNEI IMAGINI DE SINE ASUPRA ÎNSUȘIRILOR PSIHICE ȘI A PROPRIULUI COMPORTAMENT

Exercițiul 1 ÎNTREBĂRI CU TÂLC - Potrivit pentru elevii cu dizabilități cognitive grad moderat cu vârsta cuprinsă între 12 și 16 ani în funcție de nivelul de achiziție dobândit.

- Pregătiți bilețele cu câteva dintre întrebările de mai jos
- Ajutați elevii să se așeze în cerc
- Rugați elevii să tragă pe rând câte un bilet și să răspundă la ele
- Exemple întrebări
  - *Cu cine vorbești atunci când ai vreo problemă? Cum anume te ajuta acea persoană?*
  - *Ce faci ca să te distrezi?*
  - *Ce anume te îngrijorează?*
  - *Ce ți-ai dori ca părinții tăi să știe despre tine? Ce ți-ai dori ca prietenii și colegii de clasă să știe despre tine?*
  - *Dacă ți s-ar permite ca o dorință să ți se îndeplinească, care ar fi aceasta?*
  - *Ce anume te face să te simți rușinat?*
  - *Unde te simți cel mai în siguranță?*
  - *Dacă nu ți-ar fi frică, ce ți-ar place să faci?*
  - *Ce înseamnă eșecul pentru tine? Ai simțit vreodată eșecul? Cum i-ai făcut față?*
  - *Cum îți dai seama că urmează să te enervezi? Ce îți spune corpul? Ce gândești?*
  - *Cu ce ești diferit de ceilalți?*
  - *Ce anume ti-a spus părinții/bunicii/profesorii, încat îți amintești cu drag?*
  - *Ce faci atunci când cei din jur par să nu te placă?*
  - *Care este cea mai mare realizare a ta?*
  - *Care sunt lucrurile pe care le ai sub control? Ce anume nu ai sub control? Cum te simți când îți dai seama că sunt lucruri pe care nu le ai sub control?*
  - *Ce anume îți place la școală? Ce anume nu îți place?*
  - *Ce faci atunci când ești stresat?*
  - *Ce lucru frumos ti-ai putea spune ție însuși?*
  - *Care e cea mai frumoasă amintire pe care o ai?*
  - *Ce faci atunci când te simți la pământ? Crezi ca e ok să plângi? Crezi ca e ok să țipi?*
  - *Care e cartea ta preferata? Filmul? Formația? Mâncarea? Culoarea? Animalul?*
  - *Pentru ce anume ești recunoscător?*
  - *Ce-ti place la tine?*

Exercițiul 2: CARTEA MEA DE VIZITĂ - Potrivit pentru elevii cu dizabilități cognitive grad moderat cu vârsta cuprinsă între 12 și 16 ani în funcție de nivelul de achiziție dobândit.

- Împărțiți elevilor foi colorate și carioci.

- Explicați elevilor ce este o carte de vizită
- Rugați elevii să-și confecționeze cartea de vizită pe care trebuie scrise următoarele elemente:
  - Numele și/ sau poreclă:
  - Vârsta:
  - Unde pot fi găsiți:
  - Ce îi face speciali:

EXERCIȚII PENTRU CONSOLIDAREA PERCEPȚIEI ASUPRA NOASTRĂ

Exercițiul 1: CEAPA - Potrivit pentru elevii cu dizabilități cognitive grad moderat cu vârsta cuprinsă între 12 și 16 ani în funcție de nivelul de achiziție dobândit

- Împărțiți elevilor câte o fișă din fiecare culoare prezentată mai jos.
- Îndrumați elevii explicând ce au de făcut: Să completeze cu răspunsuri întrebările de pe fișe
  - **Roșu**
    - Ce muzică îți place să asculți?
    - Ce faci în timpul liber?
  - **Verde**
    - Ce apreciezi la alți oameni?
    - Ce ai dori să spună ceilalți despre tine?
  - **Galben**
    - Ce îți place cel mai mult la tine?
    - Ce ai vrea să schimbi la tine?
  - **Albastru**
    - Ce-ti doresti sa devii ?
    - Care lucrul de care ești cel mai mândru?
- Împăturiți foile colorate, formând o ceapă, începând cu cele albastre și terminând cu cele roșii. Toate cepele se vor amesteca.
- Ajutați elevii să formeze două echipe. Fiecare membru va alege câte o ceapă și va încerca să identifice colegul/colega căreia îi aparține ceapa. Se pot consulta în cadrul echipei.

CONCLUZII:

- Acțiunea de a decide implică toate structurile personale, activează componentele psihicului și ale personalității.
- Pentru a susține și îmbunătăți capacitatea de a face alegeri a elevilor este necesară dezvoltarea și exersarea unor structuri și achiziții de bază ca observația, atenția, comunicarea, imaginea de sine, curiozitatea, interesul.
- Copiii cu CES trebuie implicați cât mai des în activități și exerciții.
- Autocunoașterea îi ajută pe elevii cu CES la formarea și dezvoltarea imaginii de sine și la dobândirea unei mai mari încrederi în procesul de decizie.
- Jocurile pentru autocunoaștere se pot folosi de către profesori în cadrul orelor de dezvoltare personală.

Capitolul 4

4.1. Deciziile de grup, dinamica grupurilor, comportamente de grup, tipuri de luare a deciziilor

4.2. Beneficiile participării elevului la activități și decizii de grup

4.3. Exerciții practice pentru formarea și întărirea coeziunii grupurilor de elevi

4.4. Implicarea grupurilor de elevi în decizii

4.1. Deciziile de grup, dinamica grupurilor, comportamente de grup, tipuri de luare a deciziilor.

Părinții și profesorii au tendința de a lua deciziile pentru copii/ elevi, din motivul că acest lucru este mai eficient ca timp, există mai multă experiență în spate, există scopuri și efecte pe care copilul nu le poate cuprinde. Dar, așa cum am subliniat anterior, implicarea elevului în luarea deciziilor aduce multe beneficii pentru dezvoltarea proprie, și prin urmare toată activitatea școlară la care participă copiii cu nivel bun de dezvoltare personală va deveni mai eficientă.

În școală activitatea desfășurată urmărește un set de scopuri și obiective fixe, stabilite atât prin lege cât și prin diferite acte, norme, regulamente (programa școlară, legea învățământului, regulamentul de organizare și funcționare, Constituția României, etc) dar, cu toate acestea, la orice nivel elevii pot fi implicați în alegeri și procese decizionale.

Luarea deciziilor în grup depinde de anumite strategii de coordonare a interacțiunilor membrilor grupului. Pentru a crește calitatea unei decizii colective se recomandă un set de reguli sau proceduri pe care membrii echipei ar trebui să le urmeze atunci când contribuie la o decizie care aparține grupului lor.

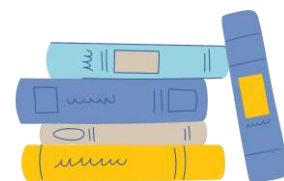
O decizie de grup în clasă depinde de

- **utilizarea resurselor tuturor elevilor** - sarcina care revine profesorului este de a integra orice elev în grupurile decizionale, iar pentru a reuși acest lucru trebuie să creeze grupuri unite și bazate pe cooperare și respect reciproc în cadrul clasei de elevi
- **de timpul alocat pentru finalizarea procesului** - care trebuie individualizat în funcție de particularitățile grupului solicitat să ia decizia, fiind deja demonstrat ca exersarea activităților de decizie în grup va stimula o viteză crescută și prin urmare un timp necesar mai scurt
- **de rezultatul cel puțin mulțumitor pentru majoritatea/ totalul membrilor echipei** - profesorul trebuie să cunoască sau cel puțin să intuiască nevoile personale ale elevilor implicați, pentru a putea oferi ghidajul necesar în obținerea unor rezultate eficiente pentru toți

Fiecare grup are o dinamică specifică, reguli bine stabilite și principii, iar comportamentele, atitudinile și deciziile membrilor sunt influențate de acestea, iar profesorul poate diminua sau înlătura aceste piedici prin susținerea unei atmosfere de cooperare, prin exersarea continuă a activităților de grup și prin implicarea personală în momente cheie de blocaj.

Fie că este grup de lucru, de joacă, grupul clasei, sau al părinților, sunt respectate aceleași coordonate.

Normele de grup, la care se raportează membrii clasei sunt, în general, de mai multe tipuri: relaționale (cu cine se poate/ nu se poate relaționa), de comunicare (tipurile de comunicare permise de grup), afective (se pot exprima emoțiile și legăturile afective,

sunt/ nu sunt permise) și de disciplină (ce sancțiuni sunt permise și pentru ce anume comportamente)

Problemele reprezintă experiențe stresante în cadrul unui grup, și ele sunt cele care măsoară și subliniază multe aspecte ale dinamicii grupului (coeziunea, rolurile, eficiența, etc) Probleme par amenințătoare; de aceea de multe ori conflictul este evitat. Însă, grupul de elevi poate deveni și mai unitar după rezolvarea reușită a unei situații dificile. Semnele conflictelor pot fi observate ușor în comportamentul copiilor (dau vina unul pe celălalt, nu au răbdare față de celălalt; propunerile sunt criticate înainte de a fi elaborate; colegii nu depun nici un efort pentru a înțelege perspectiva celuilalt).

Așadar, pentru că situațiile dificile și problematice impun alegeri și luarea unor decizii, dinamica grupului de elevi influențează în mod hotărâtor următoarele etape ale activității școlare. Persoanele și rolurile lor din grup devin mai importante decât analiza obiectivă, individuală a problemei, astfel că **deciziile se pot lua în următoarele feluri:**

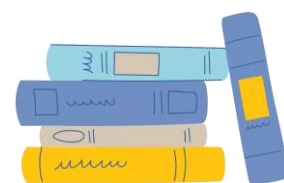
- Liderul decide singur în numele întregului grup
- Un membru care este foarte interesat de un anumit rezultat exercită presiuni asupra celorlalți membrii
- Se ajunge la un compromis cântărind cele mai mici efecte negative posibile
- Se supune la vot și decizia aparține majorității

Să aleagă și să decidă de unul singur pentru un elev este mult diferit față de situația în care acest proces este colectiv. În ceea ce privește viața personală se poate ocupa singur, dar în activitatea școlară, deciziile care privesc și care îi pot afecta pe toți cei care fac parte din grup, sunt mai eficiente dacă sunt luate în manieră colectivă.

4.2. Beneficiile participării elevului la activități și decizii de grup.

Privind din punct de vedere psihologic, interacțiunea copilului (în special a copilului cu CES) cu grupul este necesară încă de la vârste cât mai mici. Chiar dacă inițial este vorba de un grup mai restrâns, cum ar fi cel familial, ulterior apar oportunități pentru lărgirea orizonturilor. Pornind de la simpla observare a unui grup apropiat și mergând până la asumarea rolului de membru, orice persoană - copil, adolescent sau adult- are o multitudine de beneficii:

- Observă o varietate de tipologii umane, înregistrează stimuli diferiți și își îmbogățește experiența senzorială
- Dezvoltă capacitatea de concentrare și atenție, înțelegând mai ușor situațiile și opțiunile pe care le are
- Acceptă mai ușor diferențele, dezvoltând astfel o paletă mai largă de variante, opțiuni, soluții
- Crește toleranța la frustrare, acceptând mai ușor consecințe neplăcute imediate în urma propriilor alegeri Analizează și compară comportamente umane, inclusiv modurile de a alege și decide

- Învăță sau își diversifică paleta de reacții, atitudini și răspunsuri
- Completează imaginea de sine și învață lucruri noi despre propria persoană, ghidându-și alegerile după repere mai realiste privind propriile nevoi
- Experimentează emoții noi și nuanțate
- Dezvoltă comunicarea, cooperarea și abilitățile sociale mai rafinate, devenind mai curajos în exprimarea opiniilor și implicarea în decizii de grup

Participarea la viața școlară aduce cu sine un nou grup din care elevul face parte și, așa cum exprimă și studiile privind impactul participării copiilor și tinerilor asupra elaborării politicilor publice, existența, crearea și menținerea oportunităților de a participa la luarea deciziilor colective are un efect pozitiv asupra sănătății și bunăstării lor. Copiii își dezvoltă nivelul de cunoaștere și înțelegere a propriilor drepturi și, cel mai important, pot dobândi noi competențe legate de luarea deciziilor private sau publice.

Toți elevii, indiferent de CES , de vârstă, religie sau orice alt aspect, pot fi și trebuie implicați în decizii la nivel de grup. Primul pas pe care îl poate face profesorul la clasă pentru atingerea acestui scop este formarea unuia sau mai multor grupuri (în aceeași clasă) care să cuprindă membri cât mai diverși, pentru a menține un echilibru al dinamicii.

Fie că este prima zi de școală din clasa pregătitoare, sau prima zi din ultima clasă de liceu, coordonatorul clasei (învățătorul sau dirigintele) trebuie să acorde o importanță deosebită participării, implicării și coeziunii de grup a elevilor, având în vedere ca rezultatul final să fie o implicare activă a elevului cu CES în deciziile de grup. Cu cât elevii vor fi mai obișnuiți să lucreze în grup, cu atât mai ușor ei vor reuși să realizeze acțiuni de decizie în grup.

4.3. Exerciții practice pentru formarea și întărirea coeziunii grupurilor de elevi.

Activități de formare a grupurilor - jocuri energizante prin care se pot ajuta participanții să formeze perechi și grupuri omogene atunci când este nevoie. Aceste tehnici ajută să se spargă „bisericuțele” – grupurile de amici care nu vor să se despartă pentru a participa la un joc sau altul.

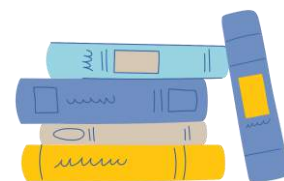
Fișă didactică

Elevi: Clasele I -VIII - Dizabilități cognitive moderate

Tema: Activități de formarea a grupurilor

Resurse:

- Cartonașe cu imagini sau obiecte : cifre, figuri geometrice, culori, animale, fructe, legume, litere

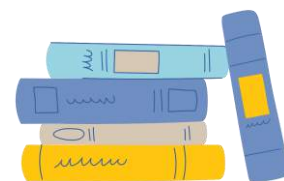

Exercițiul 1: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 10 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual.

- Amestecați cartonașe cu cifre, culori, animale, forme geometrice, etc într-un săculeț (câte 3-4 de același fel)
- Rugați elevii să extragă câte unul, fără să se uite la ce extrag, să privească cartonașul extras și să caute colegii care au același lucru pentru a forma o echipă cu ei
- După ce echipele s-au format, discutați împreună pe tema criteriului comun care i-a unit, căutând aspectele pozitive
- Exemple de criterii/ discuții :
  - *culoarea roșu – înseamnă iubire*
  - *cireșele sunt roșii, eu am bluză roșie, mama are părul roșu etc;*
  - *cifra 2 – avem 2 mâini, 2 picioare, 2 ochi, locuiesc la nr 2, în 2 nu te plictisești, etc,*
  - *triunghi – înseamnă săgeată, piramide, am cercei în forma aceasta, pot să desenez ușor un triunghi, seamănă cu A de la Adina, etc*

Exercițiul 2: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 8 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual

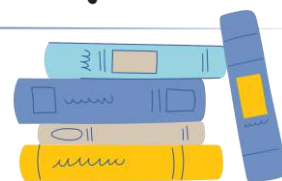
- Pregătiți câteva întrebări simple (în funcție de vârsta elevilor), la care elevii să poată răspunde cu DA/ NU
- Exemple de întrebări:
  - *Vrei să te îmbraci în roșu?*
  - *Îți place mărul?*
  - *Îți plac câinii?*
  - *Îți place fotbalul?*
  - *Vrei să mănânci ciuperci? Etc*
- Citiți fiecare întrebare și încurajați elevii să asculte cu atenție și să răspundă Da sau Nu
- Elevii pot răspunde în scris, ridicat mâna, oral.
- Ajutați elevii să găsească colegii care răspund la fel și să formeze o echipă!
- După formarea echipelor, elevii au timp 10 minute să discute și să prezinte argumente pentru răspunsul care i-a unit (De ce vreau/ nu vreau să mă îmbrac în roșu).

Exercițiul 3: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 10 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual.

- Pregătiți din timp o listă cu lucruri / caracteristici pe care elevii le-ar putea avea în comun.
- Exemple de criterii:
  - *au frați / surori,*
  - *au bluză neagră,*
  - *vorbesc mult la telefon,*
  - *le place fotbalul,*
  - *le plac păpușile,*
  - *au câine de curte,*
  - *vin la școală cu autobuzul etc*
- Rugați elevii să asculte criteriul citit și să meargă în dreapta cei care răspund NU și în stânga cei care răspund DA. Apoi , la următorul criteriu formați din nou grupurile.
- La final, discutați cu elevii despre dinamica observată.

Jocurile de autocunoaștere, de prezentare și cunoaștere interpersonală în cadrul grupului - ajută participanții să descrie propria persoană, să exploreze concepția de sine, să valorifice calitățile pozitive personale și ale grupului, să recunoască propria valoare și valoarea altora, să recunoască schimbările care s-au produs cu ei în timp, să examineze cercul lor de prieteni și relații, să respecte diferențele dintre membrii grupului.

Activitățile de acest fel oferă participanților posibilități de explorare a caracteristicilor personale și de exersare a diferitor modalități de exprimare a personalității, vor permite compararea cu alți participanți pentru a descoperi propria individualitate și unicitate.

Fișă didactică

Elevi: Clasele I -VIII - Dizabilități cognitive moderate

Tema: Jocurile de autocunoaștere, de prezentare și cunoaștere interpersonală

Resurse:

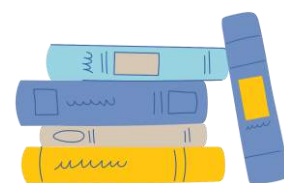
- Minge/ jucărie de pluș/ moale
- Semințe reale/ de carton
- Fișe de scris / creioane
- Ceasuri de carton/ fișe cu ceas imprimat

Exercițiul 1: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 7 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual.

- Îndrumați elevii să formeze 2 cercuri concentrice mari – unul în interiorul altuia.
- Rugați elevii din cercul intern să se întoarcă cu fața la elevii din cercul exterior, să se prezintă repede și să dea călduros mâna.
- Rugați elevii din cercul extern să se rotească mereu spre stânga și cercul intern să se mișcă spre dreapta până când toți participanții se reîntâlnesc.
- Coordonați mișcarea celor două cercuri, asigurându-vă că au timp să se prezinte.

Exercițiul 2: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 7 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual.

- Îndrumați elevii să formeze un cerc mare în mijlocul clasei.
- Așezați-vă în mijlocul cercului și luați în mână o minge/ obiect ușor.
- Începeți jocul explicând elevii că veți arunca mingea în sus și veți spune numele unui elev. Cel strigat vor vine repede, încercând să prindă mingea și apoi procedează la fel, strigând un alt coleg.
- Jocul continuă până când toți au prins mingea cel puțin o dată.

Exercițiul 3: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 10 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual.

- Invitați pe rând câte un elev în fața colegilor
- Ajutați elevul din fața clasei să scrie numele unui coleg în aer. Cel identificat va veni în locul lui.
- Oferiți ajutorul ori de câte ori este necesar pentru ca elevul să reușească să îndeplinească sarcina
- Pentru elevii care se întâlnesc prima dată, sarcina poate fi să își scrie propriul nume în aer și colegii să ghicească.

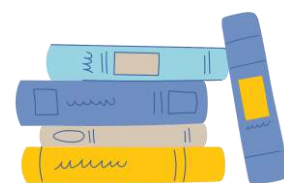

Exercițiul 4: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 10 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual.

- Ajutați elevii să formeze un cerc.
- Începeți primul tur și vă spuneți prenumele cu voce tare, apoi fiecare elev din dreapta își va spune prenumele.
- În al doilea tur, vă gândiți la un adjectiv care v-ar descrie
  - Adjectivul trebuie să înceapă cu aceeași literă ca și prenumele
    - de exemplu : *Eu sunt Florin și sunt fericit*
- Eu sunt Sorina și sunt surprinzătoare
- În timpul ultimului tur, numiți un animal (sunt acceptate și denumiri de păsări, insecte) care începe cu aceeași literă ca și prenumele.

Exercițiul 5: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 10 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual.

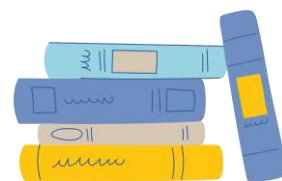
- Ajutați elevii să se așeze în cerc, în picioare sau pe scaune
- Așezați-vă printre copii
- Lăsați un loc liber, în dreapta cuiva
- Acel elev roagă un coleg să vină și să se așeze pe locul liber,
  - de exemplu „Aș vrea ca Lili să vină și să se așeze la dreapta de mine”. *Lili face mișcarea și acum elevul în dreapta căreia s-a eliberat un loc, cheamă o altă persoană să vină și să se așeze în dreapta sa.*
- Jocul continuă până când toți au participat cel puțin o dată.

Exercițiul 6: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 10 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual.

- Pregătiți atâtea semințe câți elevi sunt, de exemplu dacă în clasă sunt 15 de persoane, fiecare va primi câte 15 semințe
- Împărțiți fiecărui elev numărul corect de semințe
- Elevii pun semințele într-un buzunar/ pungă/ plic, iar pe celălalt buzunar lăsați-l gol
- Elevii au 10 minute pentru a face cunoștință unii cu alții, spunându-și :
  - numele,
  - vârsta,
  - interesele, etc
- Cel care vorbește dă o sămânță celui care ascultă, când el ascultă va primi o sămânță de la celălalt. Sămânța primită trebuie pusă în buzunarul gol
- Jocul continuă până ce fiecărui elev îi rămâne doar o sămânță în primul buzunar, asta însemnând că toți elevii au vorbit cu toți colegii lor.

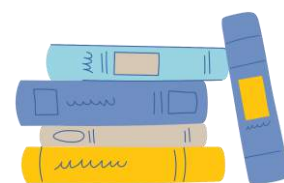

Exercițiul 7: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 10 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual.

- Îndrumați elevii să formeze perechi
- Împărțiți fiecărei perechi următoarea fișă, cu sarcina de a o completa fiecare membru din pereche:

Fișa propoziții

- Până a veni aici interesul meu cel mai mare era .....
  - Modul în care mi-aș descrie familia este .....
  - Lucrul pe care-l țin minte cel mai bine din școală .....
  - Prietenul meu cel mai neobișnuit este .....
  - Lucrul pe care îl prețuiesc cel mai mult .....
  - Modul meu preferat de a petrece timpul este .....
  - Lucrul care mă neliniștește cel mai mult este .....
  - Unele lucruri care mă bucură sunt .....
  - Peste cinci ani sper să ajung .....
  - Lucrul pe care vreau să-l realizez anul acesta .....
  - În prima zi când ne-am întâlnit, lucrurile pe care le-am observat la tine au fost .....
  - De atunci lucrurile care m-au surprins sunt .....
  - Ce-mi place la tine este .....
  - Îmi pare că o diferență importantă dintre noi este .....
  - Eu cred că lucrul cel mai important pe care l-am învățat din această discuție este .....
- Dacă este prea dificilă, puteți scurta fișa și prezentați oral sub formă de discuție.
  - Mergeți la fiecare echipă și ajutați la moderarea discuției și la completarea răspunsurilor.

Exercițiul 8: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 10 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual.

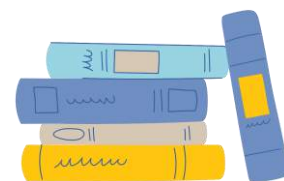
- Ajutați elevii să își scrie prenumele și patru afirmații despre sine (3 adevărate și una falsă) pe o coală de hârtie
  - de exemplu „Lui Andrei îi place să cânte, să joace fotbal, el are cinci copii și comunică mult cu alți oameni”. Pot fi și desenate
- Îndrumați elevii să formeze perechi, să arate unul altuia ce au scris/ desenat și să încerce să stabilească care afirmație este falsă
- Apoi îndrumați elevii să schimbe perechile, pentru a afla și afirmațiile altui coleg
- Repetați exercițiul de mai multe ori
- Participați cu propriile afirmații adevărate și false

Exercițiul 9: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 10 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual.

- Împărțiți fiecărui elev o foaie pe care este desenat un ceas cu orele marcate
- Ajutați elevii să stabilească întâlniri între ei și să notează numele la ora respectivă a ceasului.
- După ce toți elevii și-au dat întâlnire cu ceilalți colegi, anunțați o oră aleator și elevii se întâlnesc conform programărilor, cu colegul stabilit și discută pe tema notată pe tablă/ anunțată pentru ora respectivă
- Puteți simplifica teme de discuție, în funcție de vârsta elevilor

Exemple teme de discuție pe ore:

- 01:00 După mâncare prefer să...
- 02:00 E timpul să mă laud cu...
- 03:00 Îmi place să mă îmbrac cu ...
- 04:00 E timpul pentru bârfe („Se spune că...”)
- 05:00 Genul meu preferat de muzică...
- 06:00 Dacă aș fi un animal aș vrea să fiu...
- 07:00 Animalul meu de companie este...
- 08:00 Cum îmi petrec timpul liber...
- 09:00 Dintre toate genurile de sport prefer...
- 10:00 Prietenul meu (prietena mea) este...
- 11:00 În weekend o să fac...
- 12:00 Mâncarea mea preferată...

Grupuri de lucru pe anumite teme simple - Este bine să fie utilizate frecvent la clasă aceste tehnici pentru ca elevii să aibă ocazia să lucreze cu colegi diferiți, cu experiențe diferite, cu moduri de a gândi și de a acționa diferit. Simplitatea sarcinilor și realizarea lor cu ușurință ajută la creșterea încrederii în sine și în echipă, crește motivația pentru implicare.

Fișă didactică

Elevi: Clasele I -VIII - Dizabilități cognitive moderate

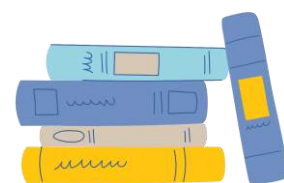
Tema: Grupuri de lucru pe teme prestabilite

Resurse:

- Coli mari de flipchart/ carton duplex
- Culori/ carioci/ markere

Exercițiul 1: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 8 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual.

- Ajutați elevii să se grupeze în 2 sau 3 echipe și să își stabilească un spațiu de lucru în clasă.
- Împărțiți fiecărei echipe o coală de flipchart/ carton duplex și atâtea culori diferite câți membri sunt în echipă.
- Explicați elevilor sarcina: Fiecare echipă va finaliza un desen în care fiecare culoare să își găsească un loc, însemnând că fiecare elev a participat la realizare.
- Exemple teme desene:
  - *peisaj*
  - *prezentare de modă*
  - *orașul viitorului*
  - *clasa mea*
  - *viață extraterestră*
  - *jucăriile preferate*
  - *parc*
  - *fermă etc*

Exercițiul 2: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 10 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual.

- Ajutați elevii să formeze echipe mici – 3-4 membri
- Afișați pe tablă o temă (sau anunțați verbal)
- Explicați echipelor că au timp 15 minute să lucreze pentru a realiza tema. La finalul timpului, fiecare echipă prezintă rezultatele.
- Exemple teme:
  - *Listă de reguli în clasă,*
  - *listă de reguli în curtea școlii,*
  - *model de uniformă școlară,*
  - *meniu pentru un picnic,*
  - *alimente sănătoase/ nesănătoase pentru copii,*
  - *cele mai bune desene animate/ jocuri video etc*
- Apreciați și expuneți toate rezultatele la final.

Proiecte realizate de elevi - temele sunt mai cuprinzătoare, legate de lecțiile învățate recent. Rezultatele trebuie să fie materiale, fizice (planșe, machetă, dioramă, desene, tablou, mascotă, costume și măști, plante în ghiveci etc). Elevii învață astfel să colaboreze, să asculte, să respecte colegii, să caute argumente pentru a-și susține propriile alegeri.

Fișă didactică

Elevi: Clasele I -VIII - Dizabilități cognitive moderate

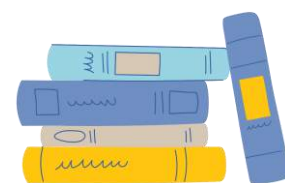
Tema: Proiecte realizate de elevi

Resurse:

- Coli mari de flipchart/ carton duplex
- Culori/ carioci/ markere
- Figurine animale, personaje, carton, lipici, foarfece, imagini, sfoară, hârtie creponată, cutii de carton, pahare de plastic, sticle de plastic, vată, sclipici, bandă adezivă, plastelină
- Reviste pentru copii, imagini, ziare, ilustrații cu desene animate, stickere

Exercițiul 1: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 8 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual.

- Pregătiți dinainte materiale suficiente pentru toate echipele: figurine, carton, lipici, foarfecă, imagini, sfoară, hârtie creponată, cutii de carton, pahare de plastic, sticle de plastic, vată, sclipici, bandă adezivă etc.

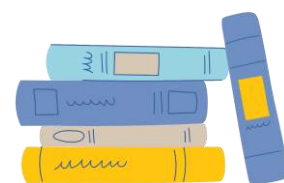

- Ajutați elevii să formeze 3 echipe, profesorul asigurându-vă că elevii sunt distribuiți omogen.
- Explicați elevilor că pentru tema scrisă pe tablă vor putea alege materialele necesare și să creeze o scenă reprezentativă
- Exemple teme:
  - *animale domestice*
  - *primăvara*
  - *în parc*
  - *la școală*
  - *fructe și legume*
  - *în pădure*
  - *pe munte*
  - *iarna etc*
- Timp de lucru : 40 de min
- Supravegheați îndeaproape echipele, ajutați și încurajați toți elevii să participe la lucru
- La final, apreciați toate proiectele

Exercițiul 2: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 8 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual.

- Pregătiți din timp materiale suficiente pentru toate echipele: reviste, imagini, ziare, ilustrații cu desene animate, carton duplex
- Ajutați elevii să formeze 3 echipe, asigurându-vă că membrii sunt distribuiți omogen
- Explicați elevilor că vor crea un poster de prezentare pentru un anumit desen animat sau personaj găsit în imaginile puse la dispoziție
- Îndrumați echipele să își aleagă materiale, să decupeze, să deseneze și să lipească pentru a realiza sarcina
- Timp de lucru: 40 de min
- Supravegheați îndeaproape echipele, ajutați și încurajați toți elevii să participe la lucru
- La final, apreciați toate proiectele

Activități de socializare, cooperare și cunoaștere - Cooperarea contribuie la crearea unei atmosfere prietenoase, de ajutor reciproc, încredere, bunăvoință, comunicare deschisă, făcând ca procesul de învățare, conviețuire în grup să fie mai ușor. Scopul principal al jocurilor de acest tip este consolidarea grupului și promovarea unei comunicări eficiente între participanți.

Fișă didactică

Elevi: Clasele I -VIII - Dizabilități cognitive moderate

Tema: Socializare, cooperare și cunoaștere

Resurse:

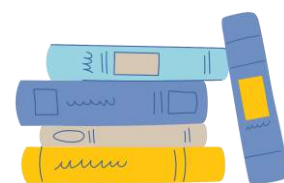
- Stickere/ foi adezive
- Cutii/ punguțe cu grâu, nisip, vată, burete
- Dispozitiv audio/ melodii ritmate

Exercițiul 1: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 8 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual.

- Ajuțați elevii să formeze perechi și să se așeze unul în spatele celuilalt, cel din spate ținându-l de umeri pe cel din față.
- Lipiți elevului din spate un sticker pe spate.
- Explicați elevilor că vă veți plimba prin clasă ca niște trenulețe și veți încerca să luați stickerele altor echipe și în același timp să îl protejați pe al vostru. Elevul din spate nu trebuie să ia mâinile de pe cel din față.
- Timp de lucru 15 minute.
- La final, discutați cu elevii despre dificultăți, reușite, strategii folosite.

Exercițiul 2: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 8 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual.

- Îndrumați elevii să lucreze individual.
- Pregătiți și împărțiți fiecărui elev o cutie/ pungă cu obiecte ușoare înăuntru, pe care trebuie să o așeze pe cap.
- Puteți participa la exercițiu pentru a demonstra și ajuta elevii
- Explicați elevilor că vă veți mișca prin clasă, în ritmul muzicii, și încercăm să păstrăm obiectul pe cap. Dacă cineva îl scapă, va rămâne nemișcat. Colegii îl pot ajuta să o pună la loc, dar fără să le scape pe ale lor.
- Timp alocat acestei activități este de 15 minute.
- La finalul exercițiului discutați cu elevii despre situațiile în care vă ajutați colegii.
- Puteți începe un dialog despre valoarea ajutorului în raport cu individualismul și competiția, chiar asumând un risc personal.

Exercițiul 3: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 8 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual.

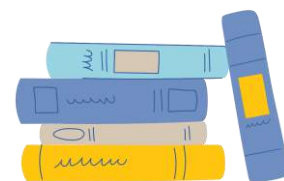
- Împărțiți elevii pentru a lucra în două grupe mari sau puteți lucra cu toată clasa simultan.
- Puteți participa alături de ei elevi.
- Explicați elevilor că vor fi puși în situația de a-și imagina că sunt o orchestră, fiecare este un instrument și va face un zgomot cât mai specific (fluierat, bâzâit, oftat, tropăit) apoi vom interpreta o melodie cunoscută.
- Înregistrați orchestra în acțiune, apoi vizualizați filmulețul în clasă pentru a discuta despre metode de îmbunătățire.

Exercițiul 4: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 12 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual.

- Ajutați elevii să formeze 2-3 echipe.
- Prezentați elevilor un CV și explicați ce conține acesta.
- Explicați elevilor că fiecare echipă trebuie să își întocmească propriul CV și să prezinte toate avantajele pe care le-ar avea un angajator dacă ar angaja echipa.
- Acordați un timp de lucru de 20 de minute pentru realizarea sarcinii.
- Încurajați și ajutați echipele să descopere toate atuurile fiecărui participant.
- Rugați fiecare echipă să prezinte ceea ce au scris în CV-ul comun.

Exercițiul 5: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 8 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual.

- Creați în clasă o atmosferă relaxantă și caldă.
- Permiteți și îndrumați elevii să se miște liber prin sală, dând din mâini ușor și simțindu-se bine.
- La un interval de timp anunțați " Găsește pe cineva care poartă/ are....." ,
- Fiecare elev va căuta un coleg care să corespundă și va merge lângă el.
- Repetați sarcina de câteva ori, folosind diferite tipuri de îmbrăcăminte/ încălțăminte/ atribute.
- Timp de lucru 15 minute.

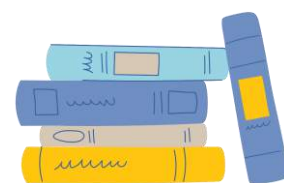
Exercițiul 6: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 8 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual.

- Împărțiți elevii în două grupe - taxiuri și clienți. Puteți trage la sorți
- Explicați elevilor că "taxiurile" au o listă de câteva informații pe care trebuie să le afle de la "clienții" lor. La semnalul dumneavoastră sonor, taxiurile vor circula și vor face curse, luând clienți, cu care trebuie să discute
- Teme de discuție:
  - unde locuiesc
  - ce vârstă au
  - de unde vin
  - unde merg
  - cum îi cheamă etc.
- Puteți juca câteva runde, apoi inversați rolurile, taxiurile devenind clienți
- La final, întrebați elevii ce au aflat, cum a decurs conversația, despre ce ar dori să mai vorbească, cum s-au simțit în rol.

Exercițiul 7: Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 12 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual.

- Ajutați elevii să formeze echipe mici
- Explicați elevilor că fiecare echipă își va alege un lider, care, după o discuție cu colegii, va prezenta:
  - numele colegilor de echipă
  - ceva ce îi place
  - ceva ce nu îi place fiecăruia
- Timp de lucru 15 minute.
- La final, solicitați liderului să vă prezinte informațiile aflate despre echipa sa.
- La următoarea rundă, schimbați componența echipelor și liderul.

Organizând aceste jocuri, elevii vor reuși să se simtă parte a unui grup, să-și dezvolte încrederea în propria persoană și în ceilalți, să deosebească emoțiile de gânduri, realitatea de fantezie, să învețe să cerceteze și să analizeze realitatea, să ia decizii de sine stătător și în grup, să manifeste empatie și ajutor reciproc, să-și exprime liber opiniile, să facă față stresului și fricii, să găsească modalități de lucru și comunicare nonviolente, să-și dezvolte abilitățile de comunicare asertivă.

4.4. Implicarea grupurilor de elevi în decizii

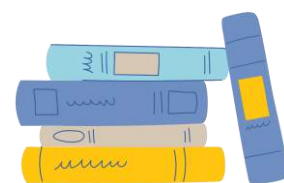
Școala în care învață elevi cu dizabilități este necesar să aibă incluse în strategiile sale educaționale acele decizii organizaționale care să sprijine cultura participativă a întregului colectiv de cadre didactice, elevi și părinți. Acolo unde bunele practici sunt prezente frecvent, elevul crește și este educat într-un mediu educațional sănătos din care simte că face parte ca individ care contează.

Încă de când intrăm pe poarta instituției ne putem da seama, din felul în care este organizată școala, cât de mult se pune accent pe opinia și pe alegerile elevilor. De exemplu:

- Există scara elevilor și scara profesorilor, intrarea elevilor și intrarea profesorilor.
- Informațiile prezente în instituție conțin materiale care nu sunt accesibilizate elevilor cu nevoi speciale (interpretare în limbaj mimico-gestual sau imagini Braille) sau nici măcar elevilor în general.
- Spațiile de învățare sunt închise.
- Spațiile utilizate de elevi sunt bine delimitate (ex: petrecerea pauzelor pe holul din fața clasei, accesul interzis într-un anumit spațiu din școală, în fața cancelariei, sala de sport și terenul sunt folosite doar la ora de sport, etc..)
- Clasele au mobilier care nu permite elevilor să se privească (ex: așezarea unul în spatele celuilalt).
- Clasele au materiale decorative/ panouri realizate de cadrele didactice sau sunt decorate fără implicarea elevilor.
- Elevilor nu li se cere opinia legată de regulamentul intern, de activitățile extrașcolare sau de disciplinele opționale pe care urmează să le studieze.
- Părinții nu fac parte activ din viața școlii (ex: aceștia sunt chemați la ședințele cu părinții sau când sunt situații dificile de rezolvat).

Deși este posibil să nu fie denumită în termeni teoretici, implicarea elevilor în luarea deciziilor, consultarea lor, prețuirea părerii și respectarea alegerilor pe care ei le fac se desfășoară permanent în relația profesor-elev, este o condiție vitală a legăturii afective care se leagă între copii și dascălii lor.

Profesorii au povestit că s-au bucurat de rezultate bune atunci când au acționat în beneficiul și cu respectarea elevilor:

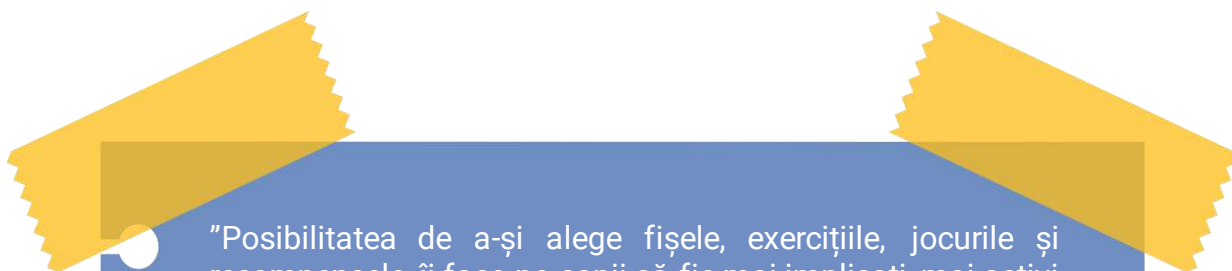

"De curând primisem sarcina de coordonator SNAC (Strategia Națională de Acțiune Comunitară) în școală și reușisem să colaborez cu o școală generală din apropiere, ne pregăteam pentru concursul județean de dans. Elevii mei (din școala specială) iubesc muzica și dansul, așa că se potrivea perfect.

La repetiții veneau elevii de la clasa a VIII a (mai mult fete), pricepuți tare la dansuri. Ei, împreună cu partenerii lor de la clasa mea au ales melodia, dansul, pașii, perechile. Am fost foarte mulțumită că am avut inspirația să îi las pe ei să decidă cu ce ne prezentăm, pentru că așa s-au implicat mai mult, au reușit să își dea seama mai repede care sunt pașii cei mai potriviți pentru ei. Chiar și la costumația pentru spectacol eu le-am propus câteva variante și i-am lăsat pe ei să decidă care va fi costumația pe care o vor purta pe scenă pentru că ei aveau să danseze și să poarte acele costume.

Și, pentru că deja devenisem o echipă unită, datorită timpului petrecut împreună, dar și participării lor active la fiecare etapă, tot împreună cu ei am decis ce fotografii să expunem pe un panou din școală. Toți eram mândri de participarea la acest eveniment și de rezultatele obținute."

Profesor școală specială

"Posibilitatea de a-și alege fișele, exercițiile, jocurile și recompensele îi face pe copii să fie mai implicați, mai activi și să aibă o mai mare încredere în mine. Simt că suntem cu adevărat o echipă! Acest exercițiu îmi oferă și mie posibilitatea să îi cunosc mai bine și asta mă ajută mult atunci când am de stabilit obiective sau exerciții de intervenție personalizată. Practic, ne facem munca mai ușoară unii altora colaborând și alegând împreună, asumându-ne fiecare responsabilitatea pe măsura rolului nostru."

Profesor în școală specială

"În cabinetul de logopedie am foarte multe jucării și jocuri, depozitate în cutii transparente.

Mi-am format obișnuința să las elevii să decidă ce vor să ne jucăm și ei își aleg ce îi atrage, pentru că sunt mult mai motivați, atunci când își pot exprima propria dorință."

Logoped, Școala Specială

"O colegă din școala specială, foarte pricepută și energică, a organizat ateliere de confecționat măștișoare cu elevii care au dorit și apoi un târg cu vânzare. Produsele au avut succes, așa că din vânzare s-a strâns o sumă considerabilă. Toți elevii care au participat au știut permanent care este suma obținută.

Noi, cadrele didactice, ne-am să lăsăm copiii să decidă ce vor face cu banii, dar am impus regula să nu fie ceva nesănătos pentru ei (sucuri, dulciuri, etc). Elevii au cooperat și au decis în final să facem o excursie la Zoo. Dorința lor de a-i include în grupul pentru excursie și pe colegii care nu au participat la confecționarea măștișoarelor, ne-a determinat pe noi profesorii să identificăm surse alternative de finanțare a acestei excursii.

Astfel, am obținut o sponsorizare pentru transport. Am putut să includem pe lângă Grădina Zoologică și Curtea Domnească, Parcul Chindiei și Turnul Chindiei din Târgoviște. A fost o excursie foarte frumoasă și copiii au fost tare mândri că au contribuit prin forțe proprii la realizarea acestei excursii."

**Profesor-educator,
Centru Școlar de Educație Incluzivă**

Cum putem crea un mediu favorabil dezvoltării abilităților elevilor de a face alegeri la nivelul școlii:

⇒ Propunerea unei activități extrașcolare organizată de către copii - poate fi un festival al toamnei, o serbare de Crăciun, o petrecere, un târg cu vânzare de produse. Profesorii pot fi observatori și pot interveni pentru o bună organizare și desfășurare a evenimentului, însă elevii vor avea rolul principal.

⇒ Oferirea unui spațiu al școlii pe care elevii să-l decoreze cum doresc - poate fi un perete, o sală de petrecere a pauzelor sau un alt loc de care școala dispune dar elevii sunt cei care îl gestionează.

⇒ Căsuța sugestiilor- într-un spațiu la îndemâna elevilor se poate instala o căsuță poștală pentru sugestii. Elevii vor putea propune diferite idei care pot avea loc în școală (de ex: ziua papucilor de casă) iar o dată pe lună directorul poate convoca elevii la o discuție și se poate vota cea mai buna idee de implementat în acea luna.

⇒ Elevii sunt susținuți și coordonați să își desemneze câte un reprezentant al clasei. Acești reprezentanți pot participa sau chiar organiza discuții, întâlniri, scurte ședințe împreună cu profesorii/ directorul, pe teme punctuale cum ar fi reguli de comportament, activitățile din pauze, propuneri, dorințe, întrebări ale elevilor din clasele pe care le reprezintă.

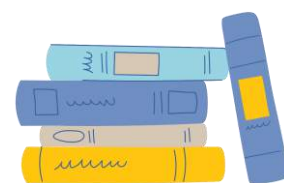
⇒ Organizarea unei activități de tip " Gala profesorilor", unde se vor da premii pentru " cel mai bun profesor", " cel mai vesel profesor", " cel mai energic profesor" etc. Elevii vor desemna câștigătorii prin vot, ei vor înmâna premiile (care pot fi realizate tot de ei)

⇒ Se pot pune la dispoziția elevilor câteva "joburi voluntare" - amenajare săli, biblioteca școlii, respectarea regulilor de comportament în pauze, verificarea băilor, distribuirea unor consumabile, etc. Acestea se pot desfășura o oră pe săptămână și vor permite elevilor să participe alături de adulți sau chiar singuri la sarcini administrative simple. Elevii își pot depune candidatura la dirigințele clasei.

⇒ Elevii pot participa la alcătuirea necesarului clasei - pot propune diferite rechizite, materiale, anumite tipuri de produse.

⇒ Elevii primesc la începutul anului " Calendarul de activități" în care sunt prezentate activități extracurriculare propuse pentru clase, școală, interșcolare etc. și se pot înscrie la cele pe care le doresc.

⇒ Participarea elevilor la alegerea "Săptămânii altfel" și consultarea lor în legătură cu activitățile care vor fi desfășurate.

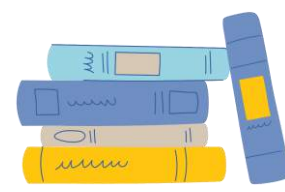

În desfășurarea procesului intenționat și coordonat de implicare a elevilor în decizii de grup, după ce profesorii aplică o serie de măsuri pentru întărirea cooperării între elevi în cadrul grupului, chiar și dacă elevii formează un grup coerent și participativ, o serie de deficiențe sau blocaje pot constitui piedici în calea eficacității acestora:

- membrii grupului se pot reține în a spune o idee deoarece nu doresc să întrerupă un alt coleg
- se simt neliniștiți de faptul că vor fi evaluați negativ de ceilalți colegi
- au fost întreruși de o altă persoană, cum ar fi un coleg dominator
- sunt predispuși la trândăvia socială, în care efortul individual scade pe măsură ce dimensiunea grupului crește, sperând că totul se va rezolva și fără contribuția personală
- membrii pot ignora contribuția colegilor deoarece nu sunt dispuși să ia în considerare puncte de vedere diferite de ale lor
- sunt distrași în timp ce se străduiesc să urmărească fluxul conversațional pentru a găsi oportunități și idei

Astfel, pentru a spori eficiența prin eliminarea/ diminuarea barierelor și obstacolelor de mai sus, se pot utiliza cu succes câteva **tehnici de luare a deciziilor** în grup care variază în ceea ce privește modul în care structurează rezolvarea problemelor în grup, în funcție de problemele identificate și vizate de către profesorii coordonatori. Profesorul poate deveni liderul și cel care conduce grupul de elevi printre toate aceste tehnici, fiind permanent alături de ei pentru a-i ajuta să parcurgă cu bine toate etapele

Brainstorming

Grupurile nu reușesc uneori să ia decizii finale deoarece fie nu reușesc să găsească soluții, fie nu se hotărăsc să aleagă dintre alternativele considerate potrivite.

Brainstorming-ul este o tehnică de luare a deciziilor în grup utilizată pentru a reduce prima dintre aceste două probleme, adică creșterea volumului de idei și soluții. Grupurile de brainstorming sunt formate special pentru a genera cât mai multe idei alternative.

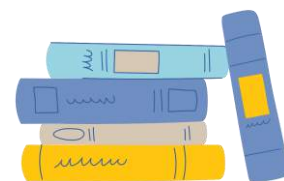
Brainstormingul nu oferă soluția la problemă sau o decizie în sine, dar aduce o listă de idei care vor fi ulterior luate în considerare, discutate și evaluate atunci când va fi momentul să se ajungă la o decizie finală.

Regulile de bază includ următoarele:

- **Înlăturați critica:** profesorul anunță că niciunui elev nu îi va fi judecată ideea/soluția
- **Permiteți libertatea de exprimare:** profesorul permite elevilor să exprime chiar și ideile care pot părea nebunești, nepractice sau riscante
- **Sușțineți cantitatea:** stimulați elevii să exprime cât mai multe idei, fără să își facă griji pentru calitate. Toate ideile ar trebui să fie exprimate. Acest lucru este menit să încurajeze elevii să treacă dincolo de ideile lor preferate
- **Încurajați creativitatea și cooperarea:** profesorul permite și încurajează elevii să construiască pe baza ideilor colegilor
- **Îndepărtați senioritatea:** în timpul brainstormingului, membrii grupului ar trebui să se comporte ca și cum toți ar avea același rang, iar profesorul poate constitui cel mai realist exemplu. Exercițiul trebuie să fie caracterizat de o atmosferă relaxată, cooperantă, lipsită de inhibiții, simpatică și egalitară.
- **Asigurați-vă că toate vocile sunt auzite:** Profesorului îi revine sarcina de a se asigura că toți elevii participă la exercițiu indiferent cât de reticenti sunt
- **Notați toate ideile:** fiecare idee produsă în timpul exercițiului trebuie înregistrată/ notată/ desenată/afisată pentru discuțiile ulterioare

Scopul brainstormingului este de a stimula gândirea divergentă, de a produce multe idei diferite într-o perioadă scurtă de timp și de a încuraja participarea deplină a tuturor elevilor. Este conceput pentru a reduce respingerea ideilor celorlalți de către colegii dominatori, conflictele interpersonale, stereotipurile care îi privesc pe ceilalți și modelele obișnuite de neparticipare.

Cea mai eficientă metodă de a implementa brainstormingul în grupul de elevi este să li se permită să genereze idei în același timp, în mod individual. Fie că le scriu, desenează, sau le spun unui profesor, faptul că nu trebuie să aștepte ca un coleg să termine ce are de prezentat și să intervină astfel uitarea sau modificarea ideii, conduce la producerea de mult mai multe alternative/ idei/soluții. De asemenea se evită și anxietatea socială, teama de evaluare și timiditatea care îi poate împiedica pe unii elevi să poată vorbi în fața celorlalți.

Tehnica grupului nominal

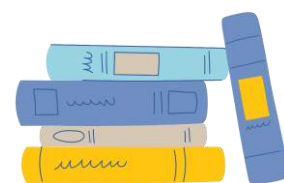
Tehnica grupului nominal susține atât producerea, cât și evaluarea ideilor. Spre deosebire de brainstorming, această strategie are ca rezultat o decizie finală a grupului. Tehnica grupului nominal implică, de obicei, următorii pași:

- Notați ideile în particular: profesorul se asigură că explică situația/ problema care trebuie soluționată, după care elevii generează ideile în tăcere - scris, desenat, înregistrat, transmis unui adult. În acest moment nu este permisă nicio discuție între colegi
- Preluați ideile pe rând: elevii își prezintă pe rând ideile grupului, în timp ce profesorul le notează pe tablă/ flipchart. Din nou, nu are loc nicio discuție de grup în timpul acestei etape. Această enumerare continuă până când elevii nu mai au idei de împărtășit.
- Discutați ideile: profesorul moderează discuția pe marginea ideilor. Scopul al acestei este de a clarifica, critica sau apăra ideile.
- Votați ideilor: elevii vor vota, anonim, ideile care li se par cele mai bune
- Calculați deciziei grupului: profesorul calculează scorul obținut de idei prin votul echipei. Decizia finală este rezultatul cumulat al voturilor individuale.
- Repetați dacă este necesar: profesorul poate propune reluarea pașilor, până toți elevii înțeleg, participă și sunt mulțumiți de decizia finală.

Tehnica grupului nominal a fost dezvoltată pentru a depăși o serie de blocaje în procesul decizional. Se consideră că natura structurată și axată pe sarcini a acestei strategii încurajează utilizarea eficientă a timpului. Tehnica grupului nominal poate reduce grijile legate de evaluare/ critică/judecată din partea celorlalți prin faptul că elevii își produc ideile în mod privat. Prezentarea pe rând a ideilor scrise încurajează participarea echilibrată și descurajează elevii dominatori să blocheze contribuția celorlalți. De asemenea, este posibil ca elevii să aibă un simț crescut al responsabilității, deoarece sunt obligați să își expună public ideile. În cele din urmă, enumerarea prin rotație a ideilor împiedică grupurile să evalueze pripit soluțiile.

Tehnica Delphi

- Este o metodă de colectare, organizare, analiză și revizuire a opiniilor unui grup de persoane care nu au ocazia să se întâlnească frecvent.
- Poate fi utilizată de către profesori pentru deciziile de grup la nivelul școlii.
- Această procedură, dirijată de un coordonator neparticipant, produce o decizie de grup fără a reuni fizic membrii. Ideile sunt solicitate și obținute prin intermediul unor chestionare.

Tehnica Delphi presupune următoarele etape:

- Solicitați contribuții: profesorul coordonator trimite întrebările inițiale prin chestionare/ fișe distribuite la clase
- Permiteți generarea independentă de idei: elevii unui grup mai mic/ clase fac brainstorming și apoi completează chestionarul colectiv.
- Rezumați răspunsurile: profesorul coordonator rezumă contribuțiile primite de la clase, păstrând anonimul răspunsurilor.
- Distribuți rezumatul: profesorul coordonator trimite rezumatul obținut către toate clasele
- Revizuiți răspunsurile anterioare: după ce au citit rezumatul elevii au posibilitatea de a-și revizui contribuțiile anterioare, de a rafina ideile, de a comenta punctele forte și punctele slabe ale ideilor și de a propune idei noi. După ce au terminat, aceștia își trimit din nou răspunsurile către coordonator.
- Repetați după cum este necesar: Se pot repeta etapele, până când elevii nu mai au nimic de adăugat
- Formați decizia finală: Profesorul coordonator solicită claselor să voteze soluțiile, declarând astfel câștigătoare decizia finală cu cele mai bun scor.

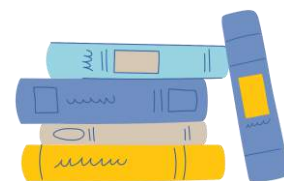
Solicitând ca grupurile claselor să lucreze în mod independent, prin tehnica Delphi puteți promova responsabilitatea, diminua trândăvia socială, puteți egaliza participarea, puteți elimina efectul de părtinire al membrilor dominatori, puteți preveni deteriorarea comunicării care decurge din dezacorduri și conflicte neproductive, evita problemele logistice care apar atunci când se încearcă să se reunească un grup numeros cum ar fi efectivul unei școli și să vă asigurați că nu se ia o decizie prematură înainte ca toate ideile să fie exprimate.

Cercetarea a arătat că grupurile structurate conform tehnicii Delphi sunt mai mulțumite de decizia finală decât grupurile nominale și grupurile convenționale de consens. Cu toate acestea, procesul Delphi poate dura mult timp, de aceea trebuie planificat minuțios înainte bugetul de timp alocat acestei proceduri.

Tehnica „scării”

Tehnica ”scării” este o strategie de luare a deciziilor în grup care etapizează intrarea membrilor într-un grup. Facilitează generarea și evaluarea ideilor dar, în același timp permite grupurilor să formeze o decizie finală în mod colaborativ și colectiv.

- Formați o pereche de bază (doi elevi). Acești doi elevi încep discuția despre problema în cauză prin prezentarea reciprocă a ideilor lor individuale.
- Când considerați că și- au înțeles reciproc ideile, un al treilea elev este adus în grupul de bază. Acest nou participant își prezintă ideile și are loc o discuție preliminară.
- În continuare, aduceți un al patrulea membru pentru a prezenta idei și apoi pentru a participa la discuția preliminară. Acest proces continuă până când fiecare elev s-a alăturat.

- Odată ce toți sunt prezenți, grupul lucrează împreună pentru a forma o decizie finală.

Sunt patru reguli de bază care trebuie respectate:

1. Alocați suficient timp individual de rezolvare a problemelor: Fiecare elev trebuie să aibă timp suficient pentru a se gândi la problema în cauză înainte de a se alătura grupului de bază. Profesorul poate prezenta problema/ situația anterior (cu o zi înainte) și anunță data programată pentru finalizare. Se pot utiliza marcatori vizuali, afișare, mesaj pe tablă, elev - crainic, care să mențină interesul, atenția și care să ajute la gestionarea timpului de către elevii implicați
2. Cereți membrilor care intră să vorbească primii: La intrare elevul trebuie să-și prezinte toate ideile înainte de a auzi soluțiile preliminare ale grupului de bază.
- 3.
4. Alocați suficient timp de discuții în grup: profesorul coordonator trebuie să aloce un timp de discuție adecvat pentru discuția ideilor imediat după ce un elev care intră prezintă ideile.
5. Amânați deciziile finale până când toți sunt prezenți: Grupul trebuie să fie pe deplin format, cu toți elevii prezenți, înainte de a se stabili o soluție finală.

Prin solicitarea ca fiecare elev să prezinte ideile în mod independent și fără a cunoaște ideile celorlalți, această tehnică poate promova responsabilitatea, diminua trândăvia socială, reduce conformismul și egalizează participarea. Mai mult de atât poate reduce efectul de părtinire al colegilor dominatori, oferind fiecărui membru o oportunitate de prezentare neîntreruptă la intrarea în grup.

În comparație cu membrii grupurilor care folosesc o abordare convențională, nestructurată, de întâlnire consensuală, elevii din grupurile "scară" au raportat că se simt mai puțin presați să se conformeze, sunt mai înclinați să considere grupul lor prietenos și să creadă că au convenit în mod colectiv asupra unui produs final, că au lucrat neobișnuit de bine împreună, că au lucrat din greu la sarcină, că au procedat într-un mod organizat și că au conceput o soluție bună.

Metoda 635

Este utilizată pentru a găsi cât mai multe soluții la o problemă. Se pune accentul pe cantitate, ca și în cazul brainstormingului.

Denumirea metodei sintetizează cele trei componente: 6 participanți - 3 soluții - 5 minute

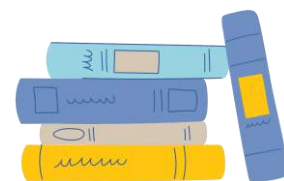
- Propuneți o anumită problemă unui grup de șase elevi cereți să stabilească opțiuni de rezolvare a acesteia. Fiecare elev trebuie să noteze pe o foaie trei soluții. Apoi membrii fac schimb de foi și propun alte trei soluții. Se pot roti astfel de mai multe ori, până ce elevii epuizează toate ideile
- În final, ideile astfel generate sunt supuse votului grupului mare de elevi, astfel încât decizia să implice întregul colectiv
- Ca profesor coordonator trebuie să urmăriți câteva principii:
  - *Prezentarea prealabilă a problemei să fie realizată cât mai clar, cu explicații și informații suplimentare dacă este cazul, pentru a se asigura că elevii au înțeles în profunzime ceea ce trebuie să construiască*
  - *Selectarea elevilor din grupul celor 6 trebuie să țină cont de preferințele, relaționarea și aprecierea tuturor elevilor*
  - *Ideile prezentate să nu fie supuse criticii/ judecății, se urmărește cantitatea*

Metoda de cercetare dialectică

Este o tehnică complexă, în care profesorul se folosește de un conflict creativ pentru a ajuta să se creeze noi percepții în rândul celor implicați.

De obicei, procesul dialectic se concentrează asupra dezacordurilor dintre ideile / soluțiile propuse de elevi, care să se transforme în acorduri, sau pe orientarea dialogului în această direcție.

- Ca profesor coordonator notați ideile care se contrazic și porniți exercițiul de la acestea
- Metoda „avocatul diavolului” este o abordare similară, în care un membru al grupului (puteți fi chiar dvs, ca profesor) critică în mod deliberat decizia favorizată. Acest lucru ajută grupul să privească dintr-o altă perspectivă să ia o decizie în cunoștință de cauză.
- Prin această metodă ajutați elevii să comunice mai bine, să înțeleagă în profunzime și faptul că soluțiile care îi avantajează pe ei pot avea și aspecte negative pentru ceilalți.

Temele pe care puteți lucra aceste tehnici cu elevii pot fi reale, dar, cel mai adesea pot fi imaginare, pentru că este mai eficient să pregătim decizii pentru situații problematice în lipsa acestora. Trebuie să țineți cont, în alegerea temei, de gradul de dezvoltare al copiilor. Cu cât elevii sunt mai mici, veți prelua mai multe sarcini de ajutor și coordonare în timpul desfășurării exercițiilor, dar suficient de discret încât să se poată înregistra și contribuția fiecărui elev.

Exemple teme/ situații/ probleme:

- Avem o vizită a unor inspectori în școală;
- Este zăpadă mare pe drum și jumătate dintre profesori nu pot ajunge la școală;
- Vom primi o sponsorizare de Crăciun, ce putem face cu banii, pentru școală;
- Nu mai merge apa la robinet, nu avem deloc apă în școală;
- Câțiva elevi din școala noastră sunt victime ale bullying-ului, ce putem face;
- Curtea nu arată prea bine, ce putem face să o îmbunătățim;
- În fața școlii sunt foarte multe mașini care merg cu viteză, ceea ce este foarte periculos mai ales pentru elevii mici, ce putem face;
- Unii elevi își doresc să meargă la magazinul de lângă școală, cum putem rezolva situația cât mai eficient pentru ca toți elevii să fie în siguranță.

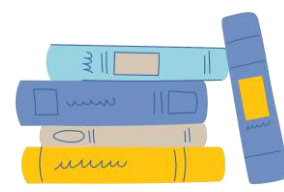
CONCLUZII

Stimularea dinamicii grupurilor în clasă are beneficii pentru dezvoltarea personală a fiecărui membru.

Includerea elevilor cu CES în activități/ jocuri specifice de grup țintește dezvoltarea componentelor psihice de care depinde capacitatea de a face alegeri.

Încurajând elevii să lucreze împreună se întăresc relațiile dintre ei și participarea activă a tuturor la deciziile de grup.

Profesorul trebuie să se implice îndeaproape în rezolvarea dificultăților de relaționare și decizie a elevilor, folosind și tehnici specifice când este cazul intenționată și constantă a condițiilor optime în mediul său de lucru.

Capitolul 5

- 5.1. Stimularea elevilor pentru a decide independent – Activități și exerciții practice prin care putem stimula acest proces la elevii cu CES*
- 5.2. Utilizarea jocurilor pe calculator și boardgames ca metodă pentru stimularea procesului decizional*

5.1. Stimularea elevilor pentru a decide independent – activități și exerciții practice prin care putem stimula acest proces la elevii cu CES

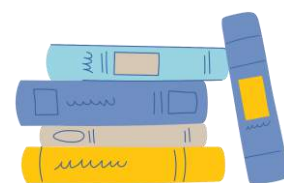
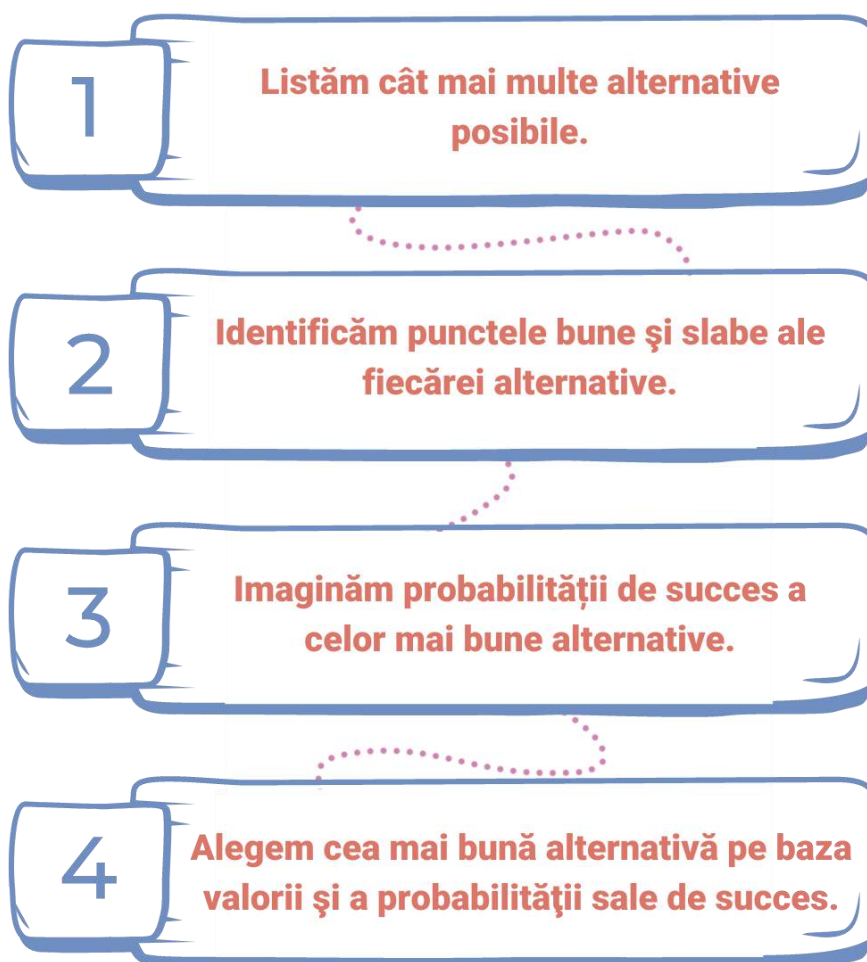
Luarea deciziilor este una din competențele secolului XXI. Aceasta poate fi împărțită în mai multe comportamente pe care un elev este necesar să le manifeste:

- Interesul pentru formularea de întrebări cu privire la drepturi, responsabilități și informare suplimentară
- Exprimarea unor opinii, explicații, argumente simple
- Curajul de a critica opiniile, explicațiile și argumentele formulate de alte persoane
- Exercițarea drepturilor și a responsabilităților în luarea unor decizii personale și de grup, în condițiile respectării drepturilor celuilalt
- Argumentarea unui punct de vedere personal

Luăm sute de decizii în fiecare zi. Cele mai multe sunt banale și nu au un impact de durată asupra vieții noastre, în timp ce altele pot să ne schimbe foarte mult viața.

Ca profesori și pedagogi ne străduim să îi ajutăm pe elevi să devină indivizi capabili să ia decizii bune, printr-o multitudine de metode.

Înainte de a iniția procesul de luarea a deciziilor în rândul copiilor și tinerilor cu dizabilități cognitive ar trebui să avem în vedere câțiva pași:

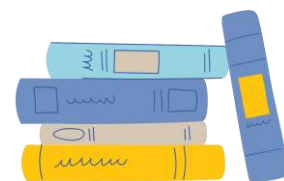

Exercițiu – Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 10 și 14 ani, în funcție de nivelul de achiziție individual.

- Ajutați elevii să stabilească care sunt pașii pe care îi urmărim atunci când facem o alegere?
- Pentru a le fi mai ușor să facă o alegere potrivită, îndrumați elevii să urmeze mai mulți pași
- Acest exercițiu ajută la formarea unei obișnuințe în a analiza aspectele și alternativele situațiilor
- Oferiți elevilor următoarea schemă de analiză și încurajați-i să își asume propriile decizii:

Posibilități	Puncte bune	Puncte slabe	Alternative
Să mă îmbrac cu rochia mov Să mă îmbrac în blugi	este o rochie frumoasă îmi place în blugi mă simt mai confortabil	nu o să pot sta pe jos ca să mă joc blugii nu sunt așa speciali	să mă îmbrac în rochie și să-mi iau o pereche de colanti ma îmbrac azi în rochie și mâine în blugi
Să merg în parc Să merg la bunica	îmi place în parc ca fac mișcare și stau în aer curat mă întâlnesc cu prietenii -îmi este dor de bunica	dacă merg în parc azi, la bunica mai ajung abia peste 2 săptămâni la bunica nu pot face mișcare	merg în parc cu bunica și apoi mergem la înghețată
Să mănânc ciocolată să mănânc înghețată să mănânc un fruct	fructul este o alegere sănătoasă ciocolata este preferata mea înghețata este răcoritoare	ciocolata și înghețata conțin zahăr	mănânc azi înghețata pentru că este foarte cald și vreau să mă răcoresc și două zile mănânc fructe

Luarea deciziilor este un proces cu mai multe etape (*descrierea etapelor se regăsește în continuare*) și la fiecare dintre acestea se pot adresa întrebări deschise elevilor, pentru a identifica probleme, soluții și în final, alegeri.

Exercițiu – Etapele de luare a deciziilor cu sprijinul profesorului – Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 10 și 14 ani, în funcție de nivelul de achiziție individual.

Etapa 1- Identificați nevoia pe care o aveți și reflectați de ce este necesar să luați o decizie

- Ajutați elevii să pună și să răspundă la întrebări de tipul: Ce nu funcționează? Care este situația problematică? Îți trebuie ceva? Ce îți lipsește?

Exemplu: Este necesar să decidem responsabilul clasei pentru a îndeplini următoarele sarcini pe care acum nu le face nimeni: supravegherea clasei în pauză, comunicarea temelor colegilor absenți, menținerea comunicării cu celelalte clase, etc

Etapa 2- Adunați informații relevante și utile

- Ajutați elevii să pună și să răspundă la întrebări de tipul: Ce avem? Ce nu avem? Ai mai întâlnit vreodată așa ceva? Seamănă cu ceva? Ce crede colegul tău despre asta?

Exemplu: Stabilirea unor criterii de comun acord:

Cine a fost cel mai activ la sarcinile școlare din aceasta săptămână

Cine a avut cea mai bună prezență? Cine s-a comportat cel mai frumos? Cine respectă rutinele?

Etapa 3- Identificați opțiunile pe măsură ce veți aduna informații relevante, se vor contura mai multe posibilități și alternative

- Ajutați elevii să pună și să răspundă la întrebări de tipul: Ce crezi că ar face alții? Ce s-a mai făcut în situații asemănătoare? Ce ai putea face? Cui poți să ceri ajutorul?

Exemplu: Fiecare elev identifica unul, doi colegi ca opțiuni pentru alegerea responsabilului clasei. Propunerile sunt notate pe flip-chart

Etapa 4- Evaluarea opțiunilor- încercați să alegeți mental o alternativă ca să vedeți care sunt consecințele

- Ajutați elevii să pună și să răspundă la întrebări de tipul: Dacă am face așa, ce s-ar întâmpla? Dar dacă ai alege altfel, ce crezi că se va întâmpla?

Exemplu: Dacă va fi Mihai șeful clasei? Să ne imaginăm că va fi Ștefan!

Etapa 5- Selectați o opțiune

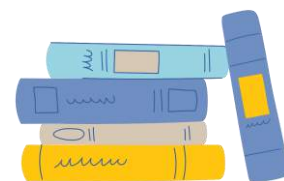
- Ajutați elevii să pună și să răspundă la întrebări de tipul: Care este votul tău? Ce alegi ?

Exemplu: Elevii votează anonim pentru a evita reținerea și teama

Etapa 6 Analizați argumentele și aduceți măsuri pozitive pentru implementarea acelei decizii

- Ajutați elevii să pună și să răspundă la întrebări de tipul: Crezi că este o alegere bună? Ce facem mai departe? Haide să stabilim ce avem de făcut de aici încolo!

Exemplu: De ce credeți ca a fost ales Mihai responsabilul clasei săptămâna aceasta? De când va intra în funcție?

Etapa 7- Evaluați decizia și consecințele acesteia. Reflecțați asupra deciziei luate

- Ajutați elevii să pună și să răspundă la întrebări de tipul: Cum a fost cu această soluție? Ești mulțumit de alegerea făcută?

Exemplu: Cum a fost Mihai ca responsabil de clasă? Păstrăm aceleași criterii de luare a deciziei sau le schimbăm?

Exercițiu – Alegerile personale – Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 7 și 14 ani, în funcție de nivelul de achiziție individual.

- Puteți încuraja copiii să facă alegeri personale zilnic. Nu trebuie să fie alegeri dificile, ci unele simple, care să le facă plăcere și care să le dea încredere.
- Pentru realizarea acestui scop, trebuie să colaborați cu familia / aparținătorii elevului și să abordați deschis subiectul stimulării decizionale a copilului în orice mediu s-ar afla
- Puteți stabili ca temă de discuție pentru orele de consiliere cu părinții sau ședințele comune

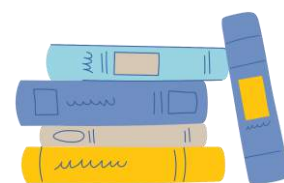
Acasă

- alegerea unei activități preferate
- alegerea unui fel de mâncare sau a unui desert
- alegerea unei sarcini în gospodarie
- alegerea ținutei vestimentare
- alegerea unui loc de petrecere a timpului liber
- alegerea unei jucării
- alegerea unei lecturi de noapte bună
- alegerea unui mijloc de transport pentru a călători
- alegerea unei arome la produsele de igienă personală

La școală

- alegerea locului în bancă/clasă
- alegerea unui coleg/ partener de lucru
- alegerea de a scrie cu pix, stilou sau creion
- alegerea unei activități în pauza
- alegerea unei gustări

Exercițiu – „Ce? Cine? Unde? Când? De ce?” - Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 10 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual.

- Organizați discuții de grup prin care elevii formulează întrebări referitoare la preocupări actuale sau probleme concrete folosind întrebările.
  - *ce?*
  - *cine?*
  - *unde?*
  - *când?*
  - *de ce?*
- Exemplu: Mihai este acuzat ca a rupt plasa porții de fotbal.
  - *Ce putem spune despre asta?*
  - *Cine a fost martor?*
  - *Unde s-a întâmplat?*
  - *Când s-a întâmplat?*
  - *Ce are Mihai de spus despre asta?*
  - *De ce s-a întâmplat acest lucru?*
  - *Ce consecințe urmează?*
- Participați alături de elevi și exemplificați utilizarea întrebărilor/

Exercițiu – Joc de rol - Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 10 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual.

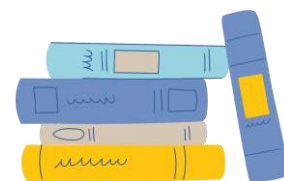
- Organizați jocuri de rol care să stimuleze preocuparea pentru formularea de întrebări.

Exemplu:

- *Elevi jurnaliști care se documentează pentru articolele revistei școlii*
- *Profesori care întreabă elevii la examen*
- *Angajatori care pun întrebări în vederea angajării tinerilor*
- *Vecini mutați de curând în cartier care vor să afle informații*
- *Clienți care vor să cumpere o casă, etc*

Exercițiu – Așa DA, Așa NU! - Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 8 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual

- Pregătiți imagini cu diferite acțiuni/ comportamente
- Elevii vor vizualiza imaginile și vor alege dacă ele se încadrează la așa DA sau așa NU.

Exemplu jetoane cu acțiuni:

- *traversează în fugă să nu întârzie la școală*
  - *rupe florile din parc pentru a i le oferi mamei*
  - *îi fură colegei sandwich-ul pentru a i-l oferi unei colege înfometate*
  - *lovește câinele care l-a mușcat, etc.*
- Ajutați elevii să argumenteze alegerile și să ofere pentru fiecare situație o opțiune mai potrivită dacă este din categoria Așa NU.

Exercițiu – Cascada DE CE? - Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 10 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual.

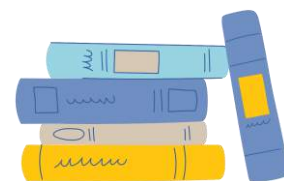
- Expuneți o situație simplă și apoi întrebați "De ce?" în cascadă.

Exemplu:

- *La finalul lunii august, berzele pleacă în țările calde.*
  - *De ce? Pentru că la noi în țară va fi frig*
  - *De ce? Pentru că vine iarna*
  - *De ce? Pentru că în România avem patru anotimpuri*
  - *În ce țară credeți că vor ierna berzele?*
  - *În Africa.*
  - *De ce? Pentru că acolo este cald.*
  - *Sau în Turcia*
  - *De ce? Pentru că este mai aproape.*
- Ajutați elevii acolo unde nu reușesc să răspundă
  - Exercițiul este foarte valoros în a le antrena elevilor capacitatea de argumentare, una din abilitățile esențiale în procesul de luare a deciziilor.

Exercițiu – Regulile clasei care țin cont de principiile echității, egalității și respectului - Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 10 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual.

- Afișați în clasă drepturile copiilor sub formă de imagini sau text.
- Informați elevii și explicați-le aceste drepturi, apoi propuneți stabilirea unor reguli ale clasei care să respecte aceleași principii
- Consultați și îndemnați elevii să propună reguli
- Pentru a încuraja respectarea celor stabilite puteți organiza
  - loterii,
  - concursuri,
  - premii,
  - diplome,
  - insigne.
- Elevii se pot propune unii pe ceilalți pentru aceste premii.

- Este recomandat să acordați fiecărui copil o încurajare/ recompensă în aceste situații;
pot fi - " Elev punctual", " Un copil care se străduiește să fie respectuos" , " Bun coleg" etc.

Exemple de reguli :

- Toți elevii se respectă reciproc, vorbesc și se poartă politicos
- Toți elevii sunt egali, au aceleași drepturi, respectă aceleași reguli
- Elevii au dreptul să își exprime părerea în mod civilizată
- Fiecare elev are dreptul de a fi ascultat când vrea să își exprime părerea
- Ascultăm ce are de spus colegul și nu îl întrerupem

Exercițiu – Votul - Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 8 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual.

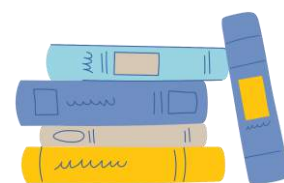
- Pregătiți mai multe variante de lucru/ exerciții pentru o activitate didactică. Toate trebuie să fie desprinse din obiectivele, scopurile și metodele pe care le urmărește acesta, pentru că oricare dintre variante va fi aleasă, să poată fi realizată.
- Prezentați elevilor situația, opțiunile și metoda prin care vor alege
- Încurajați elevii să își exprime votul, anonim sau nominal
- Respectați rezultatul votului și continuați activitatea folosind varianta votată de elevi

Exemple de variante :

- Alegeți o problemă mai grea sau 3 exerciții mai ușoare din lecția de matematică
- Astăzi, la ora de comunicare, alegeți să scriem pe fișă, în caiet sau la tablă?
- Votați dacă facem acest exercițiu, sau acesta!
- Alegeți dacă privim imagini pe laptop sau urmărim pe carte!

Exercițiu – Acțiuni tematice - Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 8 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual.

- Puteți lucra cu echipe mai mari de elevi (chiar din mai multe clase sau toată școala)
- Încurajați elevii și profesorii să voteze o temă viitoare:
  - *fructe și legume*
  - *sport, joacă*
  - *viața marină*
  - *supereroi*
  - *magie*
  - *cifre*
  - *modă etc.*

- Încurajați elevii și profesorii să aleagă durata acesteia (o oră, o zi, toată săptămâna, etc.).
- Echipele trebuie să aducă idei de imagini, cărți, obiecte, jocuri, activități, culori, materiale, etc care se pot utiliza pentru tema respectivă.
- Participați în calitate de membru de echipă sau coordonator, pe toată durata desfășurării exercițiului.

Exercițiu – Campanii pe teme de interes pedagogic - Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 10 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual.

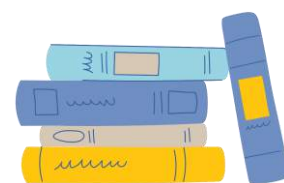
- Lucrați cu o echipă de elevi (pot fi din mai multe clase)
- Anunțați tema campaniei (afișat, comunicat, mesaj, fluturaș, etc)

Exemple:

- *Susținem reciclarea plasticului!*
- *Mâncăm mai sănătos!*
- *Sportul menține sănătatea!*
- *Respectăm drepturile celorlalți! etc.*
- Încurajați echipele să își aleagă tema și modalitățile de lucru, materialele.
- Coordonați și ajutați la lucrul în echipă.
- La finalul perioadei propuse, echipele susțin campania în fața colegilor, pe care încearcă să îi convingă să se alăture campaniei.

Exercițiu – Activități în școală sau în afară -Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 8 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual.

- Lucrați cu echipa clasei
- Propuneți jocuri în parc, excursie, picnic, teatru, vizită la muzeu, desene pe asfalt, etc.
- Încurajați elevii să aleagă ziua, locul, ora, materiale, programul, regulile de respectat
- Discutați în plen și ascultați fiecare părere, iar aspectele care pot fi votate se supun la vot

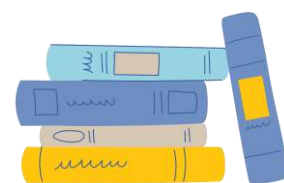
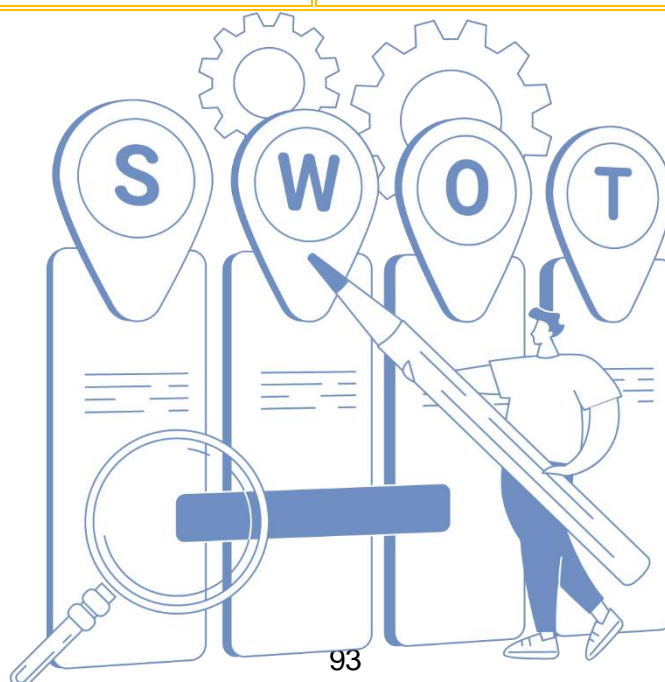
Exercițiu – Analiza SWOT –Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 10 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual - este un instrument pentru a afla care sunt **punctele tari, punctele slabe, oportunitățile și amenințările** în vederea luării unei decizii.

- Împărțiți elevii clasei în 4 echipe/ grupuri de lucru.
- Fiecare echipă/grup de lucru va aborda una din cele patru componente SWOT (Puncte tari, Puncte slabe, Oportunități sau Amenințări).
- Dvs (sau un alt lider) formulați foarte clar situația.

Exemplu: "Mergem în excursie la Sinaia marțea viitoare! Fiecare echipă va lista pe post-it-uri de diferite culori ce a identificat cu privire la mersul în excursie. O echipă va nota punctele forte/ avantajele, o alta punctele slabe, amenințările și oportunitățile. La final, fiecare echipă va citi ce a identificat, iar împreună se va lua o decizie. Echipele vor diferi la următoarea situație în care se va aplica metoda".

- Acest exercițiu este util pentru a-si exersa capacitatea de a lua decizii individual.
- Fiecare elev își poate întocmi propria analiză SWOT.

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI

Exercițiu – JURNALUL DECIZIILOR BUNE - Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 10 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual.

- Încurajați elevii să țină un jurnal al activităților lor. Ei își pot nota în jurnal atunci când consideră că au reușit să ia o decizie bună. Ritmicitatea și rutina păstrării unui jurnal funcționează pe termen lung pentru a ne structura mult mai bine acțiunile și alegerile.
- Oferiți zilnic/ săptămânal o pagină de jurnal pentru completare, adaptată specificului personal.

Exemplu - Pagină de Jurnal

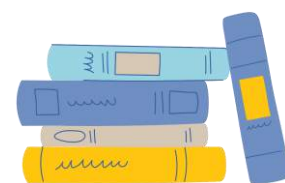
Săptămâna .....
Ziua .....

<i>Situația pe care am întâmpinat-o</i>	<i>Ce am făcut?</i>	<i>Ce am simțit?</i>	<i>Ce decizie am luat</i>
<i>Ex. Un coleg m-a stropit cu apă</i>	<i>I-am spus că mă deranjează</i>	<i>Nervos</i>	<i>Să mă îndepărtez</i>

5.2 Utilizarea jocurilor pe calculator și boardgames ca metodă pentru stimularea procesului decizional - Potrivit pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 10 și 14 ani în funcție de nivelul de achiziție individual.

Copiilor și adolescenților le plac jocurile și aplicațiile de pe telefon, astfel că puteți utiliza o serie de astfel de instrumente care să le stimuleze spiritul creativ și care pot folosi ca test în luarea deciziilor. „Jocurile video sunt jucate de majoritatea covârșitoare a tinerilor timp de mai mult de trei ore în fiecare săptămână, dar efectele benefice asupra abilităților decizionale și asupra creierului nu sunt cunoscute cu precizie”, a spus Mukesh Dhamala, profesor în cadrul Departamentului de Fizică și Astronomie și în cadrul Institutului de Neuroștiință ale Universității de Stat din Georgia.

„Munca noastră oferă câteva răspunsuri în acest sens. Jocurile video pot fi folosite în mod eficient pentru antrenament (instruire eficientă în luarea deciziilor și intervenții terapeutice) odată ce rețelele cerebrale relevante sunt identificate”, a mai spus Dhamala.

Lucrarea a fost publicată în revista Neuroimage: Reports.

Sursă: www.descopera.ro

Jocurile video ilustrează o lume imaginară și pot schimba cursul acțiunii sau al personajului în funcție de deciziile luate în joc. De aceea este în regulă să îi lăsați pe copii să se joace un anumit timp pe tabletă sau calculator, introducând totuși în această activitate și discuții referitoare la joc.

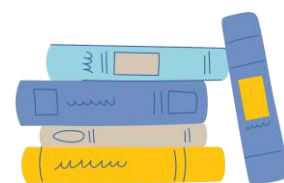
- De exemplu în jocul **Need For Speed**, va trebui să-ți alegi mașina pe care o utilizezi în funcție de tipul de circuit pe care îl ai la dispoziție, de fiabilitate, culoare, viteză, etc. În timpul jocului vei face alegeri legate de manevrele de condus.
- În jocul **Farmville**, în funcție de deciziile luate vei putea să-ți cultivi pământul, să ai recoltă, să-ți construiești hambarul și așa mai departe. Fiind extrem de vizuale, jocurile video pot constitui un bun teren pentru a discuta cu elevii despre alegeri, într-un mediu controlat și sigur.

Totodată, puteți folosi în procesul de luare a deciziilor de către copii și adolescenți jocurile de masă - **Boardgames**. Acestea ajută la formarea tuturor abilităților necesare. De exemplu:

- Jocul **Monopoly**, jucătorii sunt obligați să-și folosească abilitățile pentru a putea câștiga cât mai multe proprietăți. Aceștia sunt puși în situația de a face alegeri, de la alegerea pionului de joc, până la decizia de a face o mutare strategică, de a cumpăra un teren de joc sau de a folosi unul din cartonașele bonus.
- De asemenea, un alt joc de masă care poate fi folositor în consolidarea abilităților este jocul **DACII ȘI ROMANII**. Gândit ca un joc pentru 2 persoane, Dacii și Romanii este un joc provocator, inspirat din istoria românilor, cu multe posibilități tactice, în care trebuie să îți folosești la maxim resursele pentru a câștiga.

CONCLUZII:

- ✓ Acțiunea de a decide este un proces individual pe care fiecare copil îl poate parcurge dacă i se oferă niște instrumente care să-l ajute (analiza SWOT, JURNALUL DECIZIILOR BUNE, REGULILE CLASEI)
- ✓ Copiii cu CES trebuie implicați cât mai des în activități, exerciții și jocuri care să le ofere încrederea că pot face alegeri eficiente
- ✓ Simularea unor situații în care elevii își pot antrena capacitatea decizională, folosind jocuri pe calculator și boardgames.

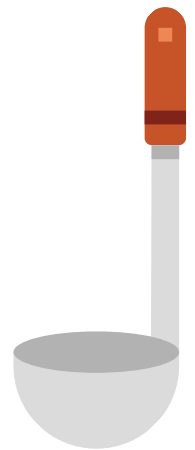
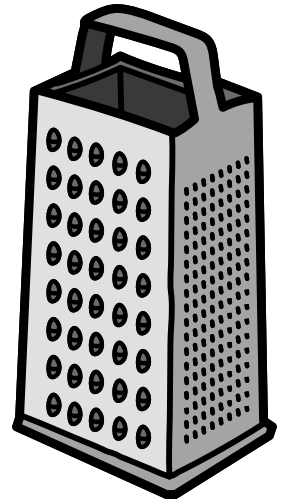
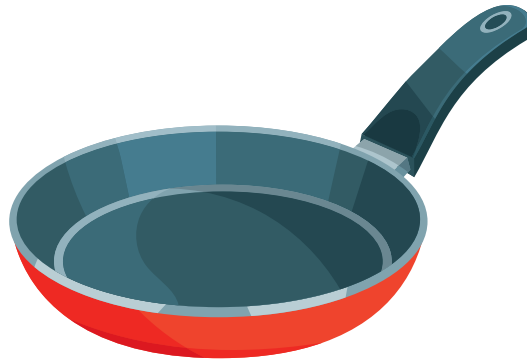
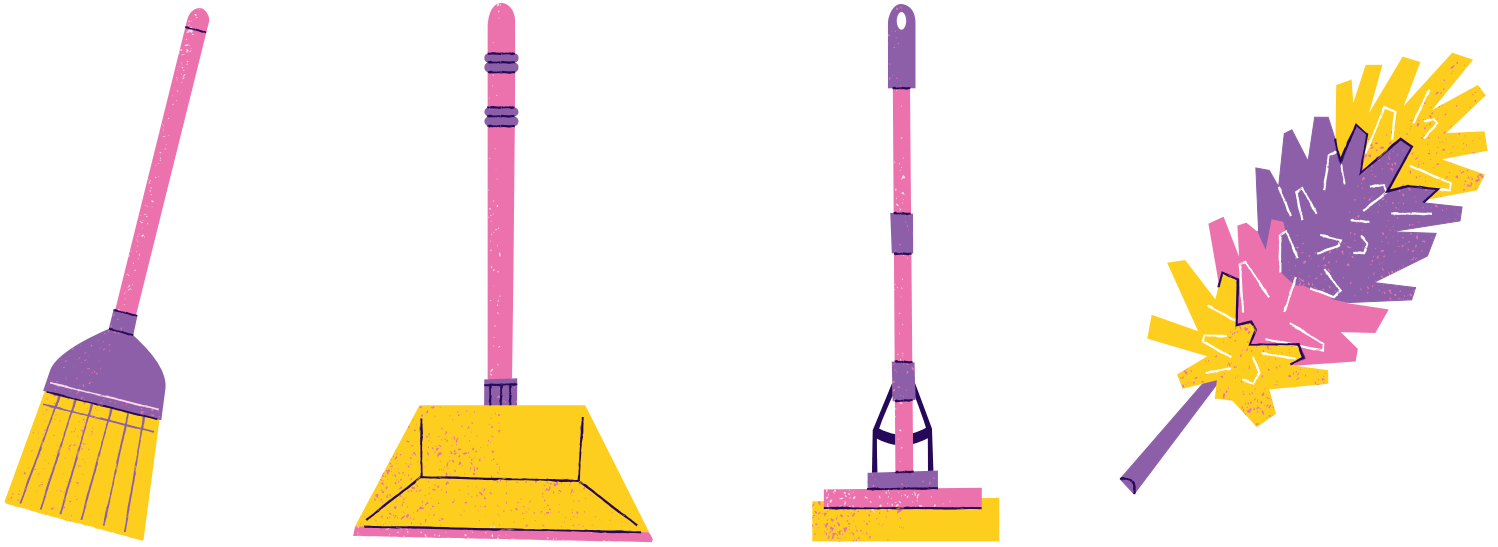

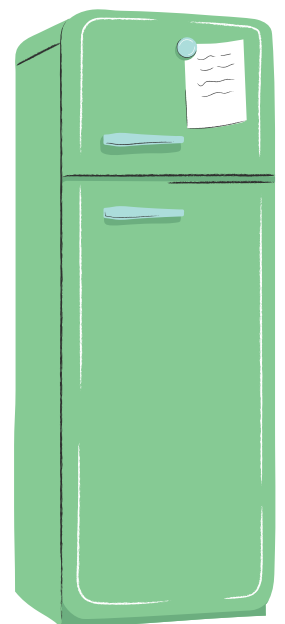
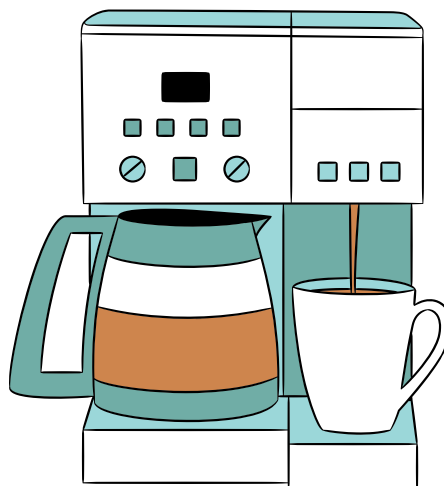
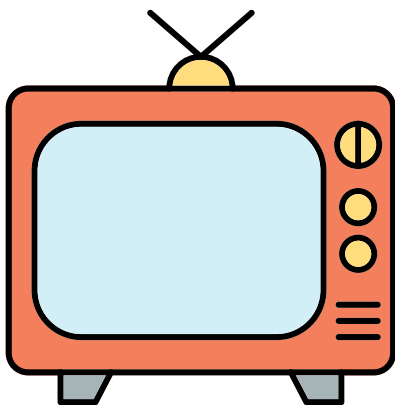
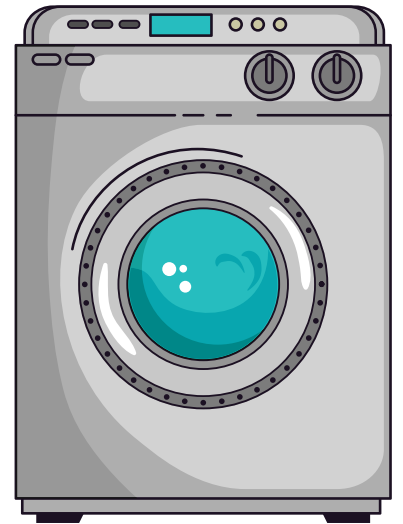
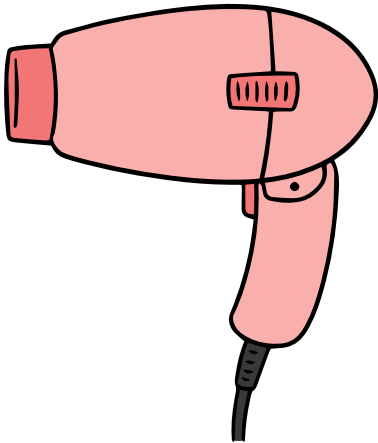
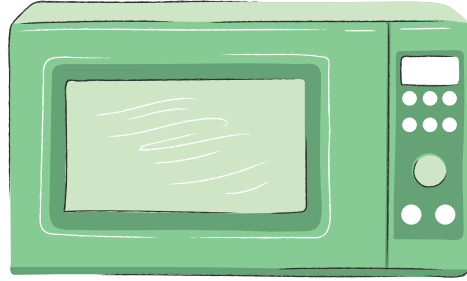
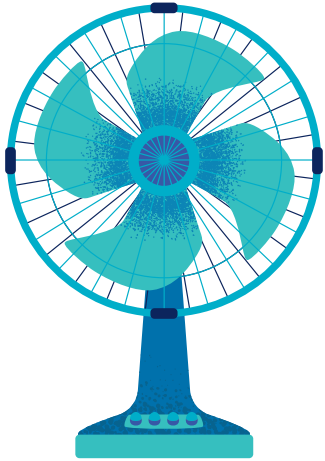
BIBLIOGRAFIE

- Aguilera, B. (1996). La alternativa del juego II. Madrid: Edupaz.
- Batllori, J. M., Batllori J. (1998). Guia de juegos. Madrid: Espasa.
- Bertrand, I. (2001). 100 giochi con l'aria. Milano: Arnoldo Mandadori Editore S.p.A.
- Emilian, I.; Ursu, V. (2004). Dezvoltare pentru viață. Chișinău: Pontos.
- Hodge, D. (2003). 501 giochi e attività per tutti i bambini. Milano: Edicart.
- Kroehnert, G. (2001). 102 extra training games. New York: McGraw-Hill, Inc.
- McKee N.; ..., (1998). Games and exercises. UNICEF-ESARO.
- Moldovanu, I.; Culea, L. (2002). Cartea mare a jocurilor. Chișinău: CIDDC.
- Shapiro, D. (1998). Conflictele și comunicarea. Chișinău: ARC.
- Scott, SG, Bruce, RA, Decision making style, The development and assesment of a new measure, Educational and Psychological Measurement, 1995
- A. Adla , Asistență de facilitare pentru luarea deciziilor colective: Propunere pentru un model și un instrument , Toulouse, Université Paul-Sabatier , col. " Teză de doctorat ",2010
- N. Kogan și MA Wallach , „ Riscul comportamentului în grupuri mici de decizie ”
- Cole, Gerald A., " Management. Teorie și practică", Știința, Chișinău, 2006
- Nicolescu O, Verboncu I, "Management" Editura Economică, București, 1998
- Rădăceanu E., " Metode decizionale în conducerea sistemelor complexe", Ed Militară, București, 1985
- Dennis, A. R., & Valacich, J. S. (1993). Brainstorming pe calculator: Mai multe capete sunt mai bune decât unul singur. Journal of Applied Psychology
- Fox, W. M. (1989). Tehnica grupului nominal îmbunătățită (NGT). Journal of Management Development
- Felce, D., & Perry, J. (1992). Exploring current conceptions of quality of life: A model for people with and without disabilities.
- PARTICIPAREA COPILULUI Quality of life in health promotion and rehabilitation: Conceptual approaches, issues, and applications Thousand Oaks, CA: Sage
- Males, D., Kusevic, B., & Siranoviv, A. (2014). Child Participation in Family-School Cooperation in Report Information from ProQuest December
- Forsyth, R. Jarvis, S. (2002). Participation in childhood. Child: Care, Health and

ANEXE

Fișe de lucru (imagini)

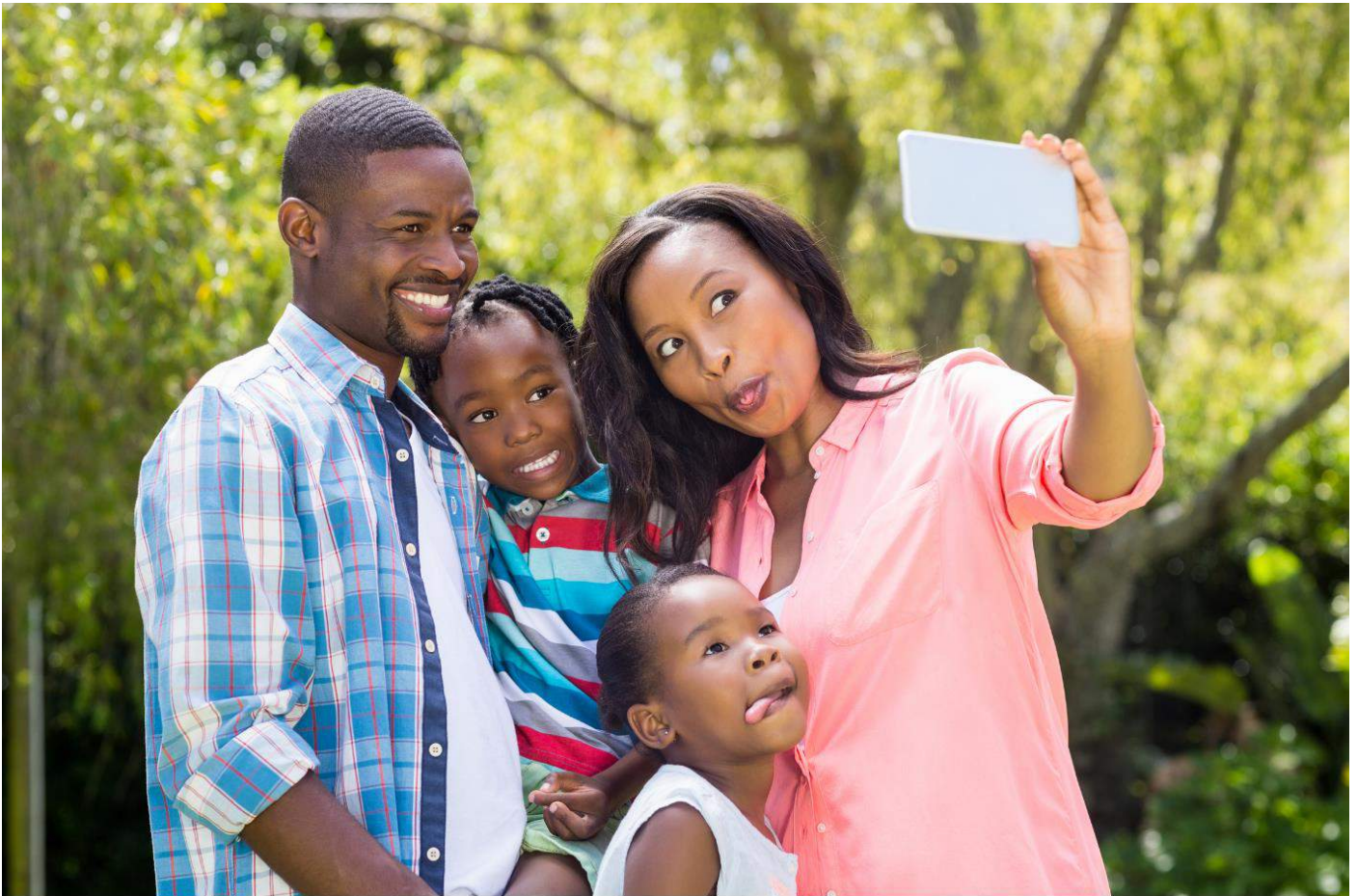

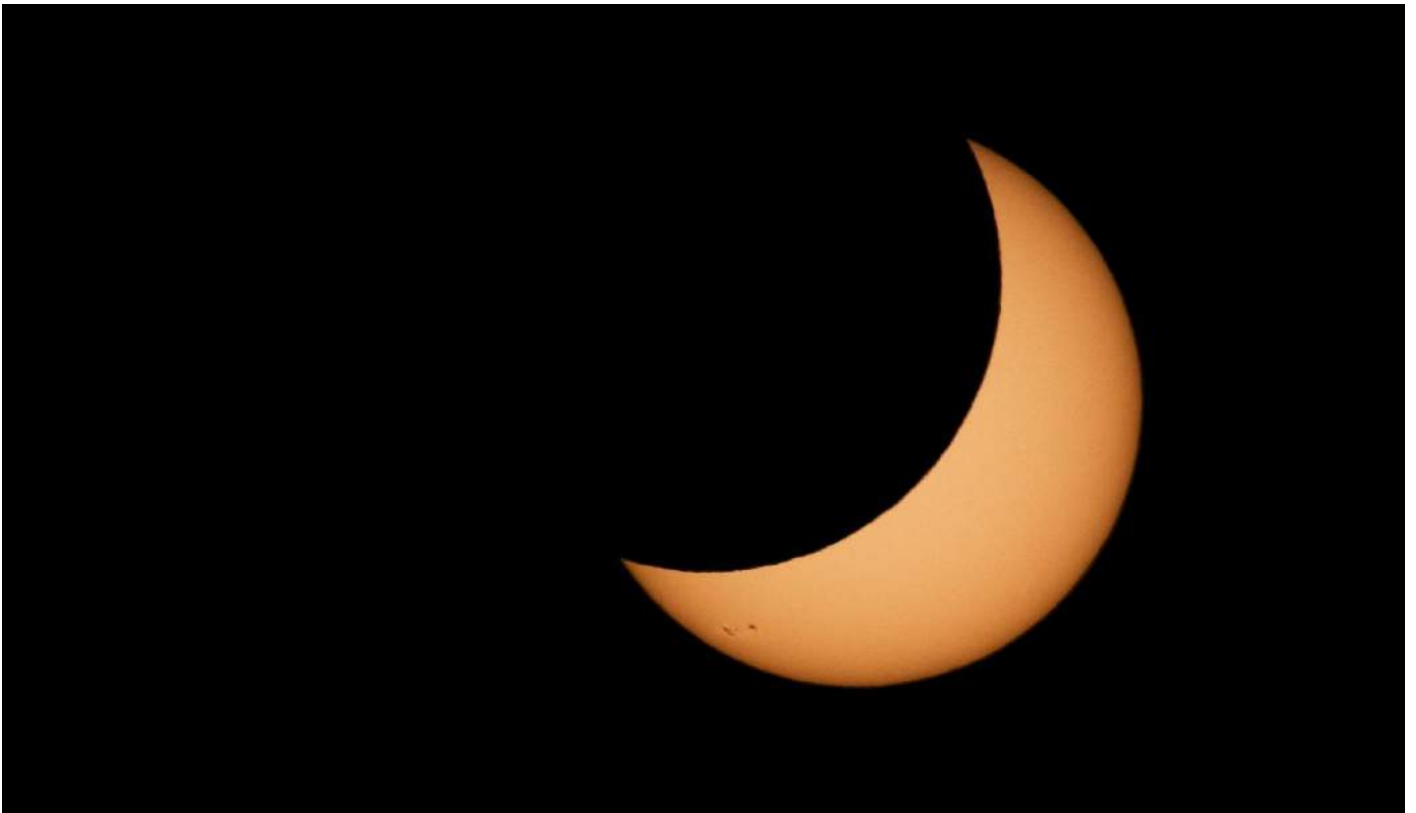

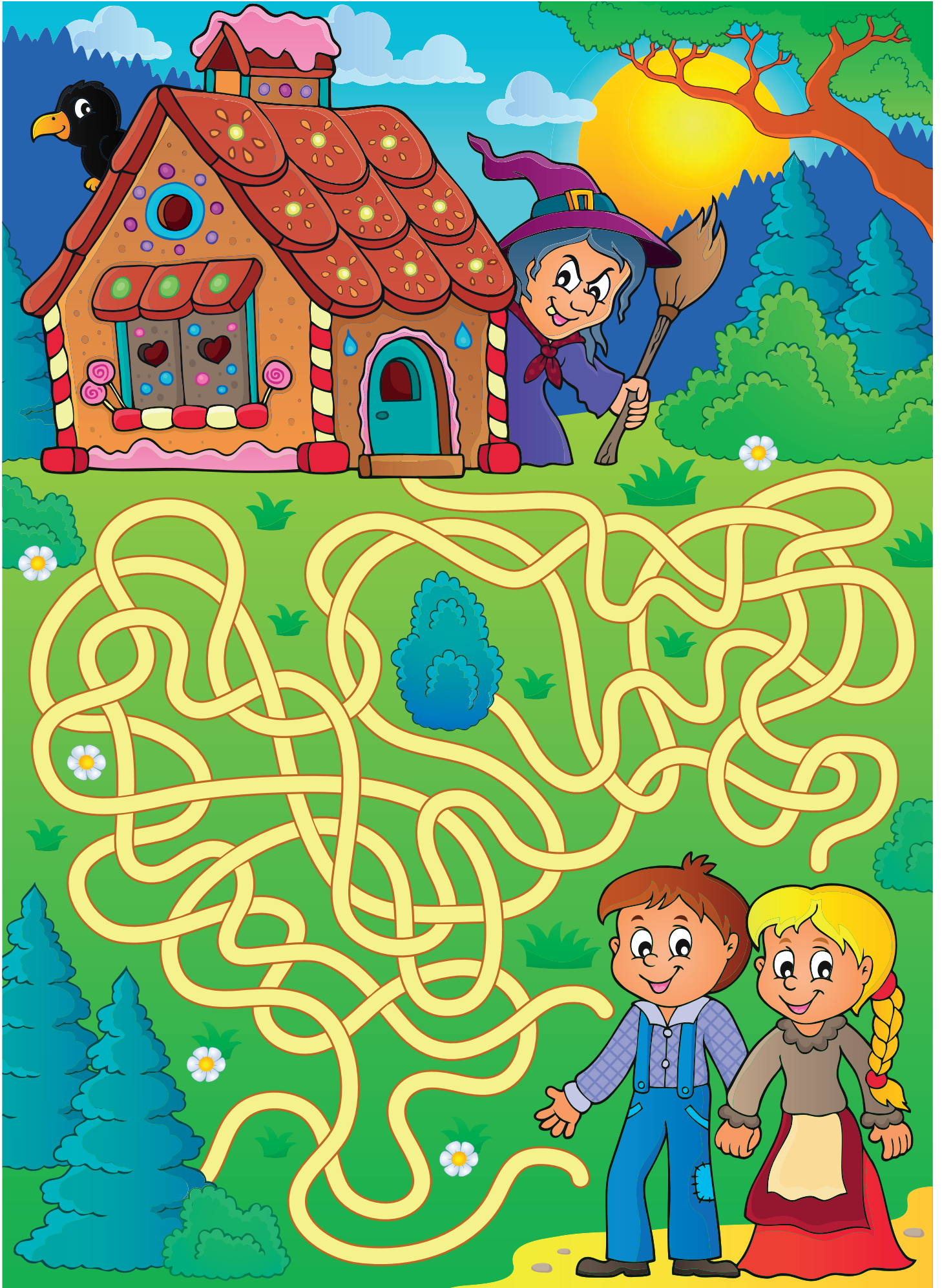

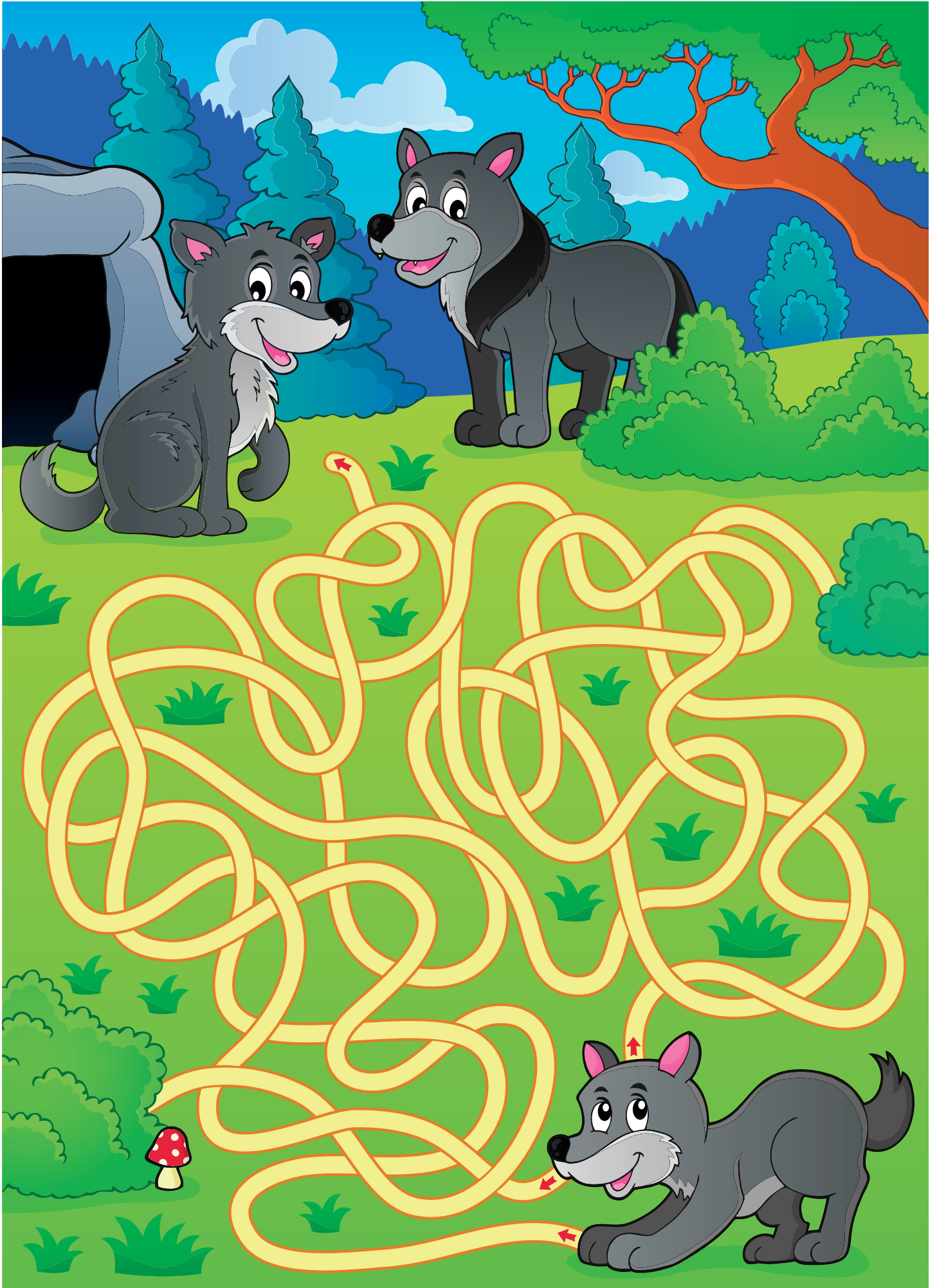

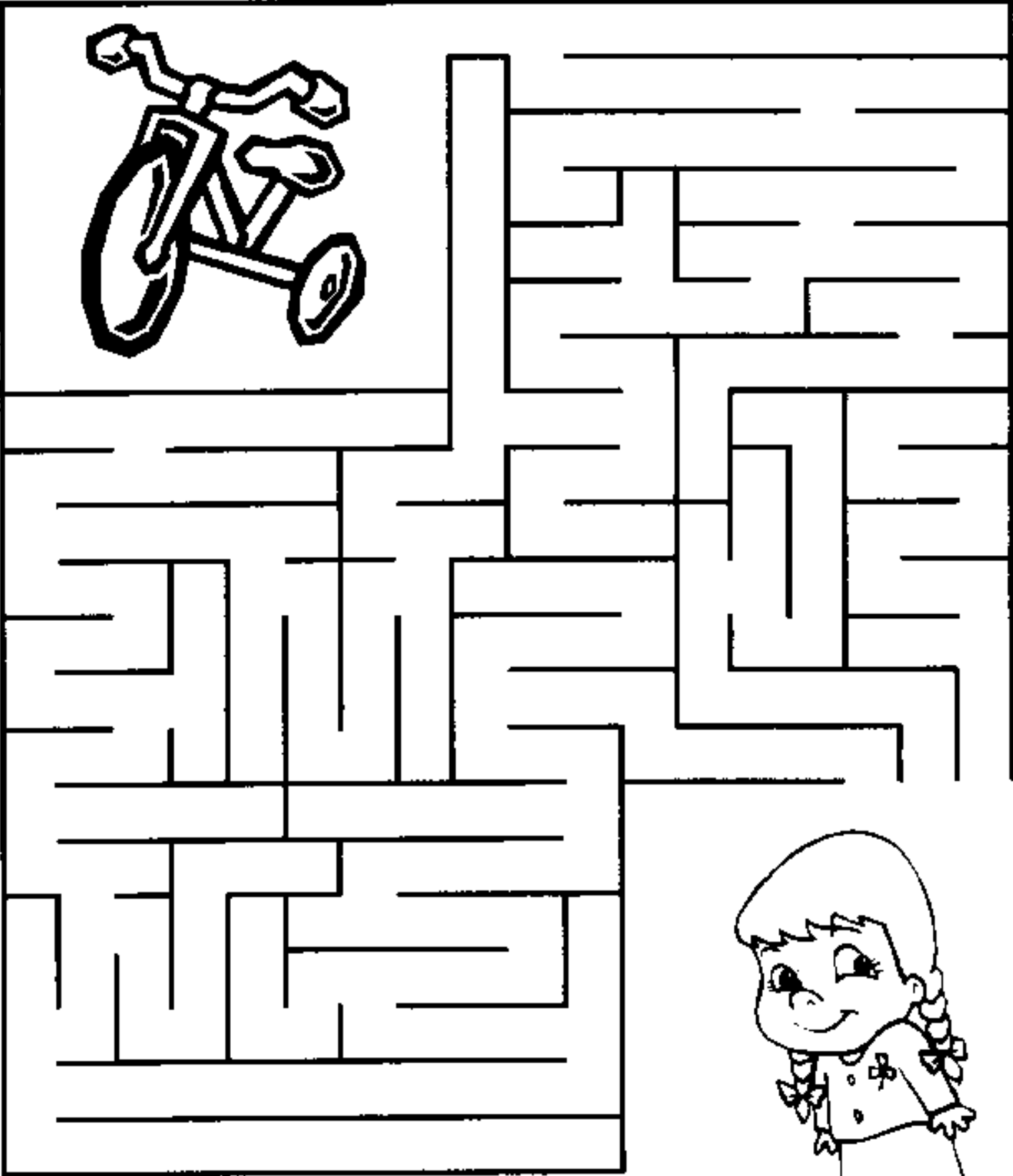

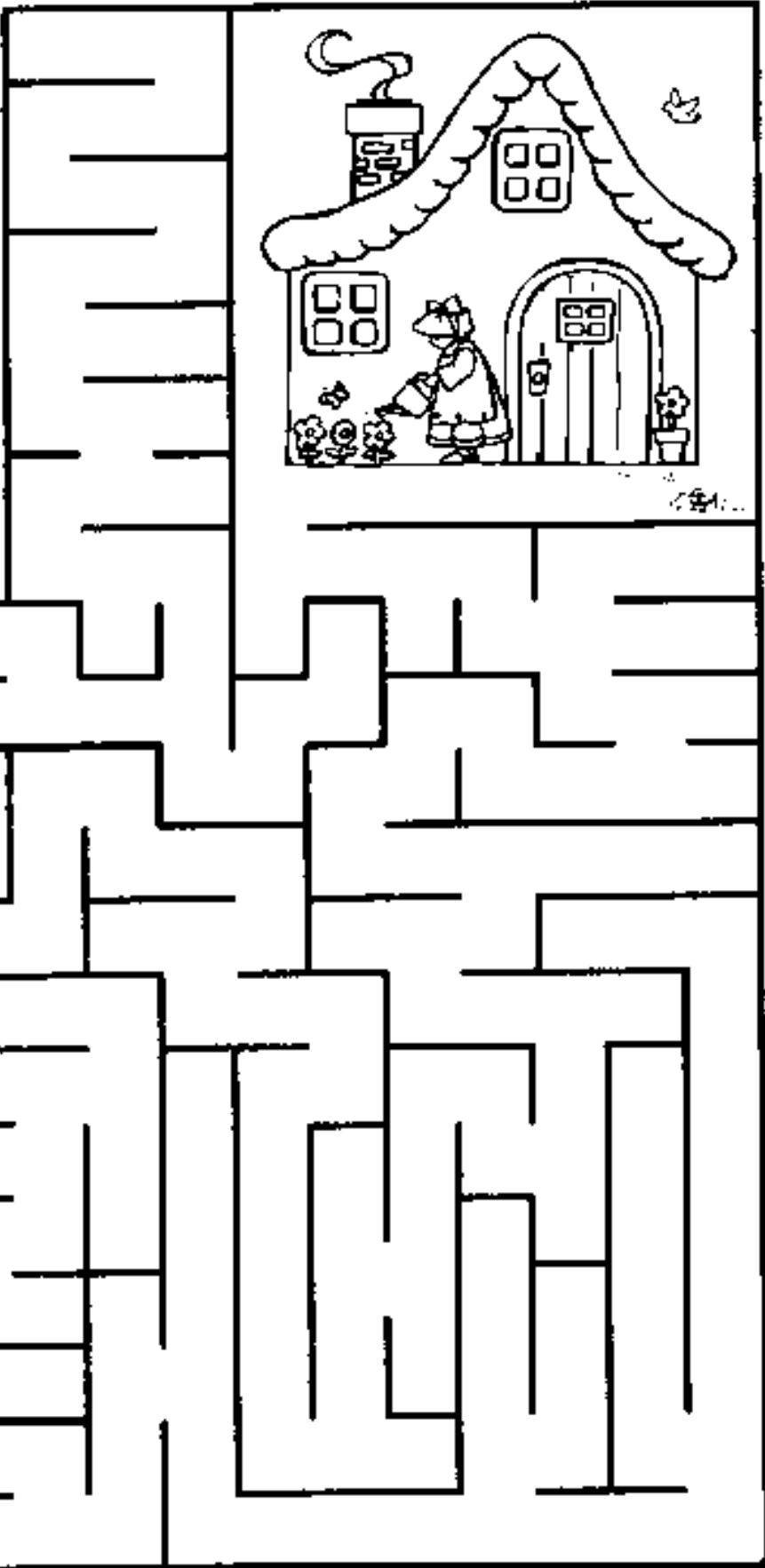

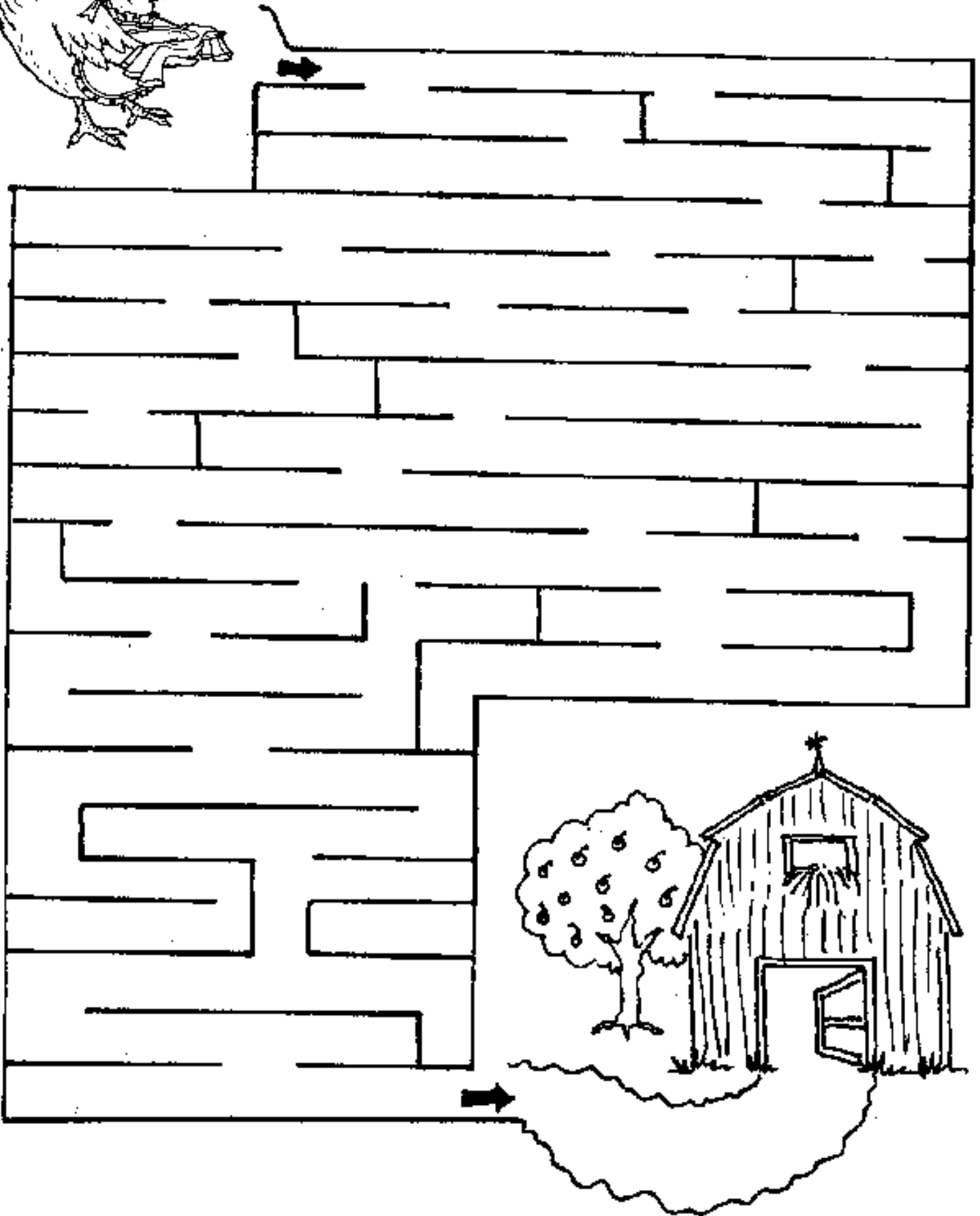

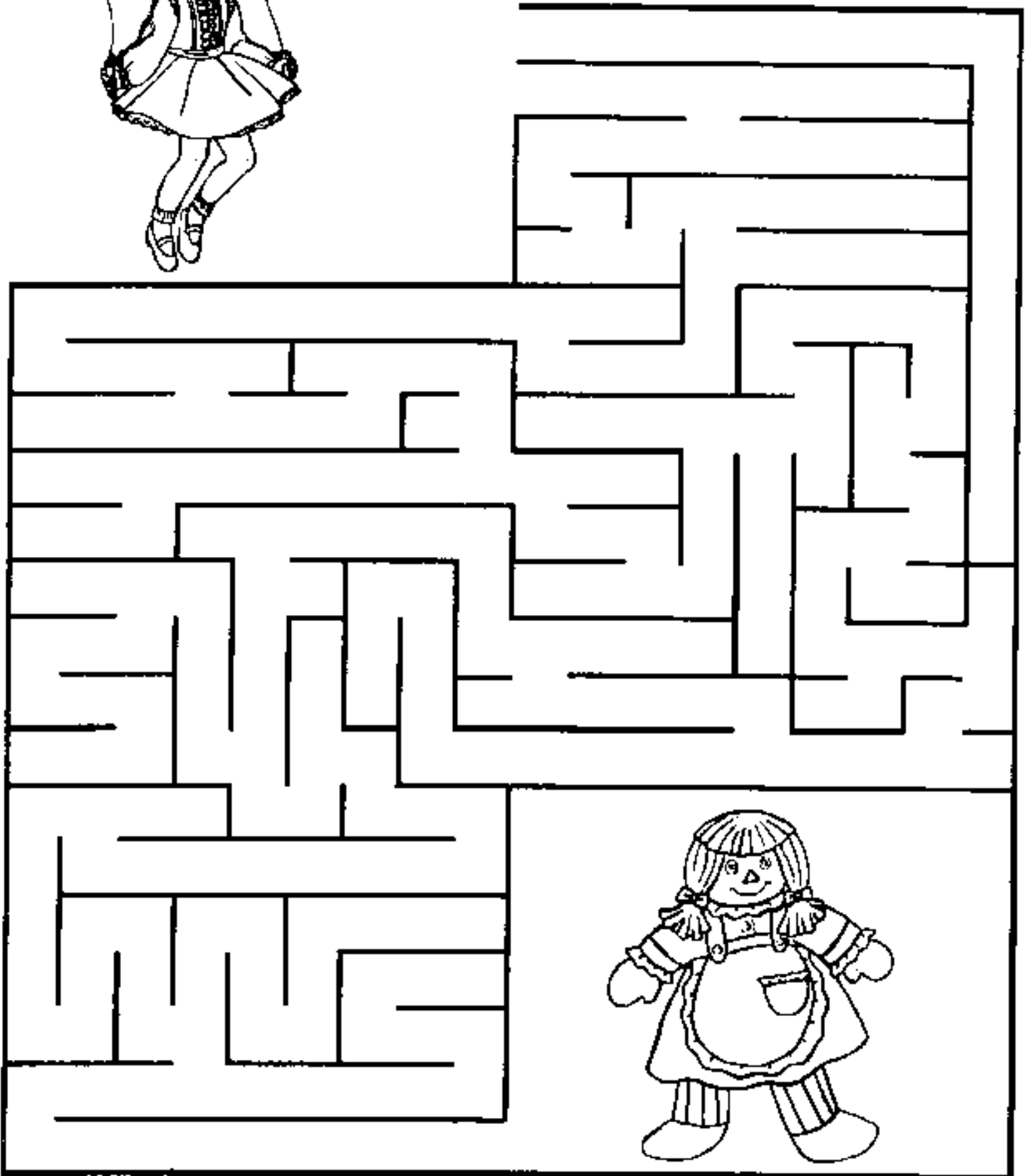

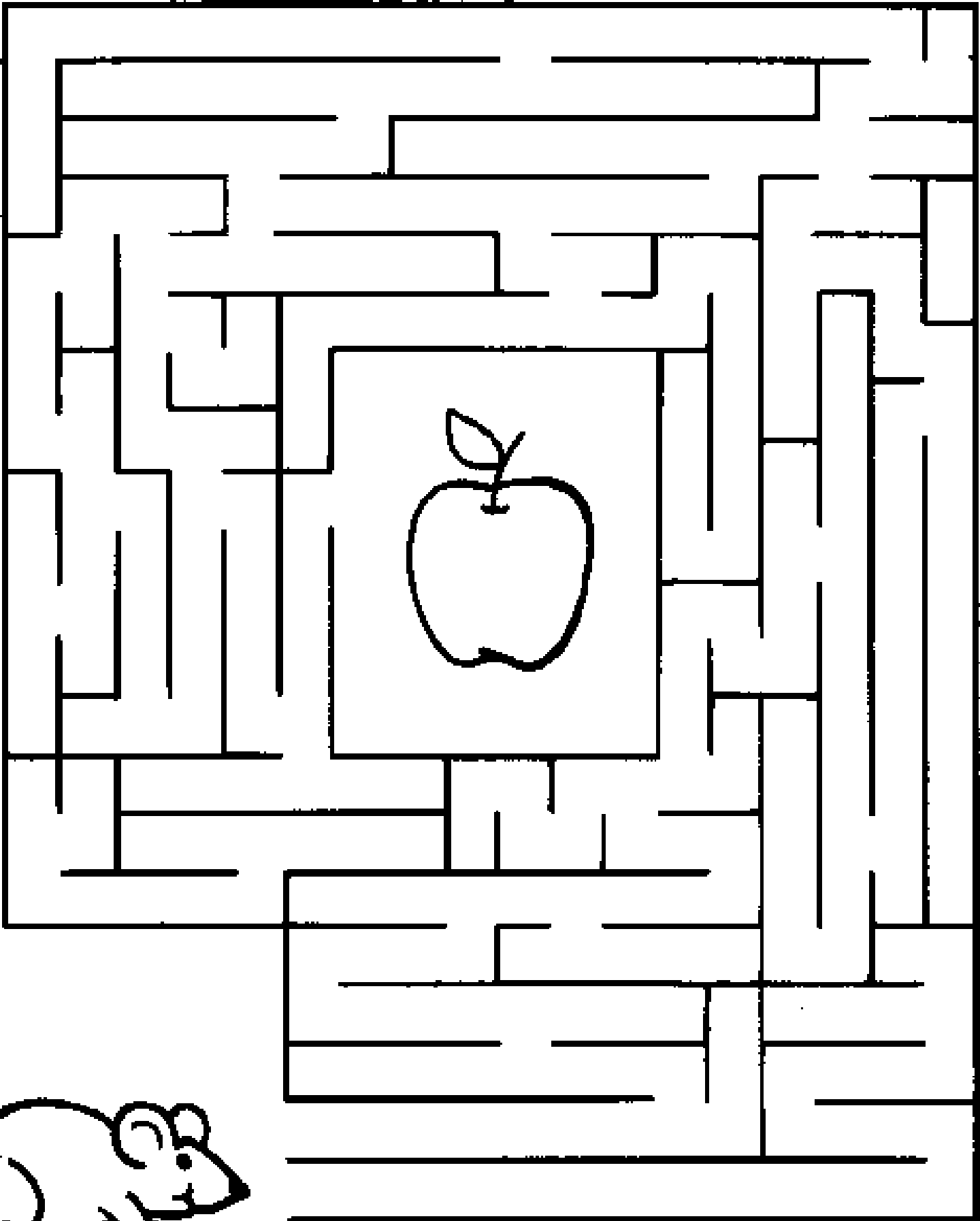

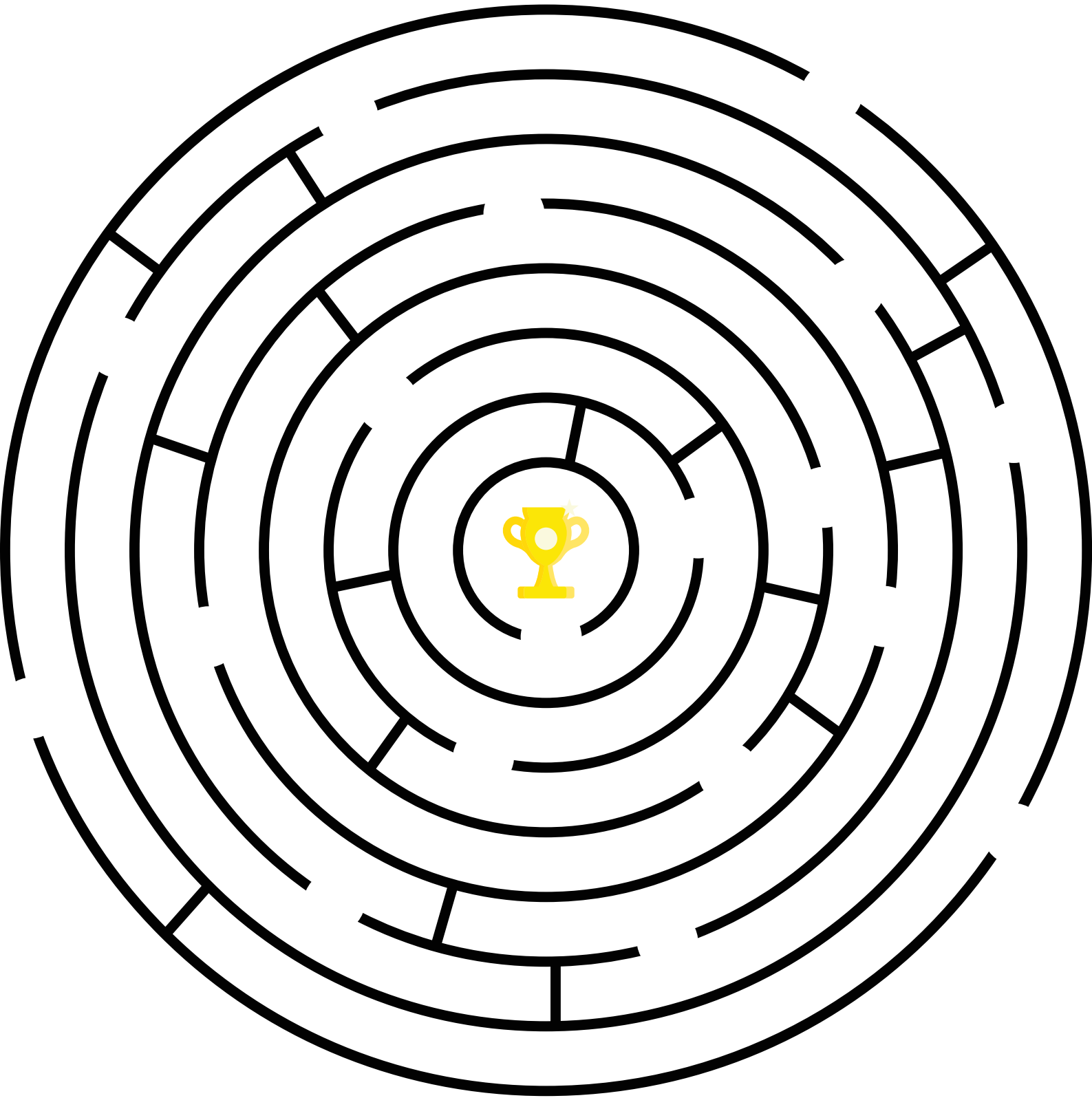

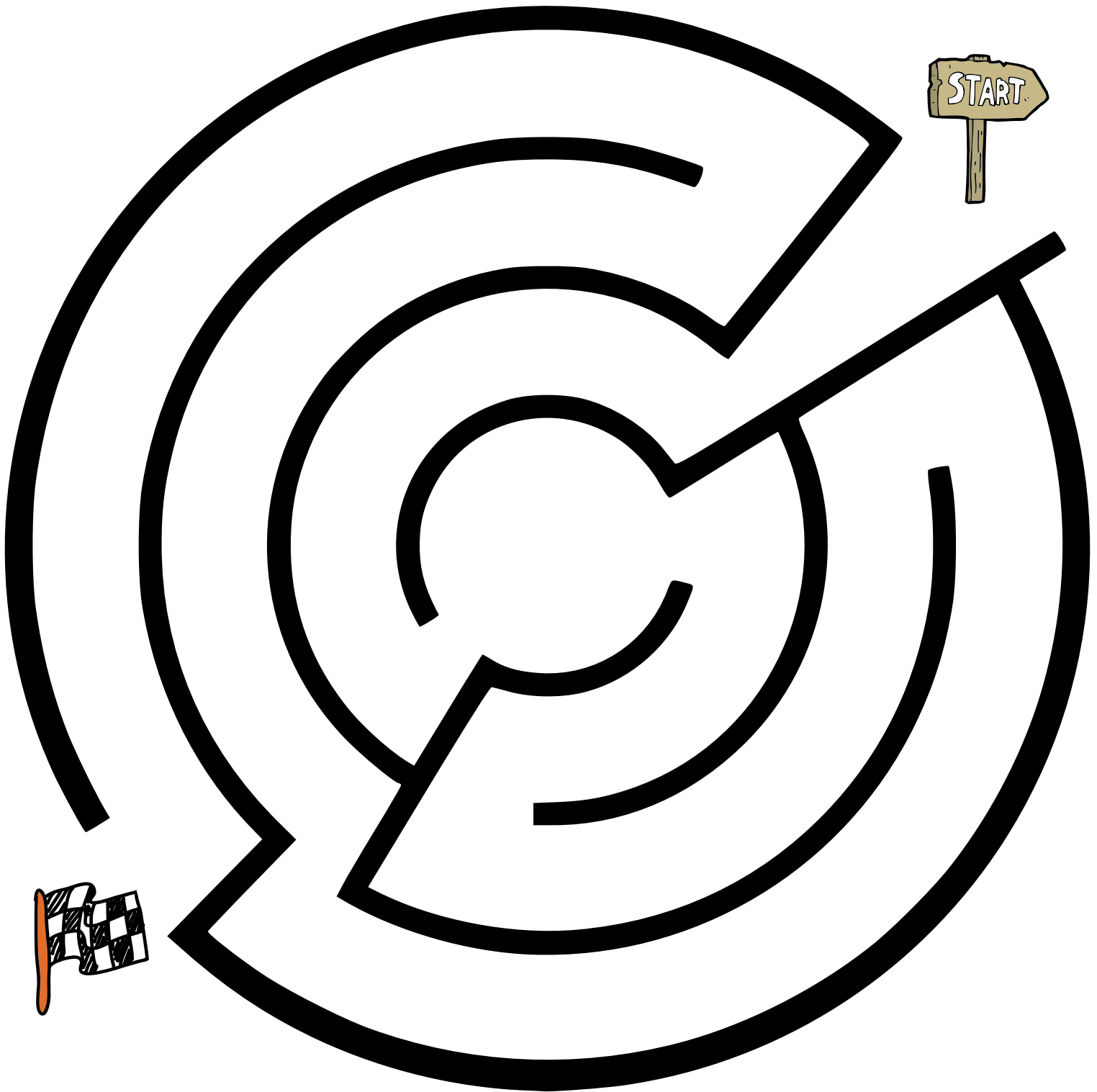

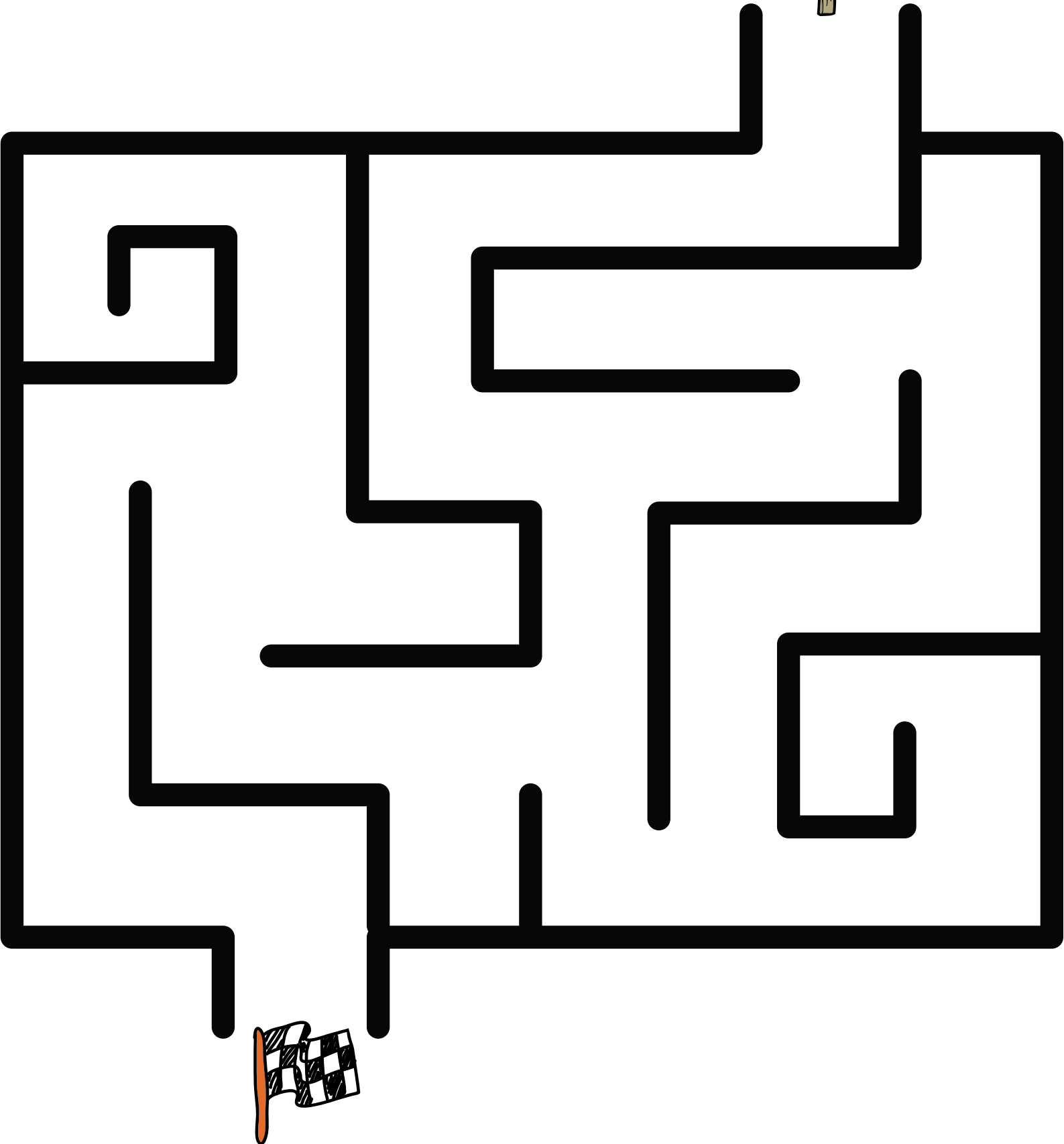

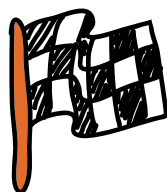
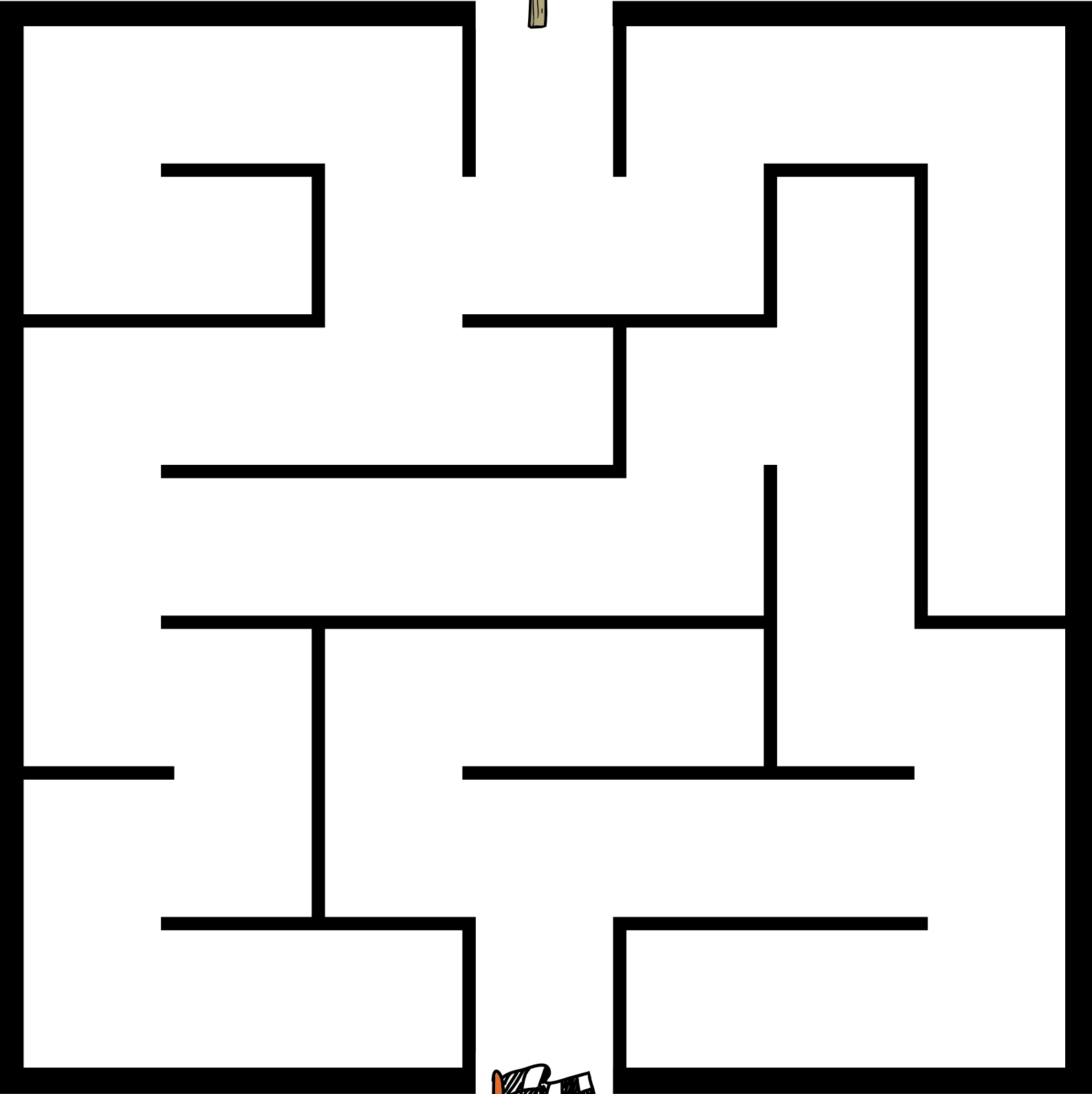

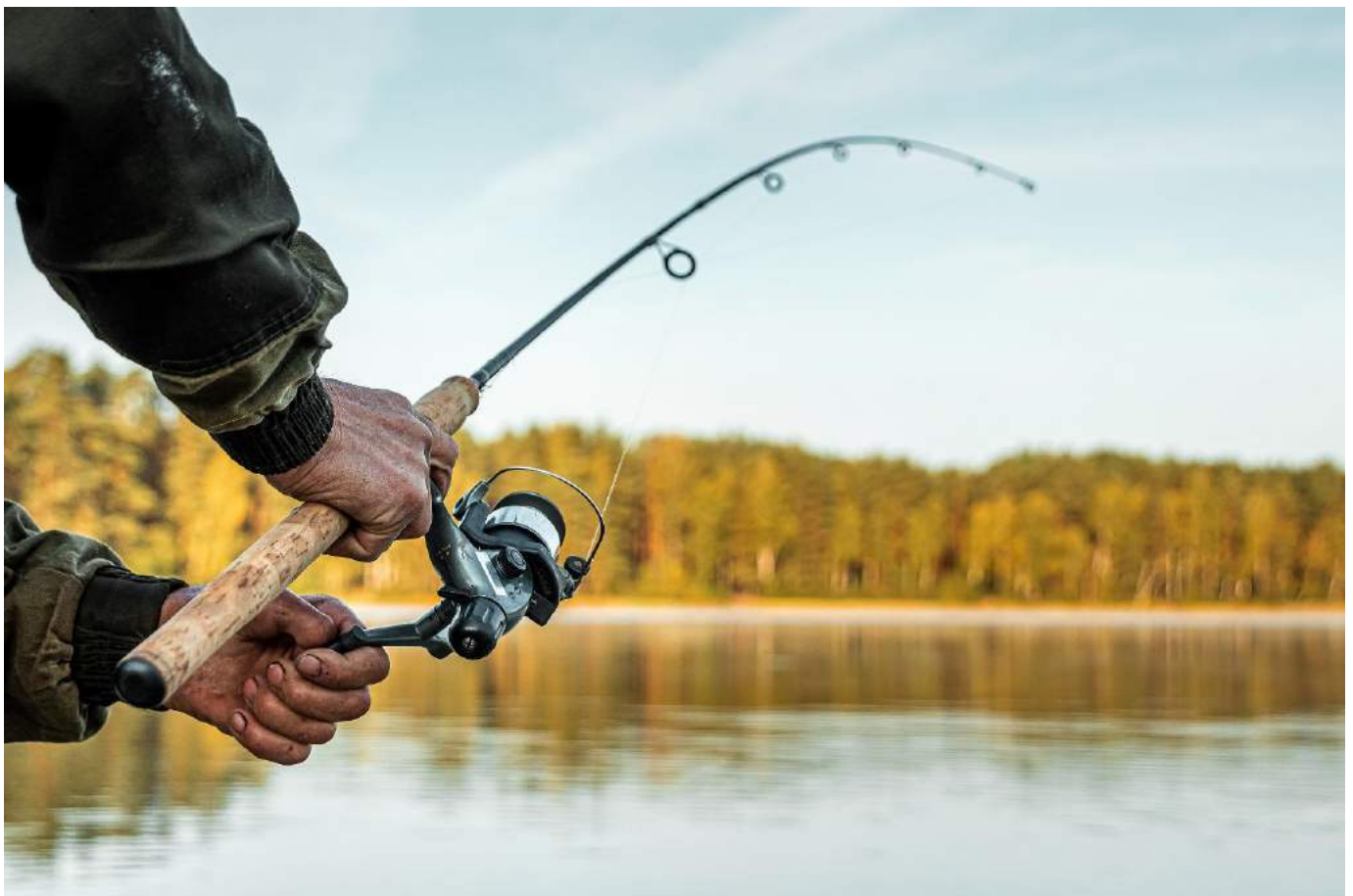

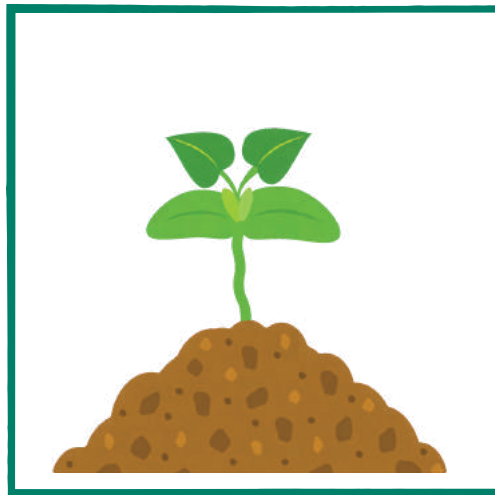
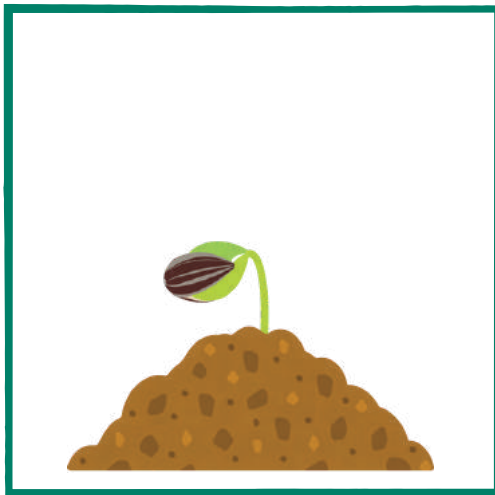
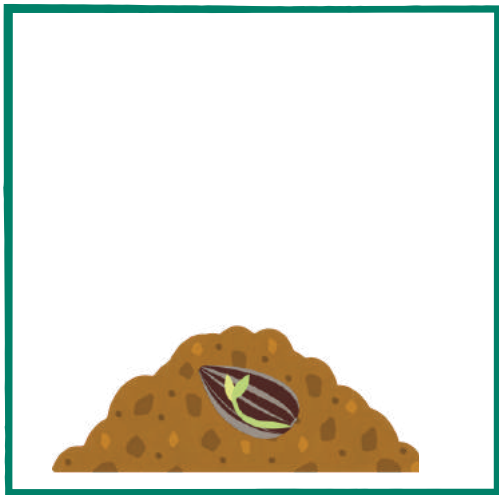

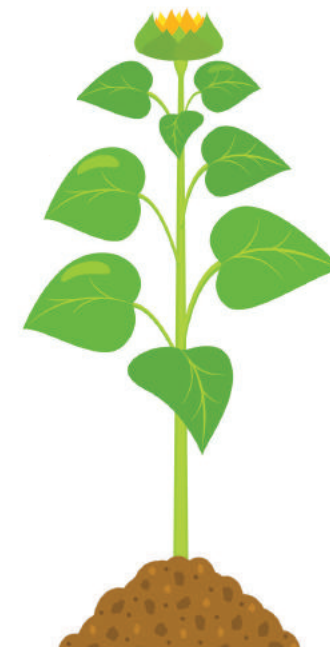
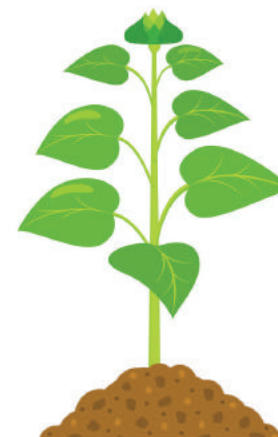
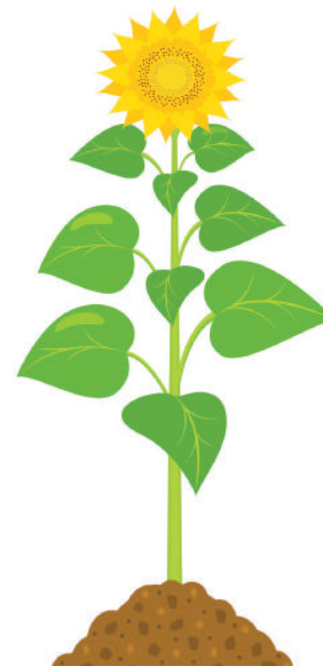
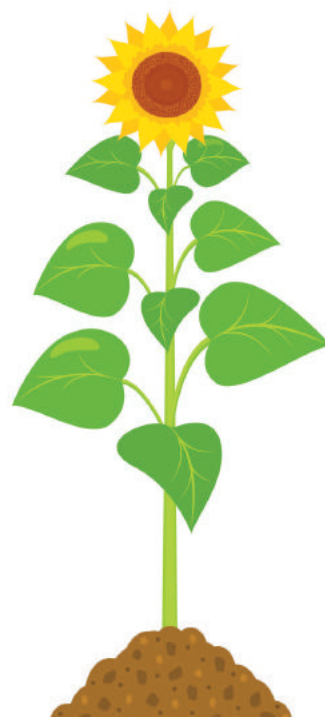

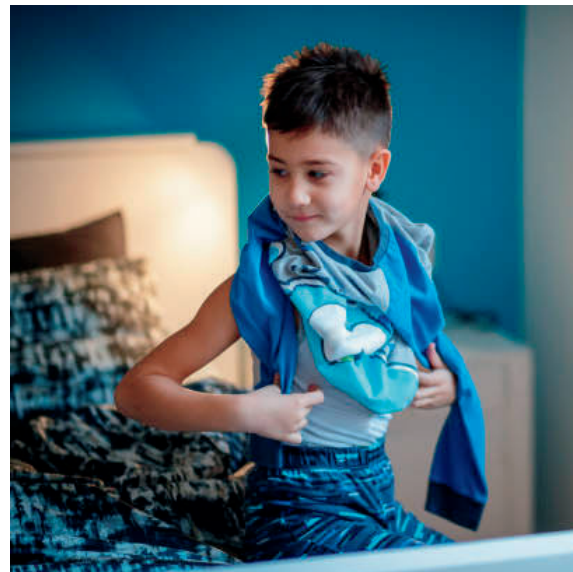

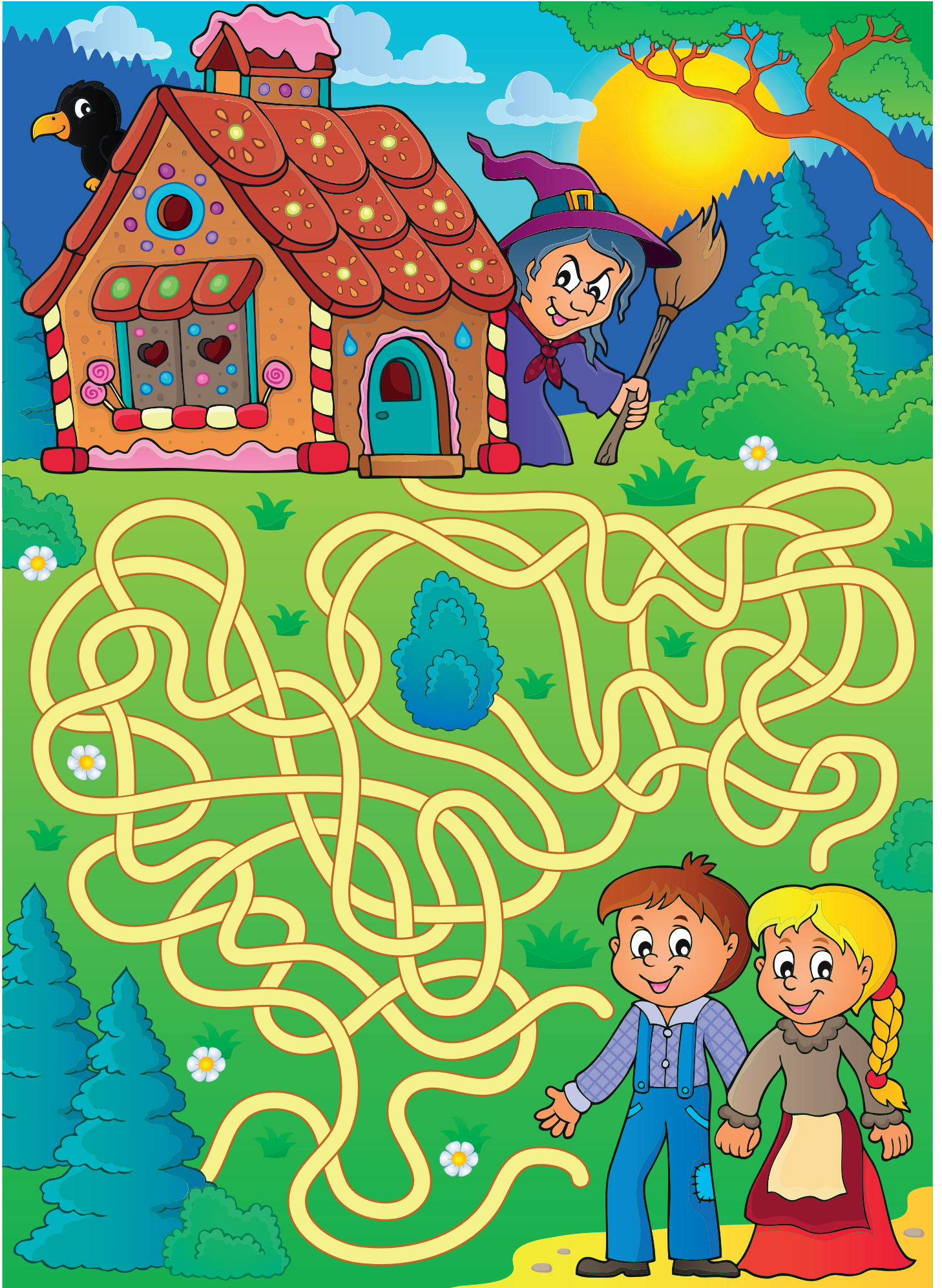

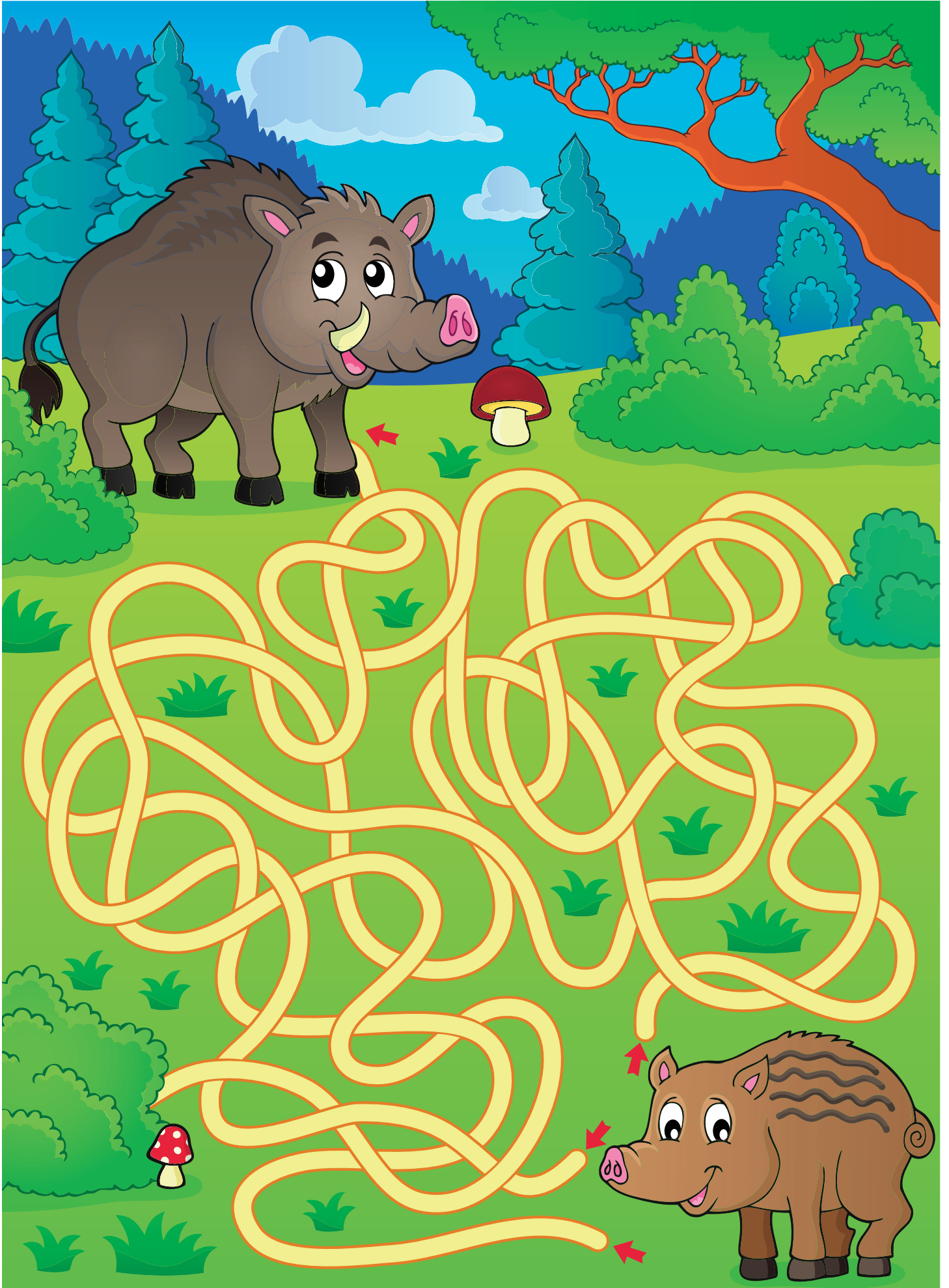

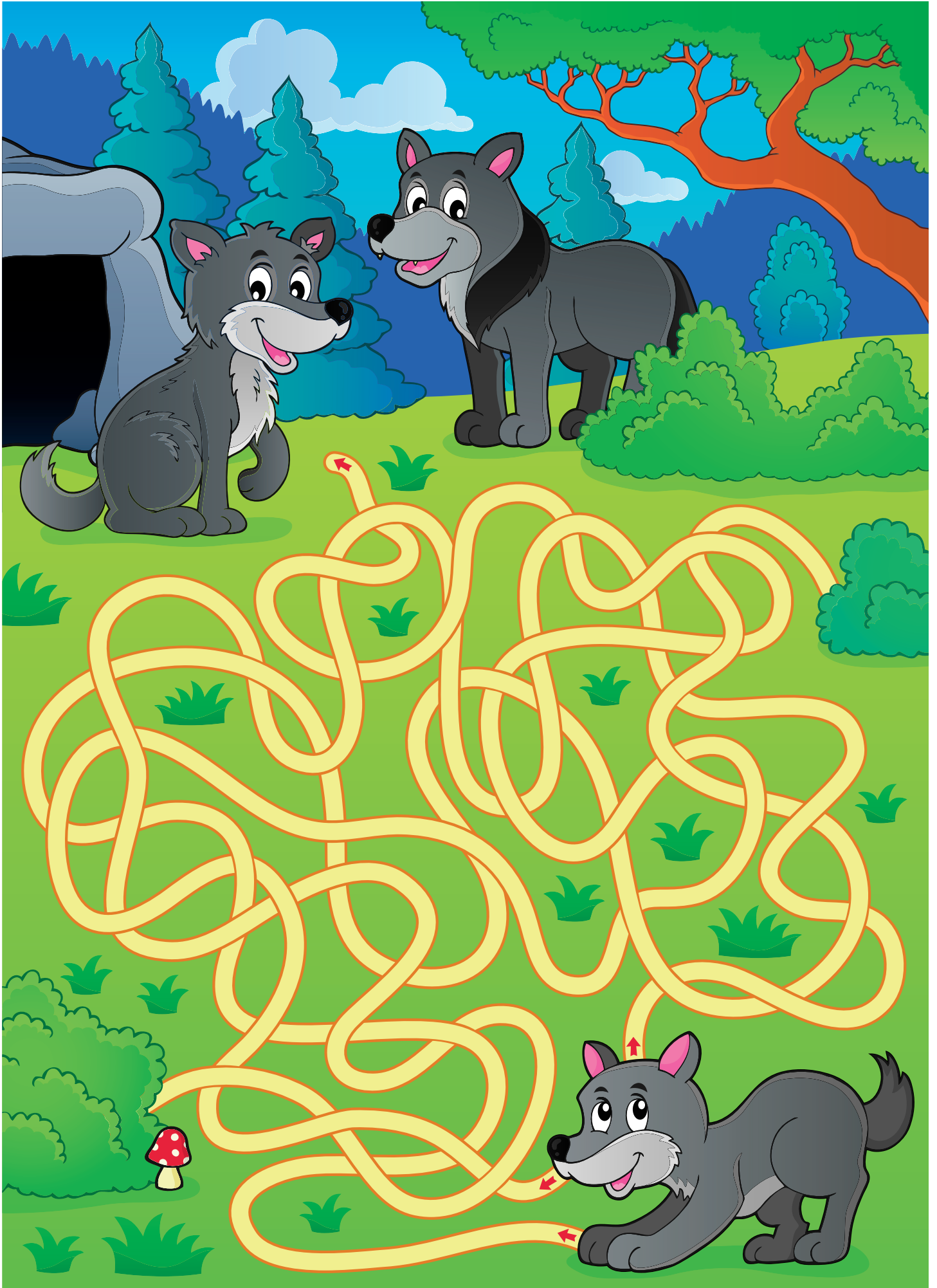

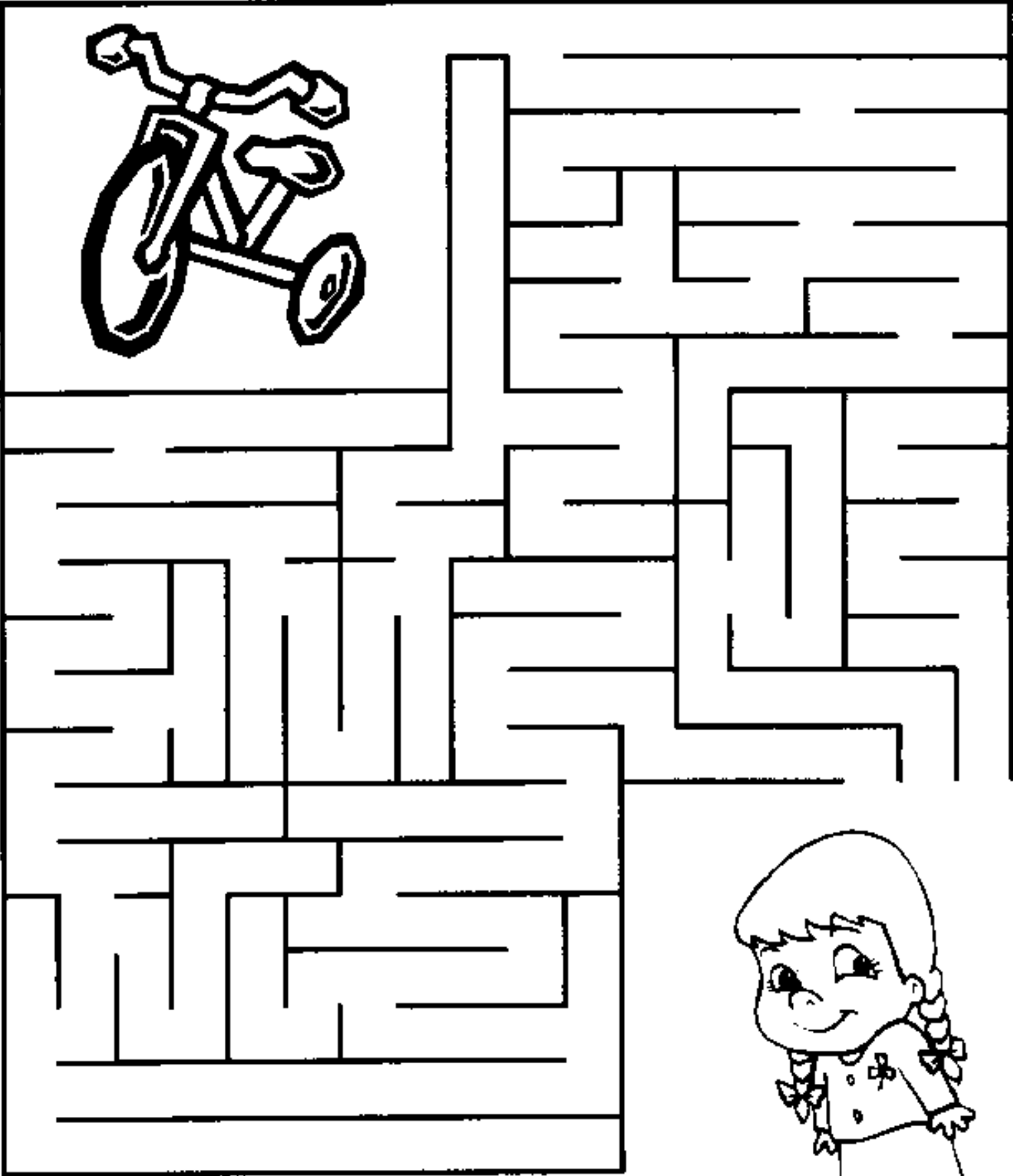

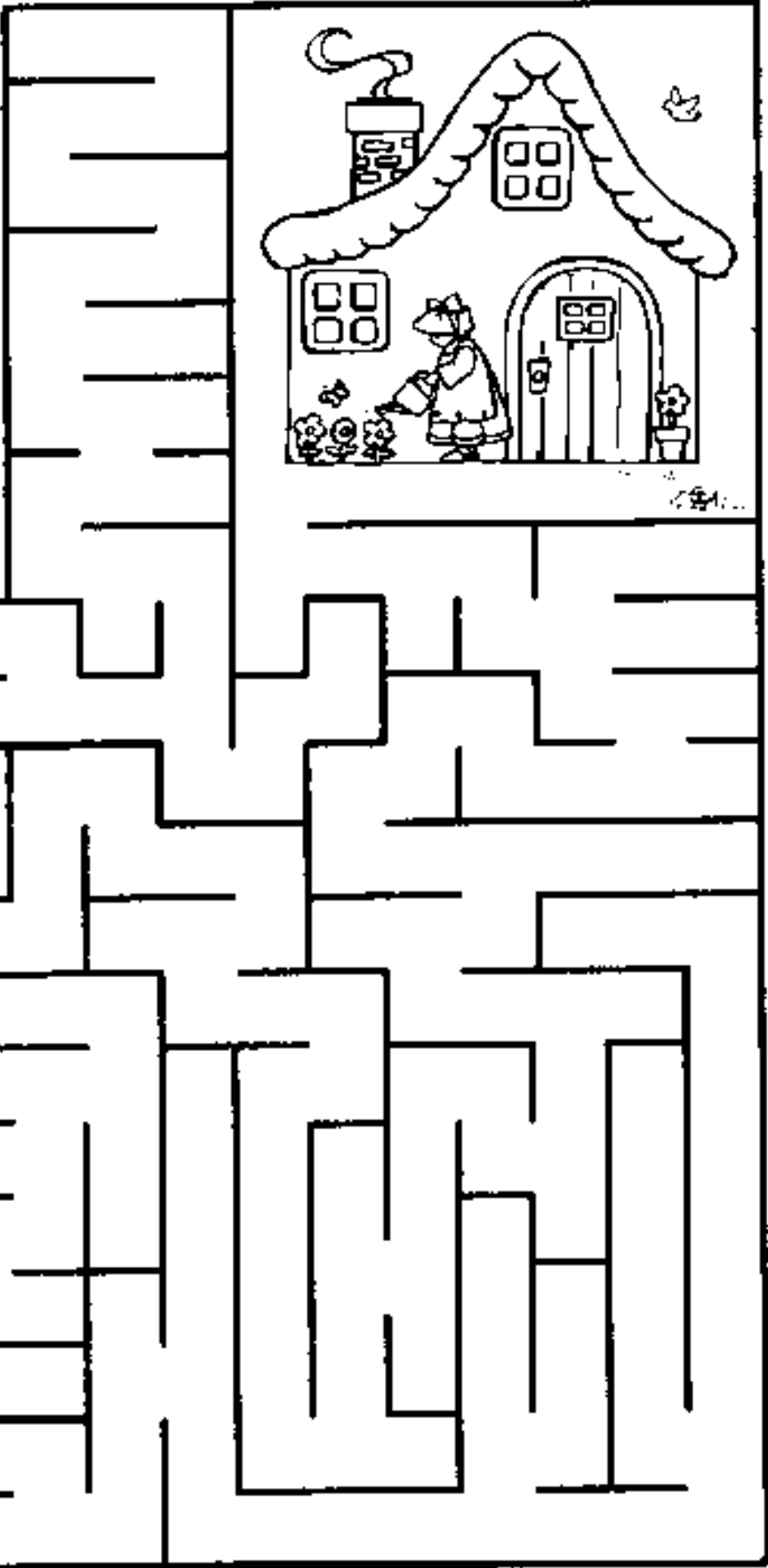

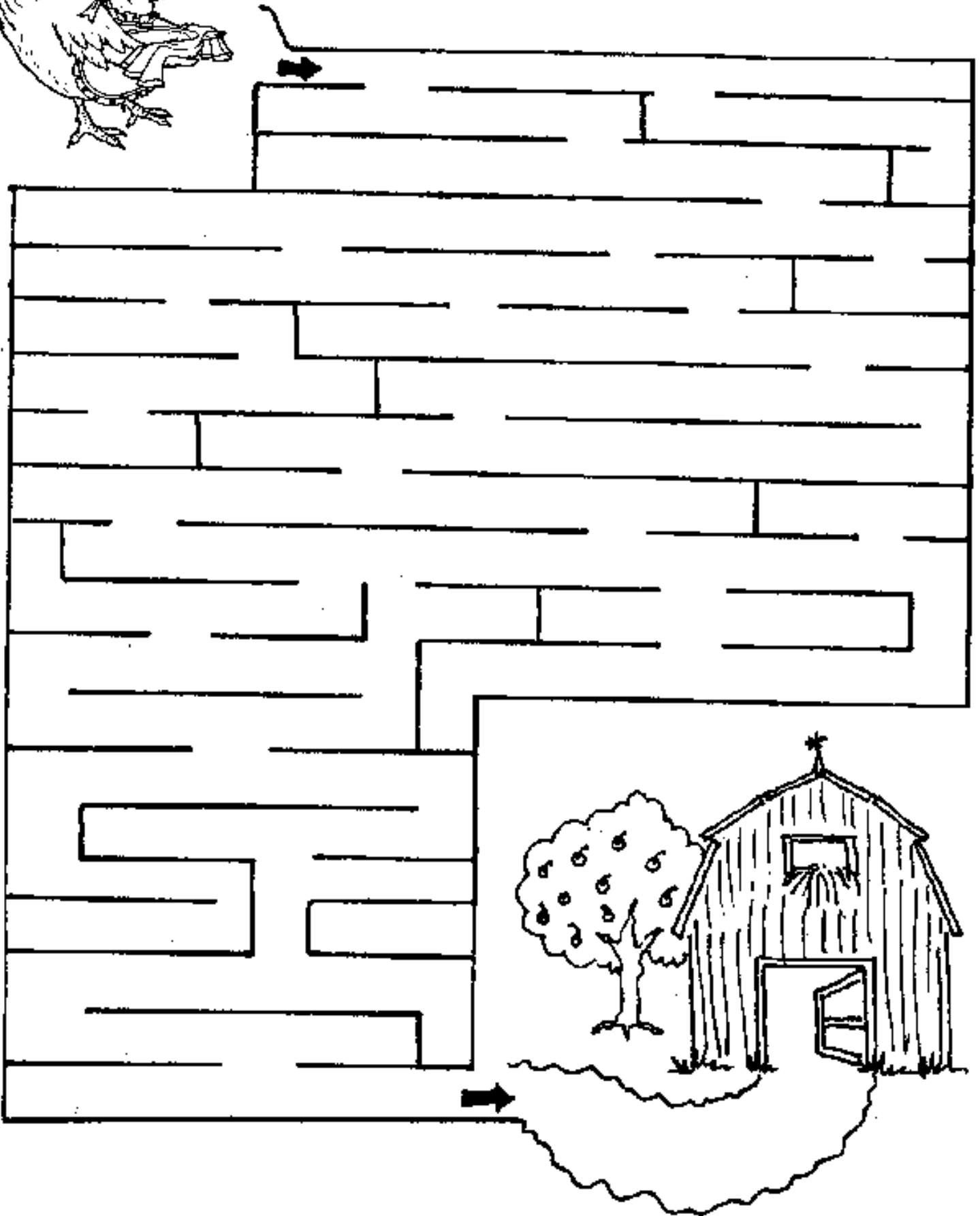

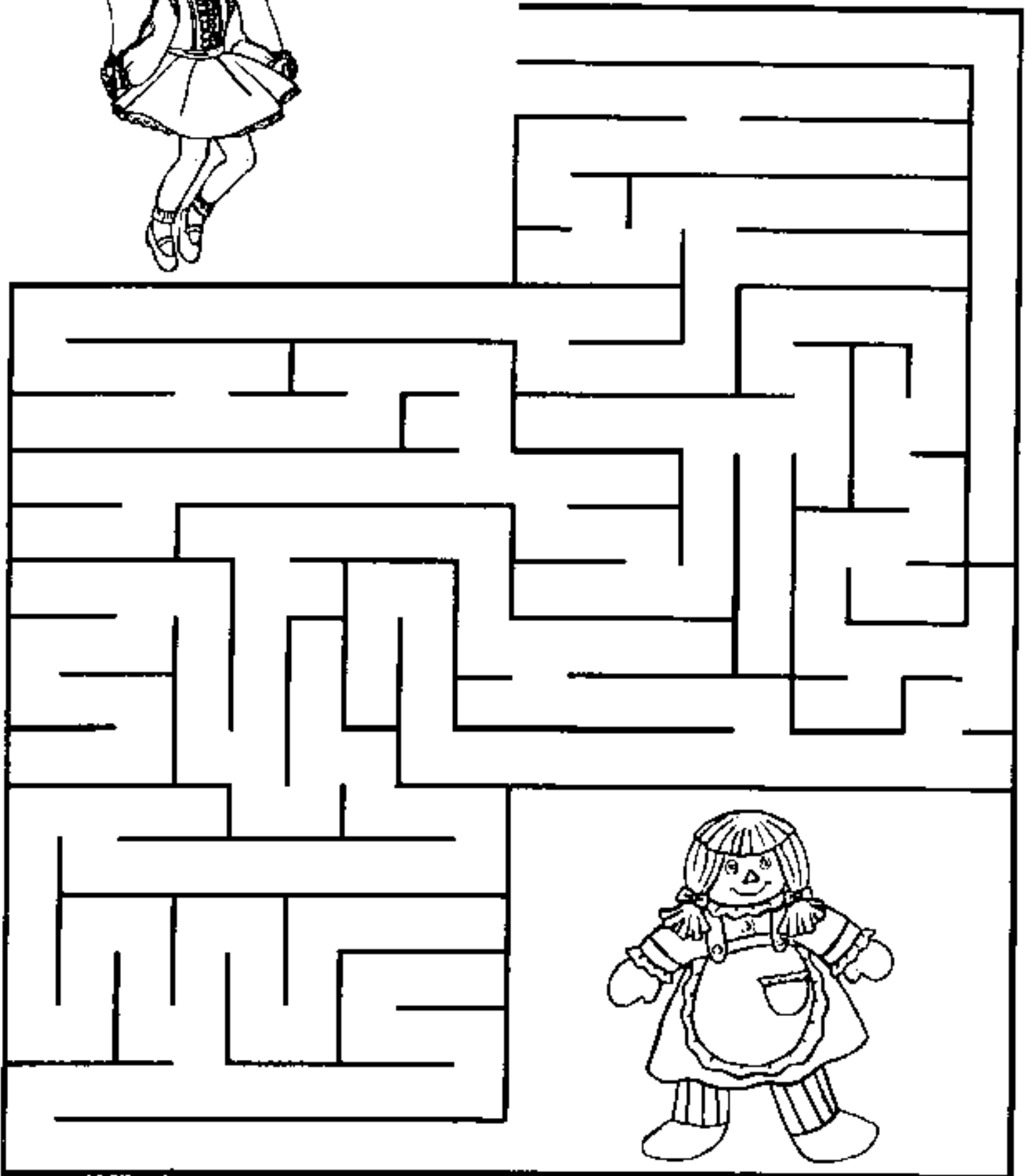

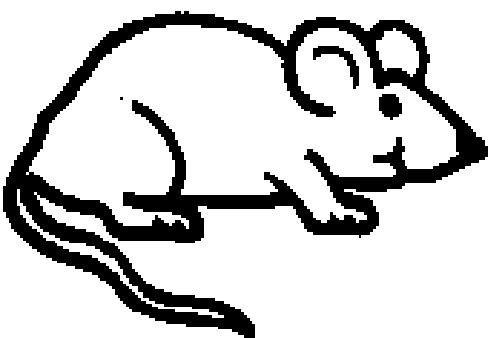
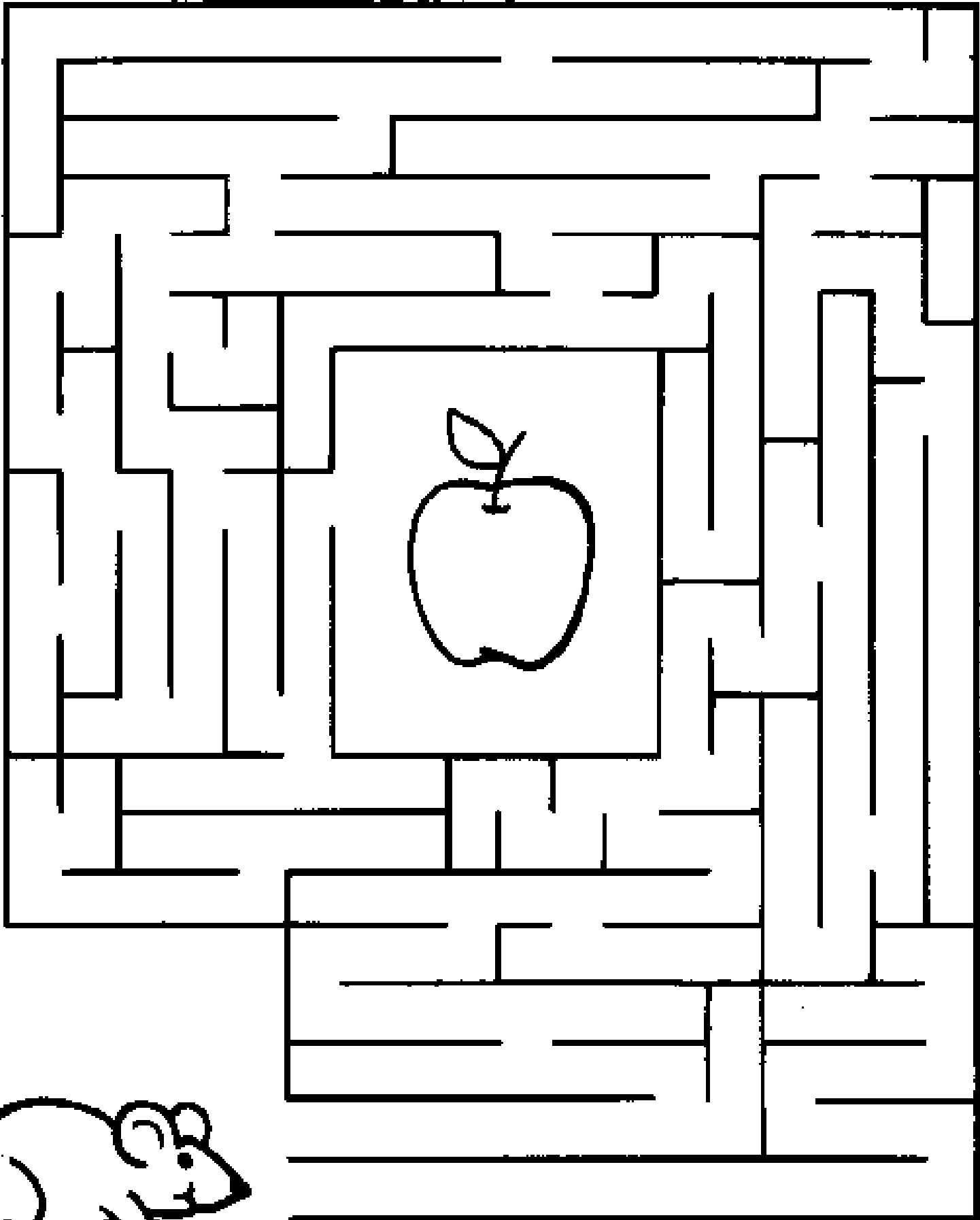

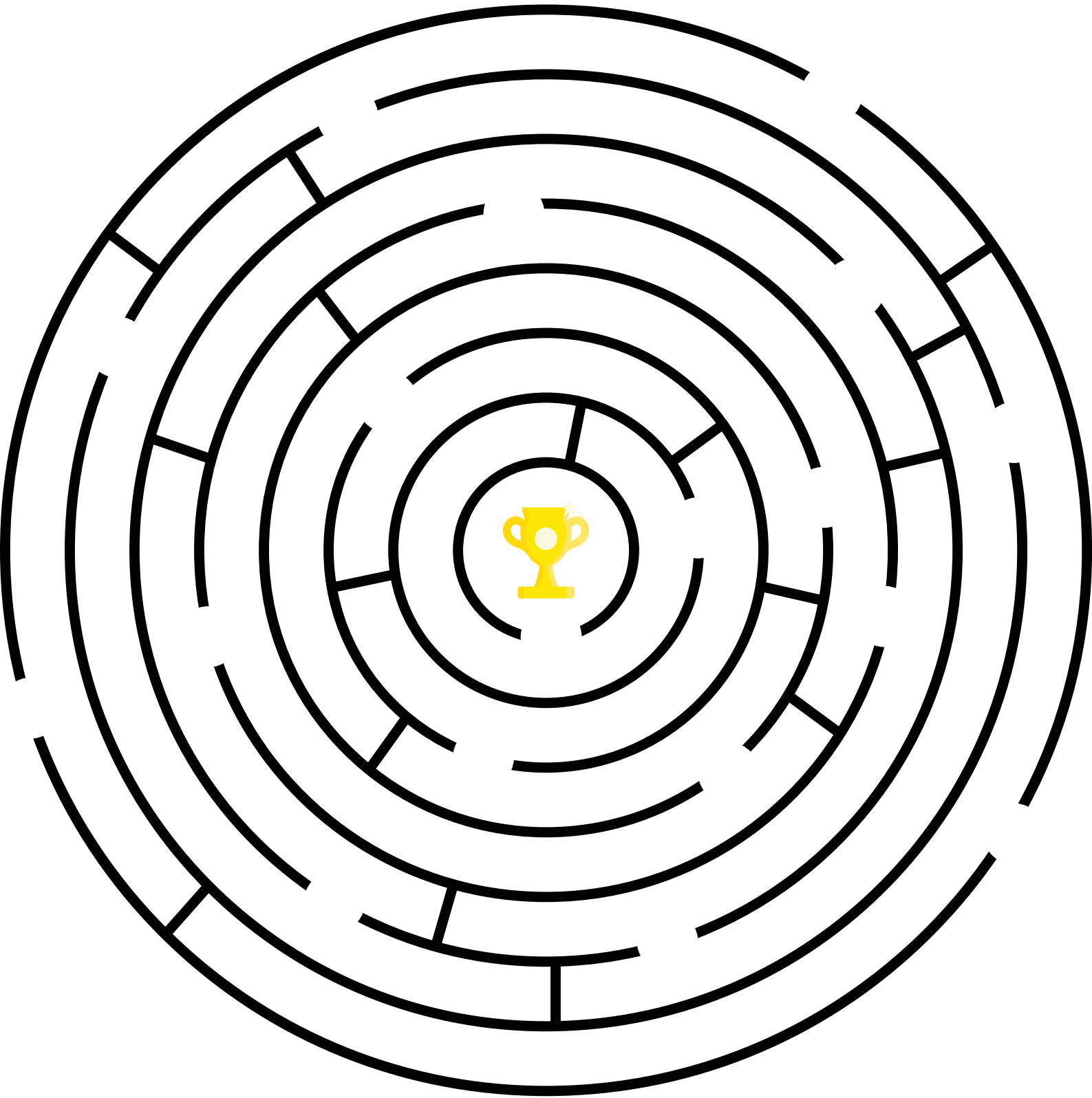

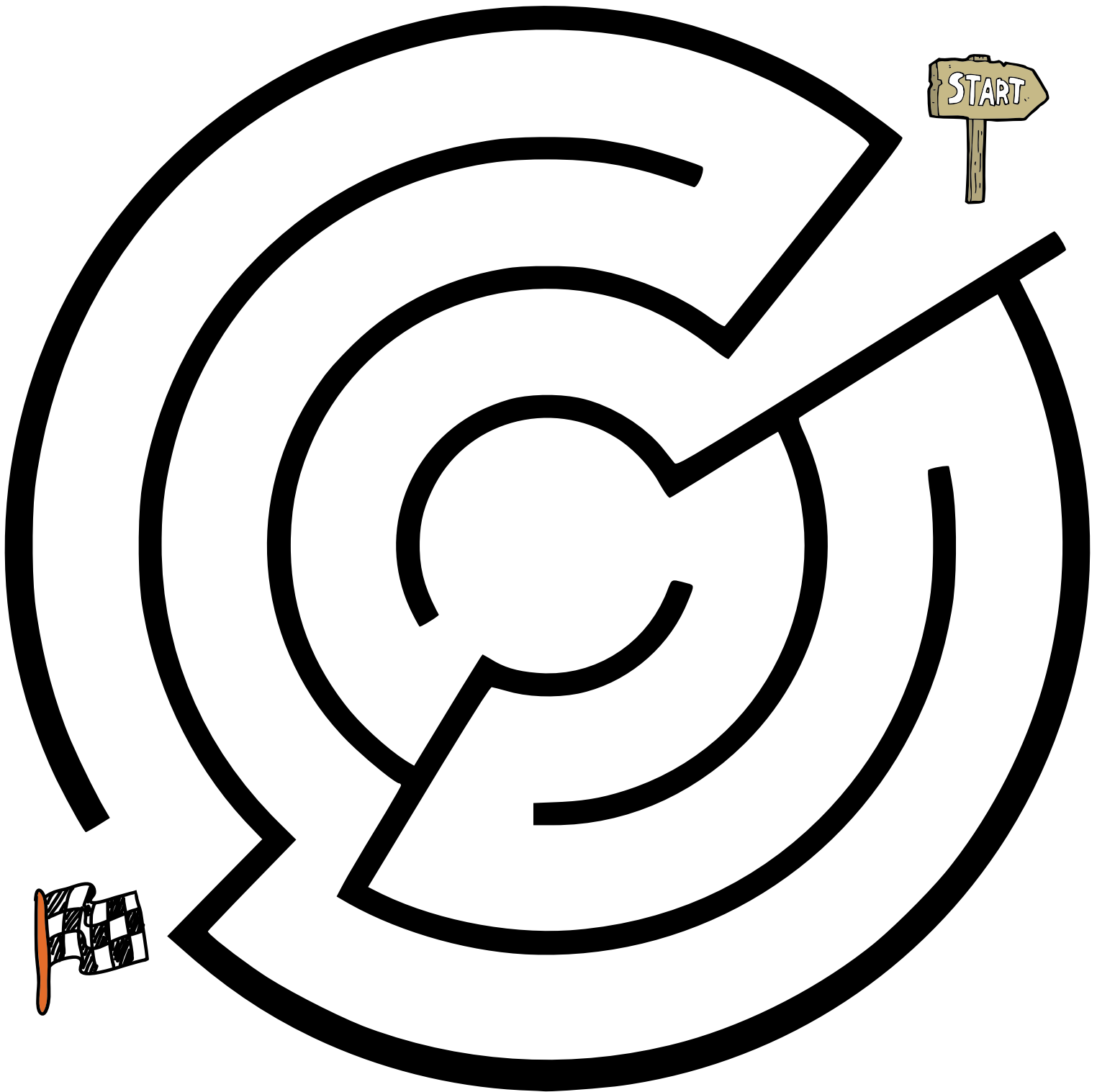

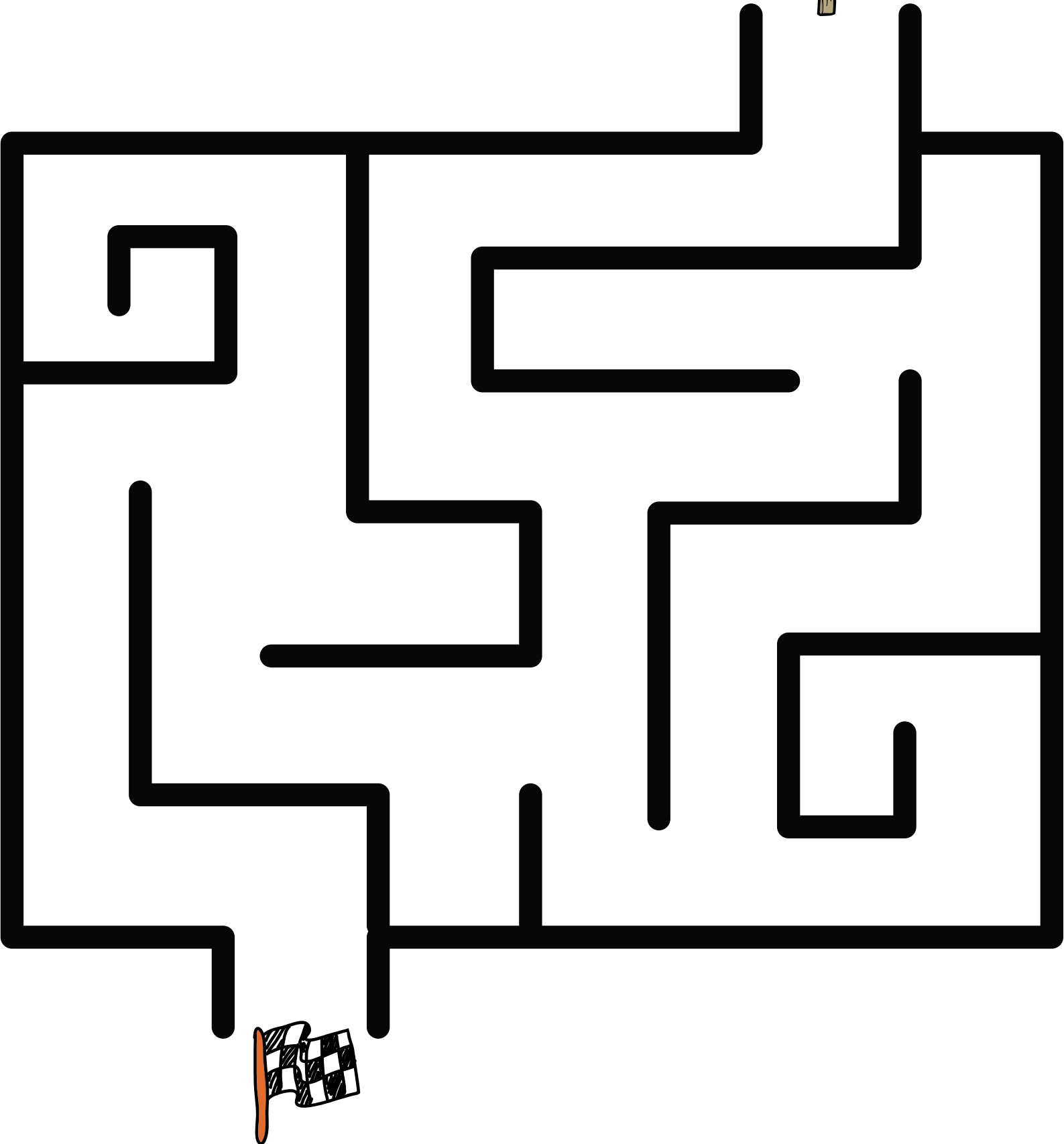

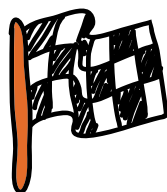
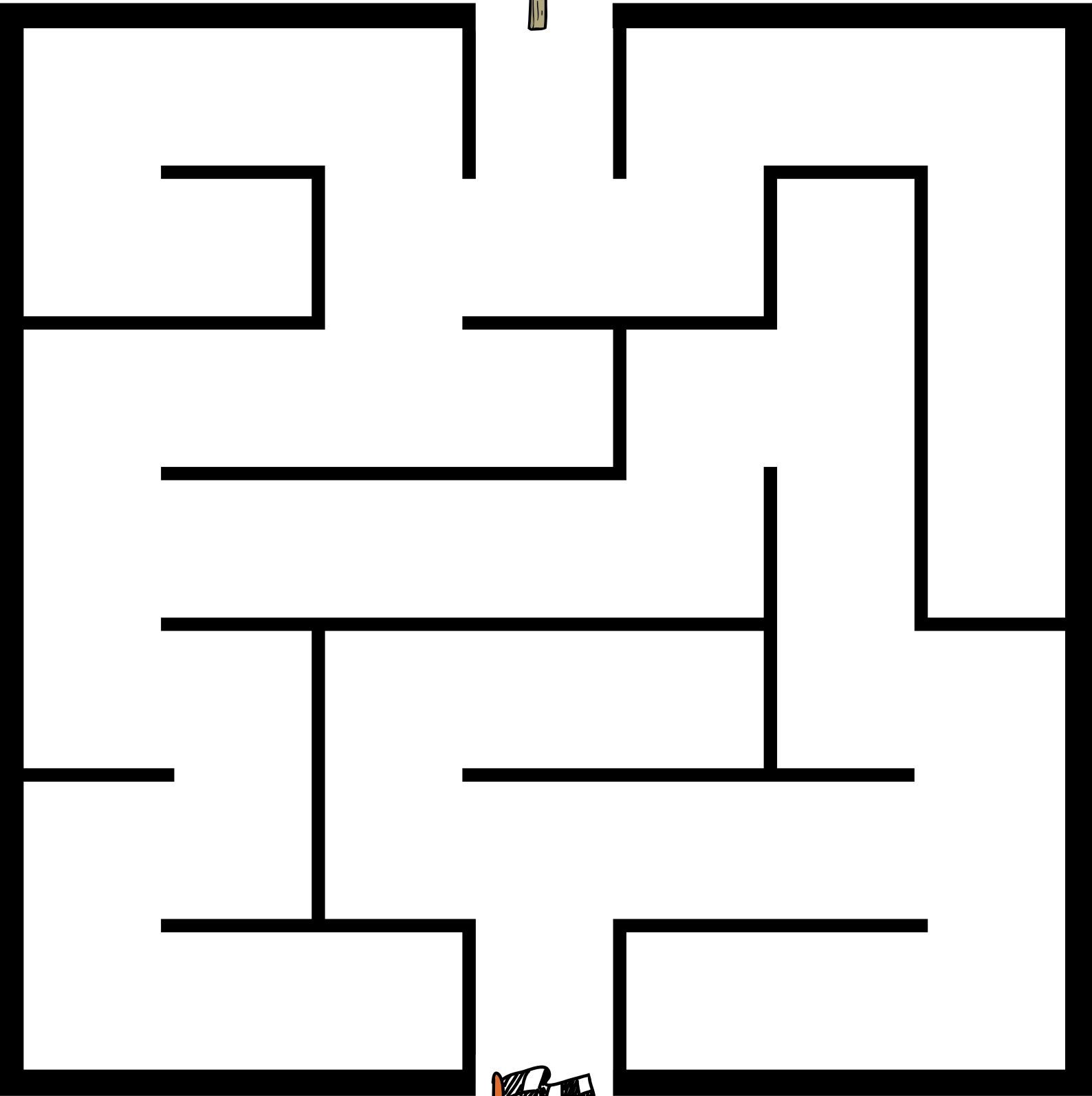

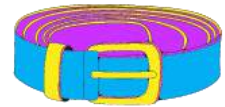

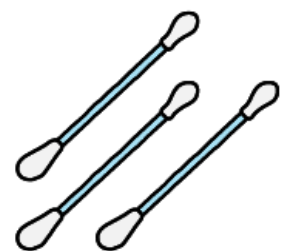
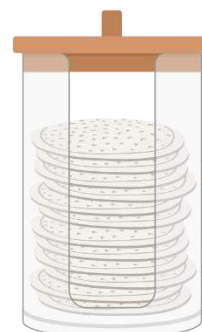
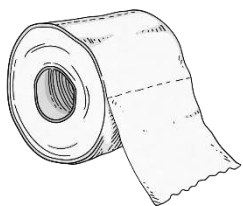
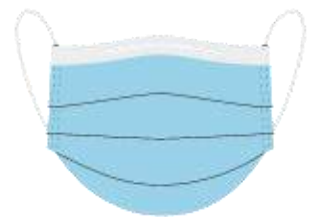
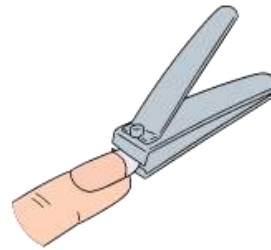

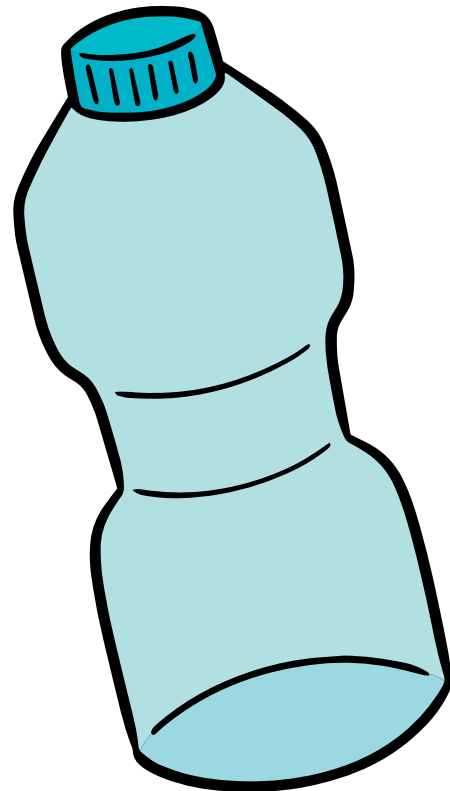
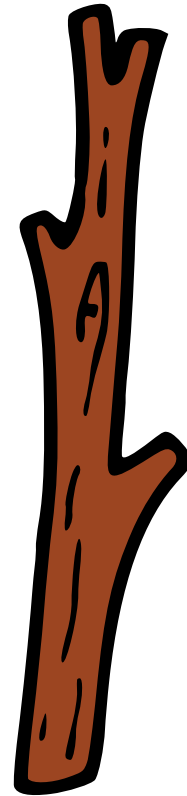
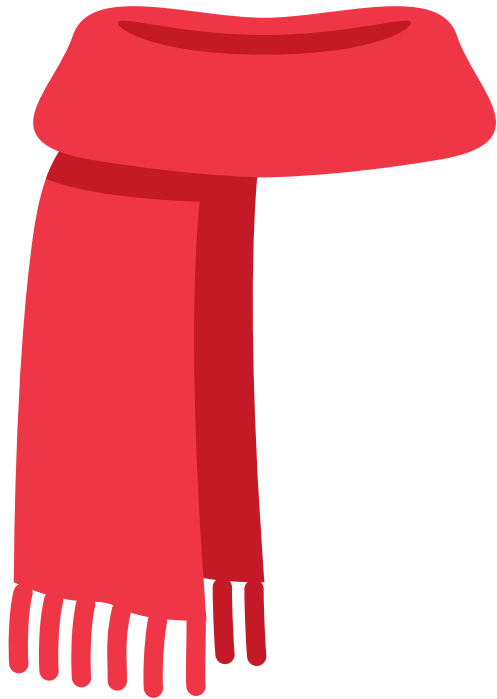

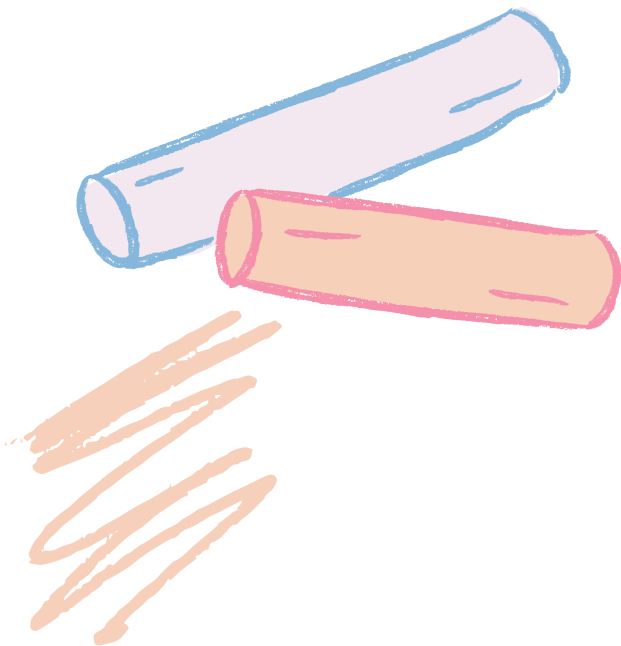
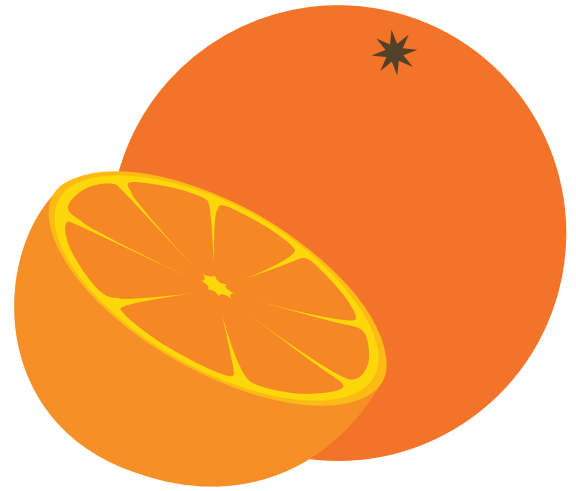
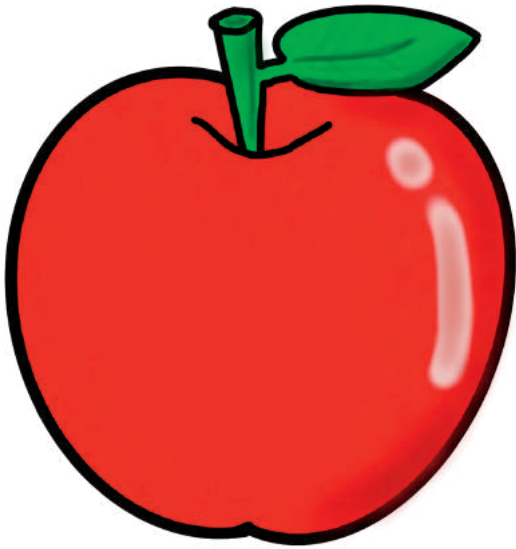

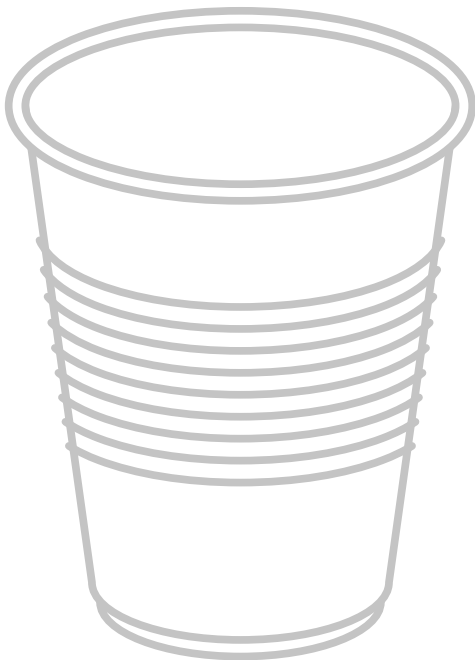
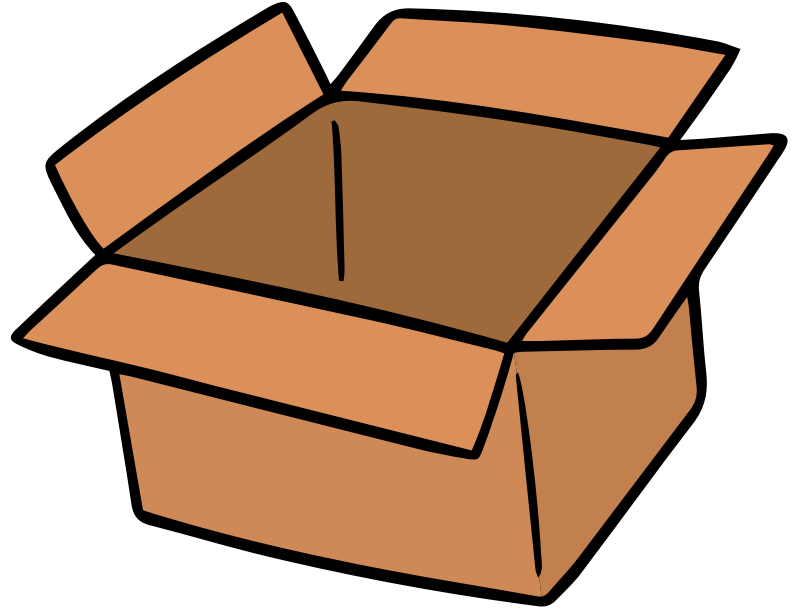

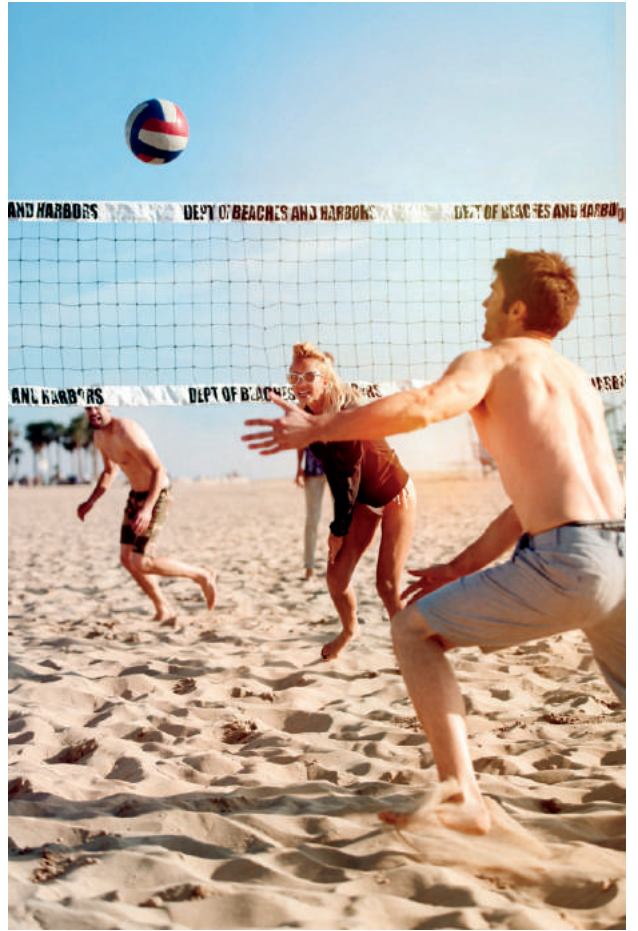

X 100

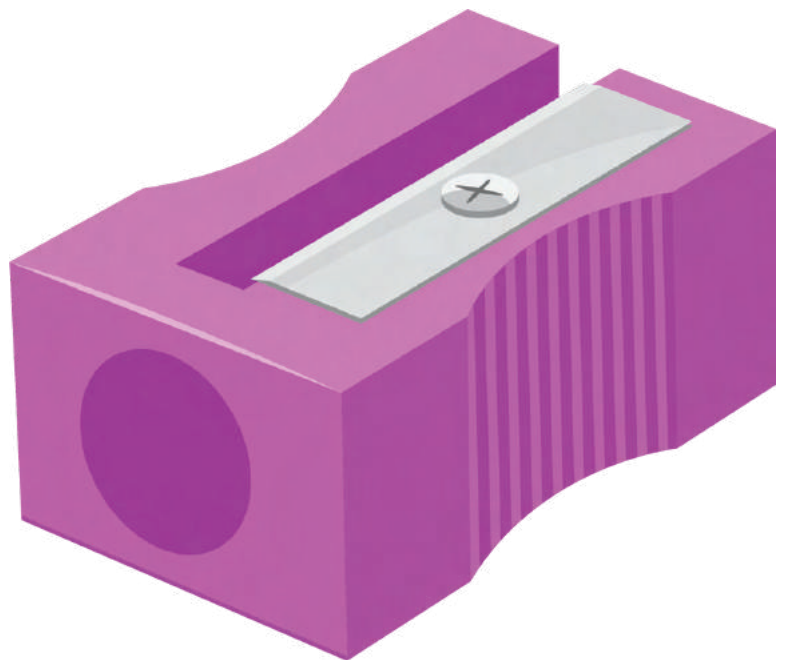
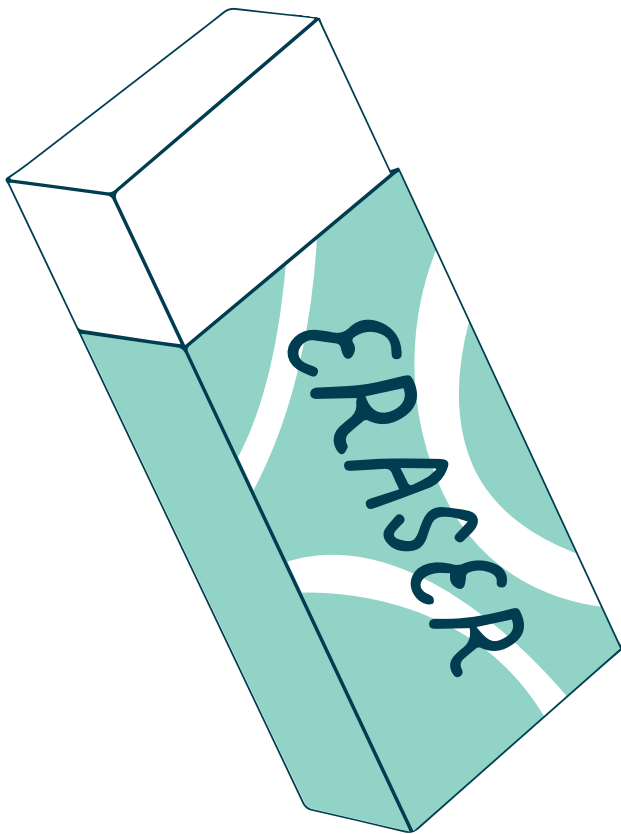

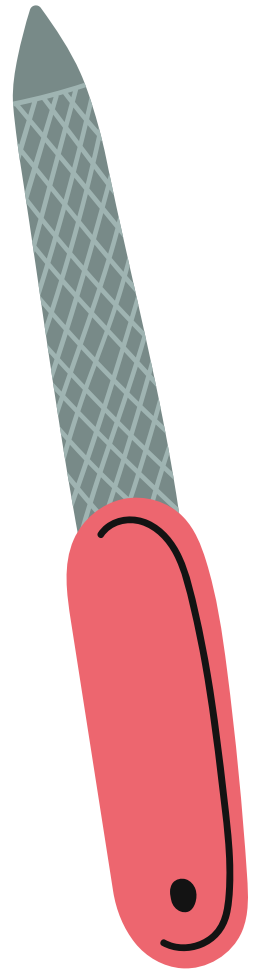
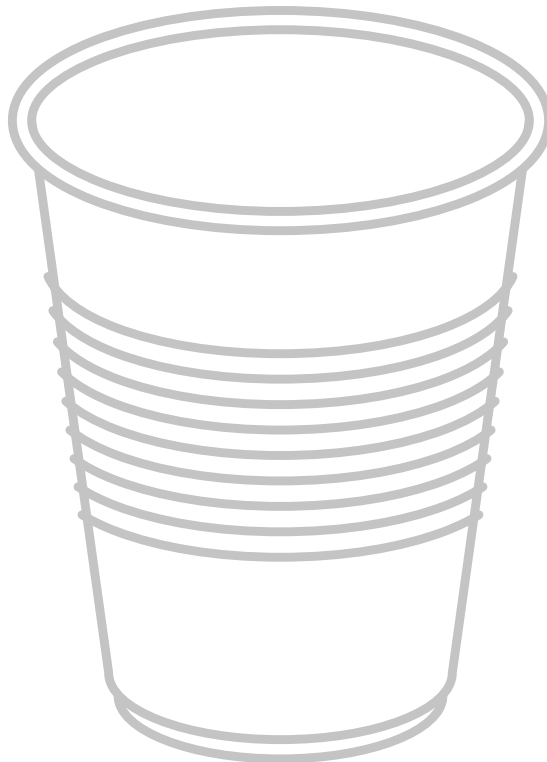
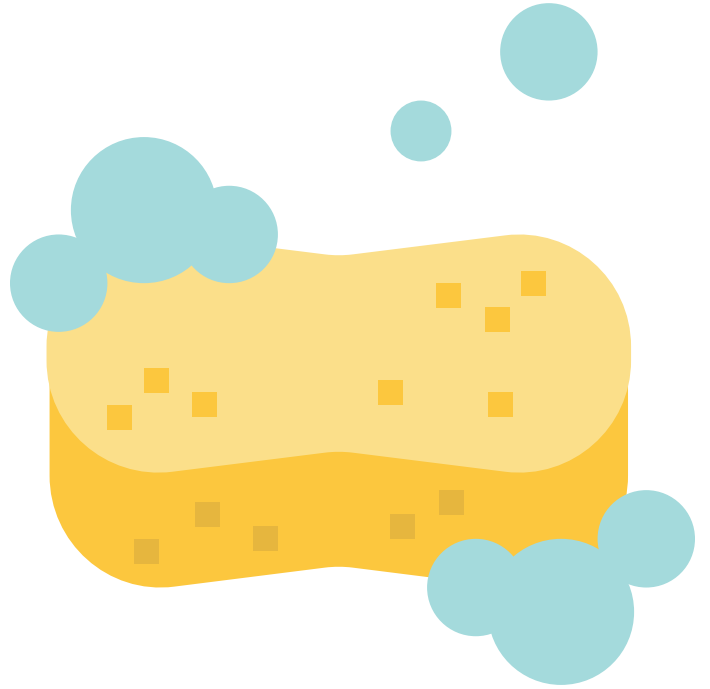

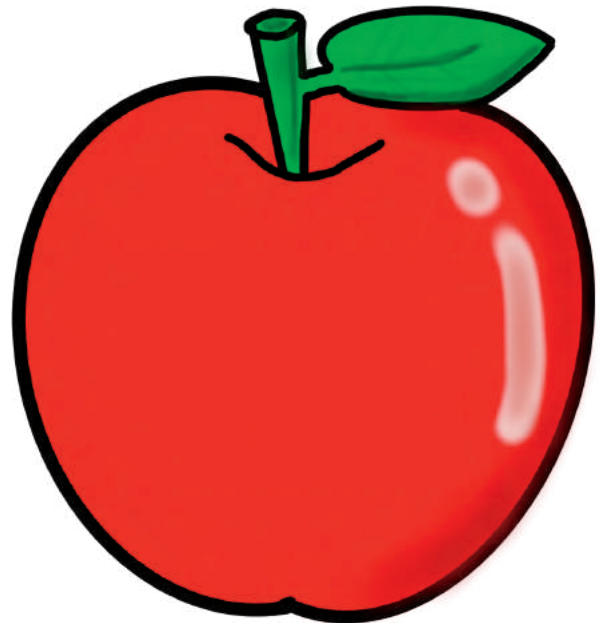
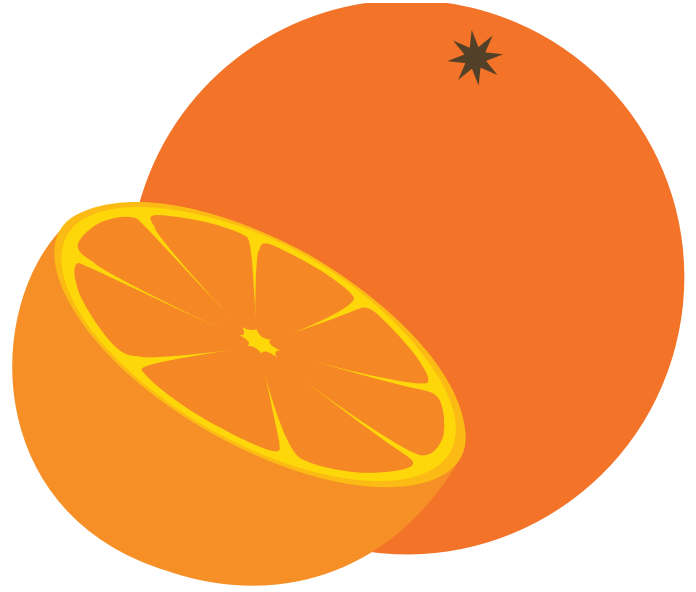

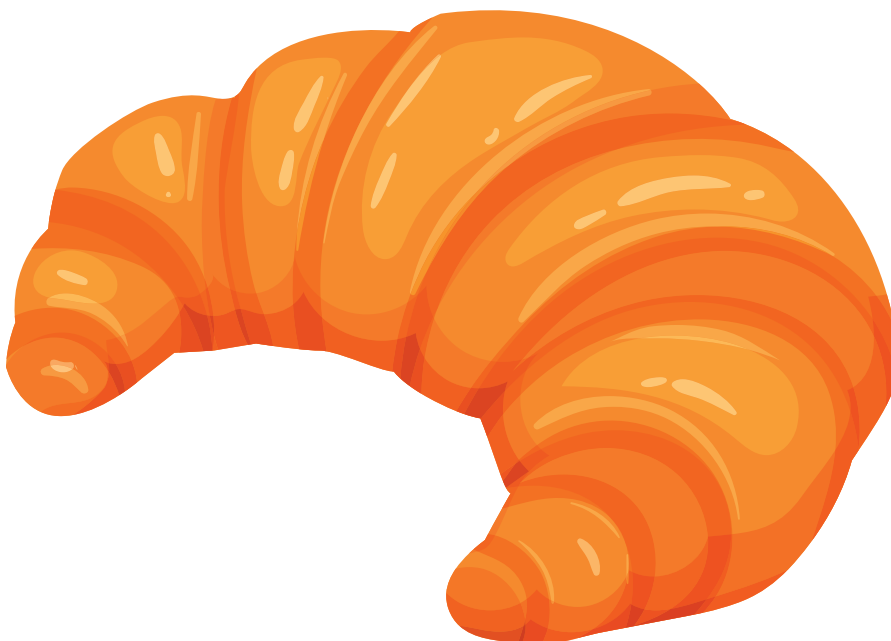
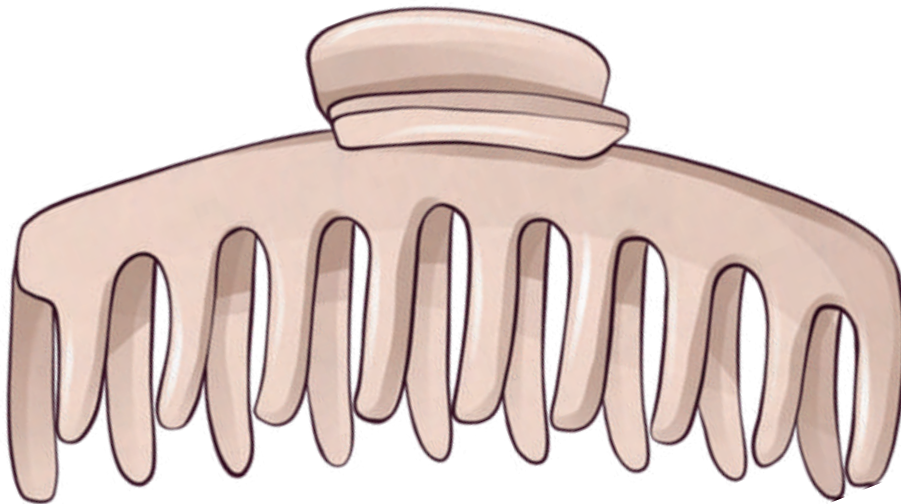
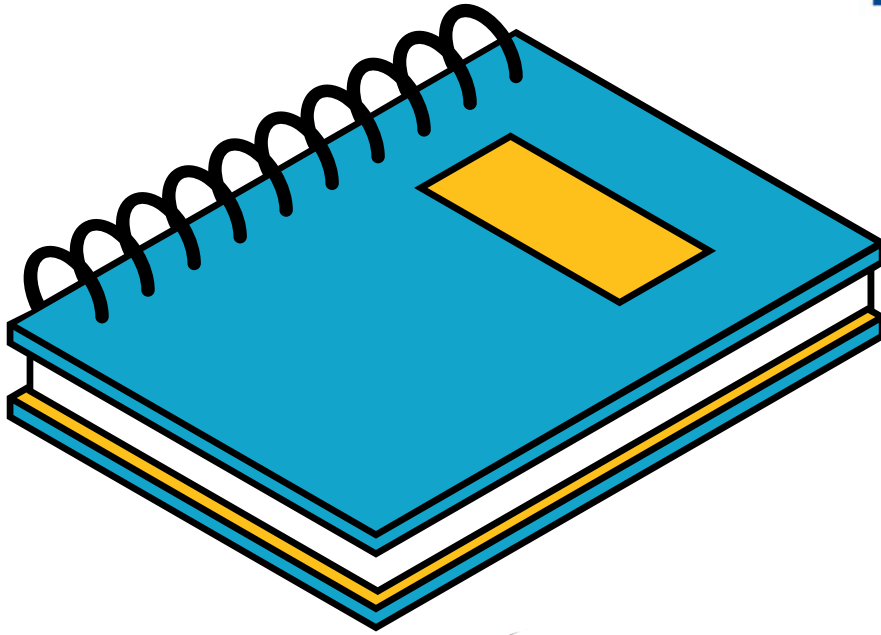

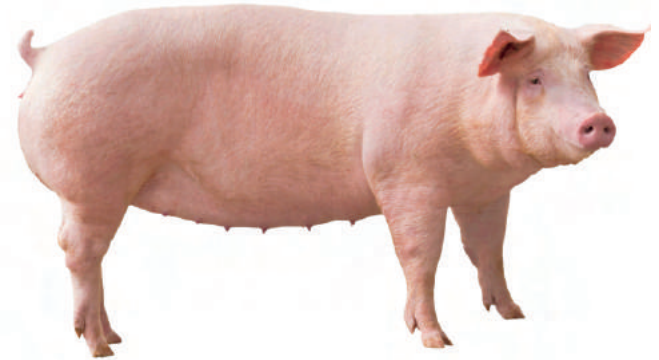

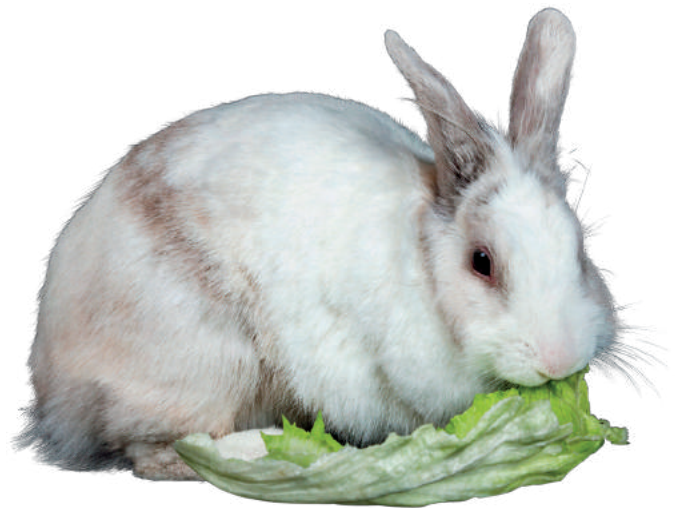

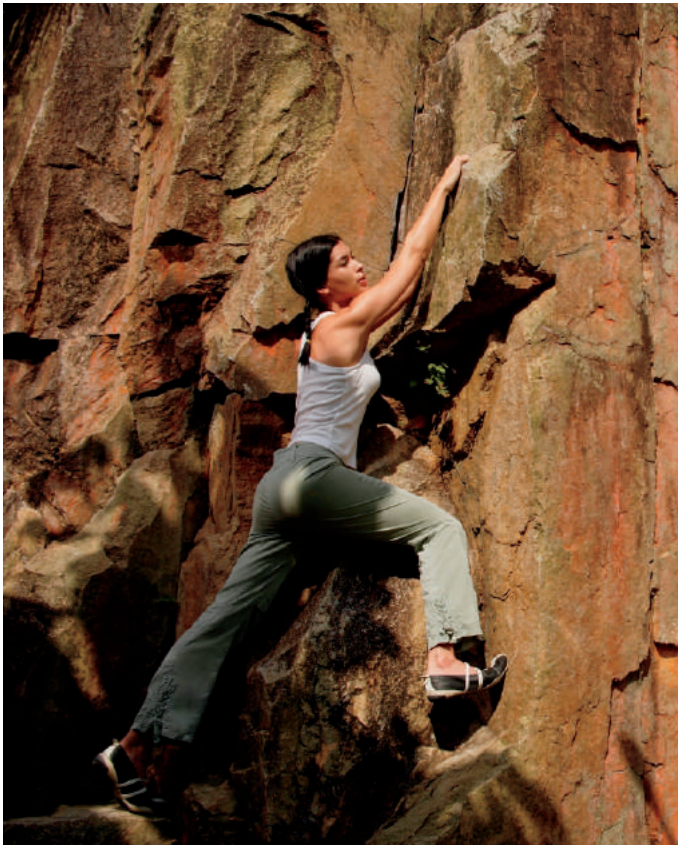

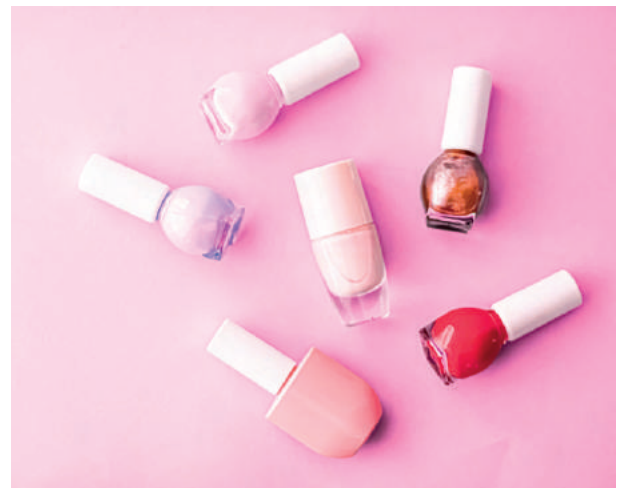

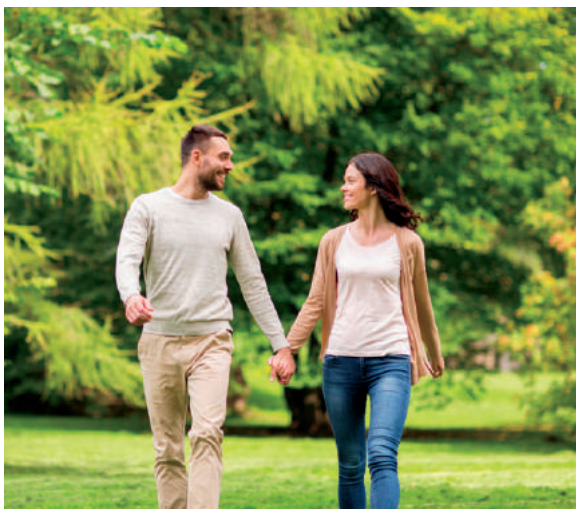

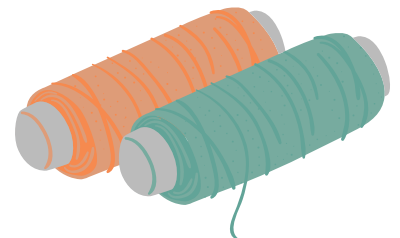
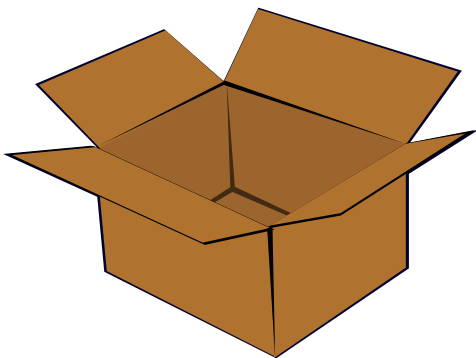
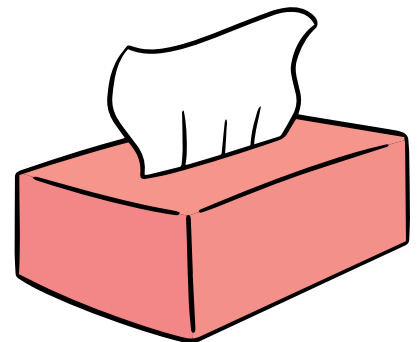
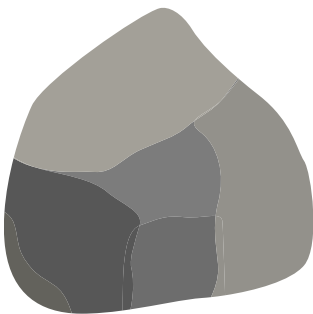
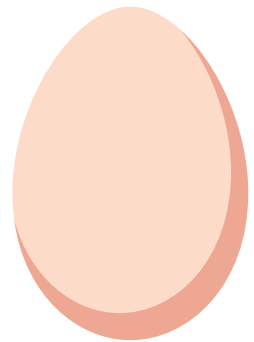
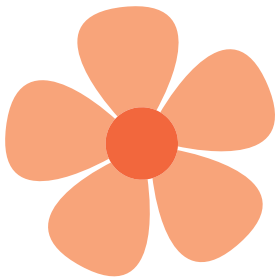
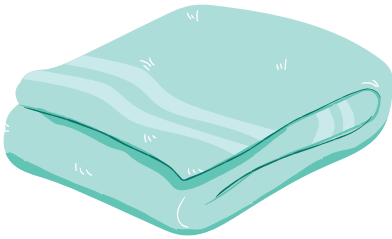

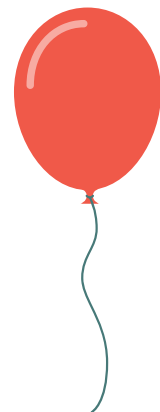
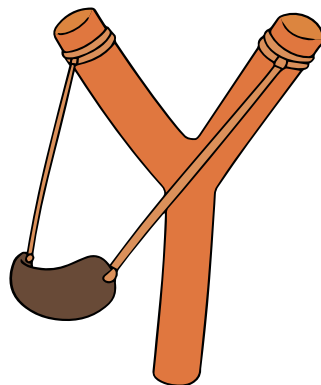
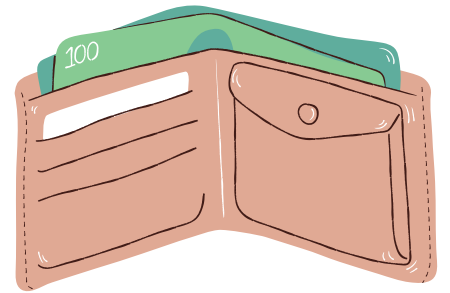
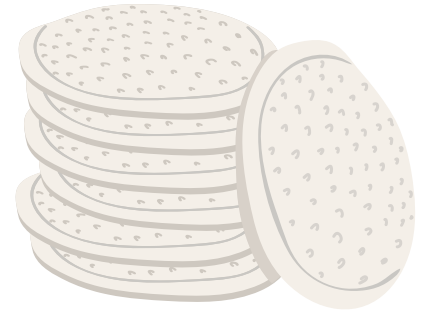
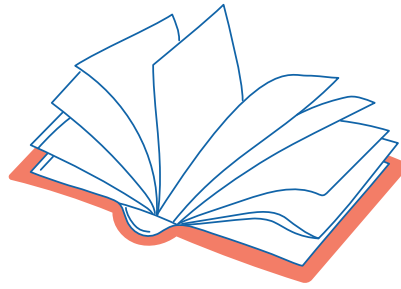

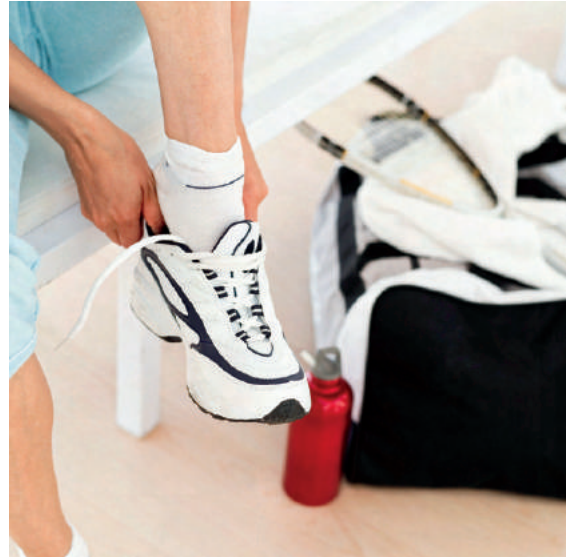

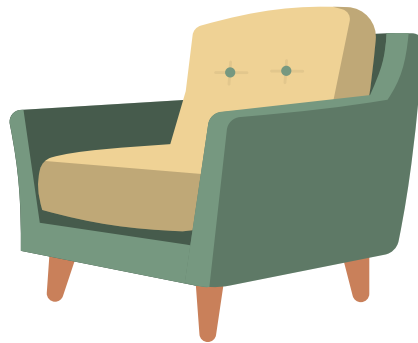
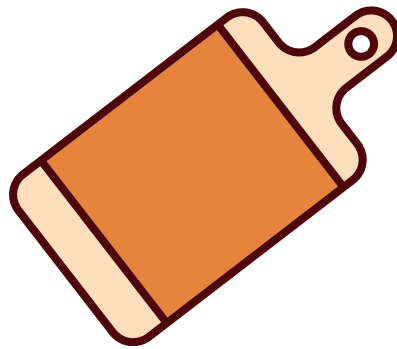
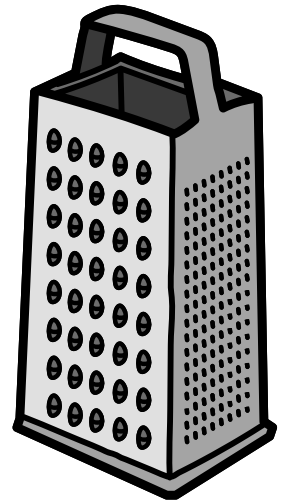
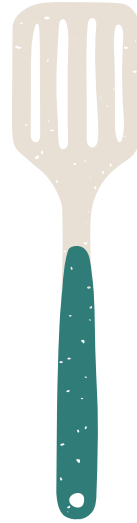
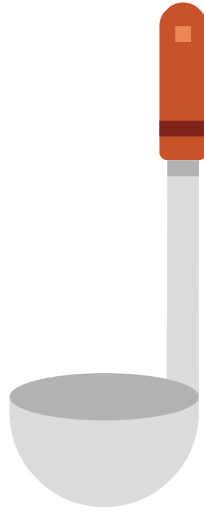

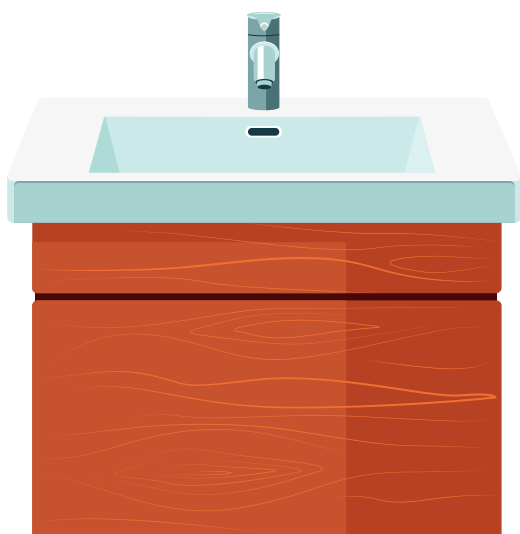
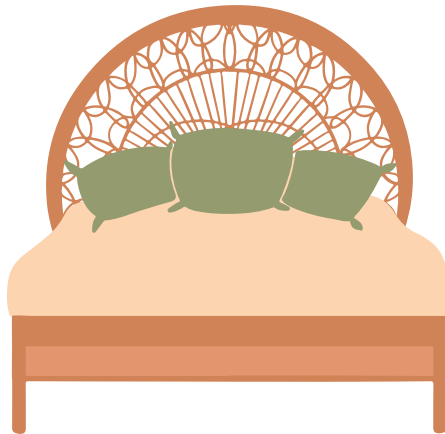

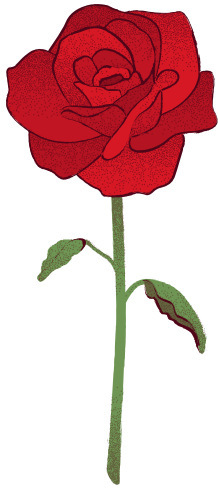

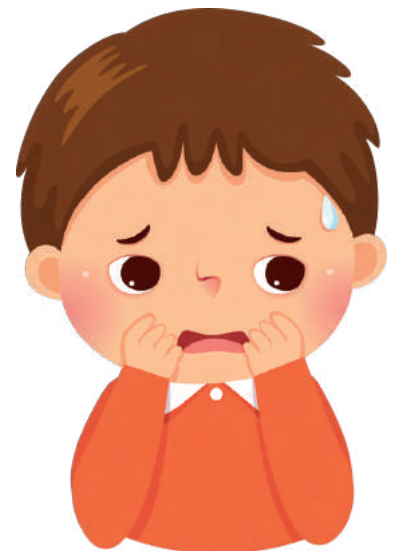

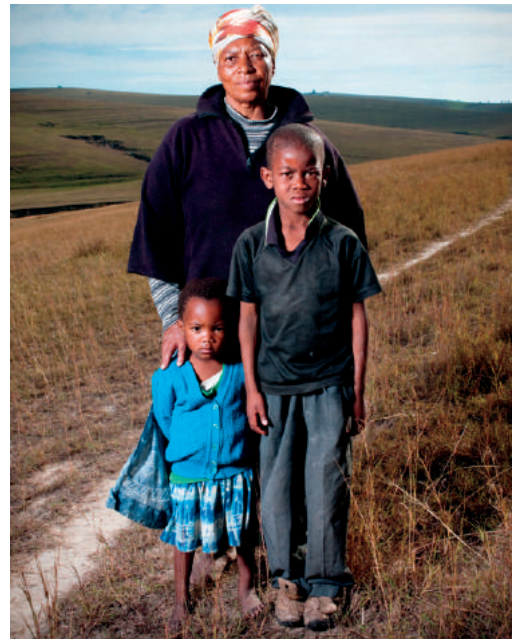

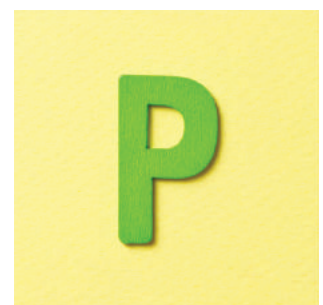
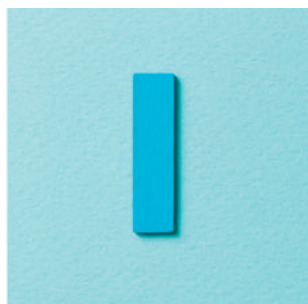
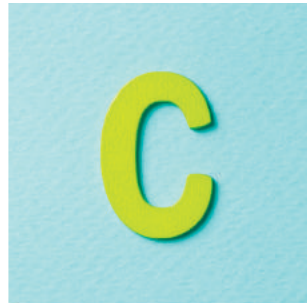
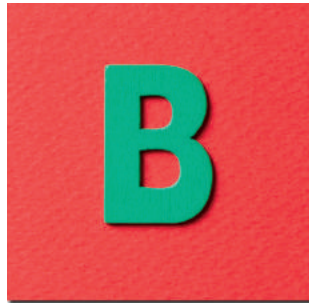

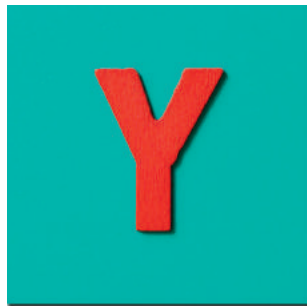

0

1

2

3

4

5

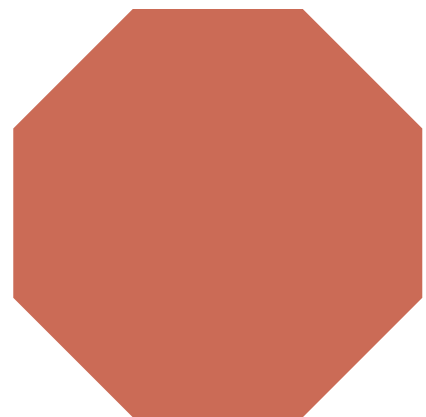
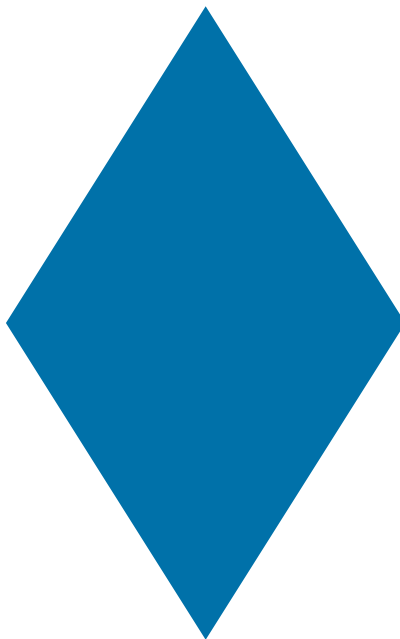
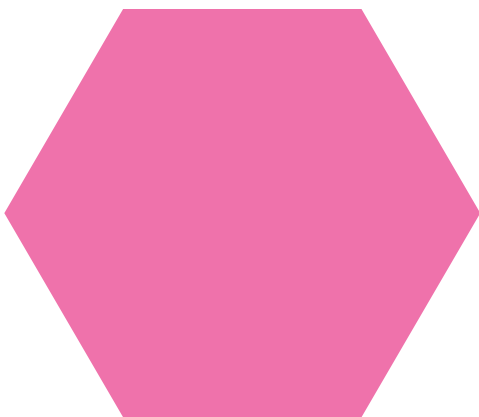
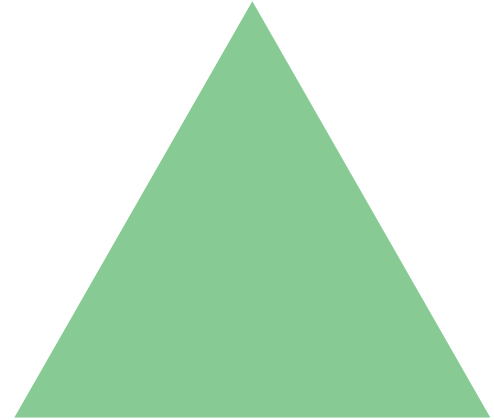
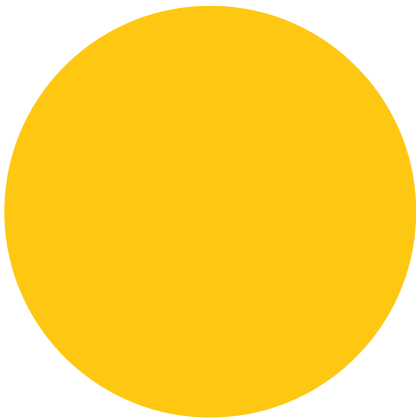
6

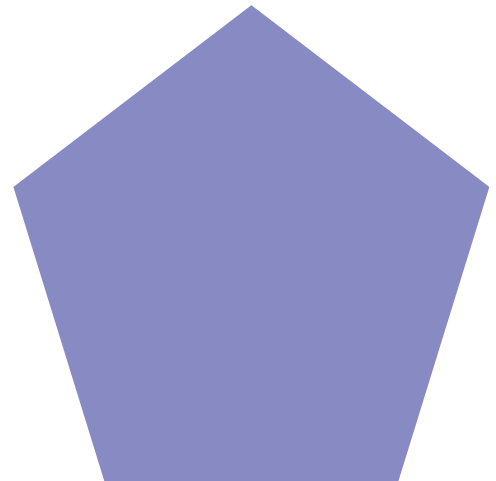
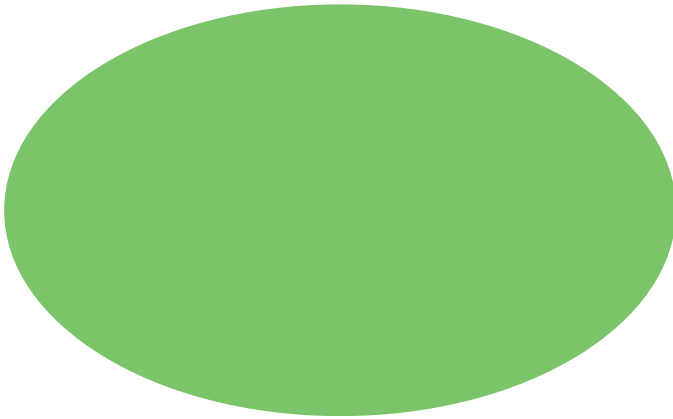
7

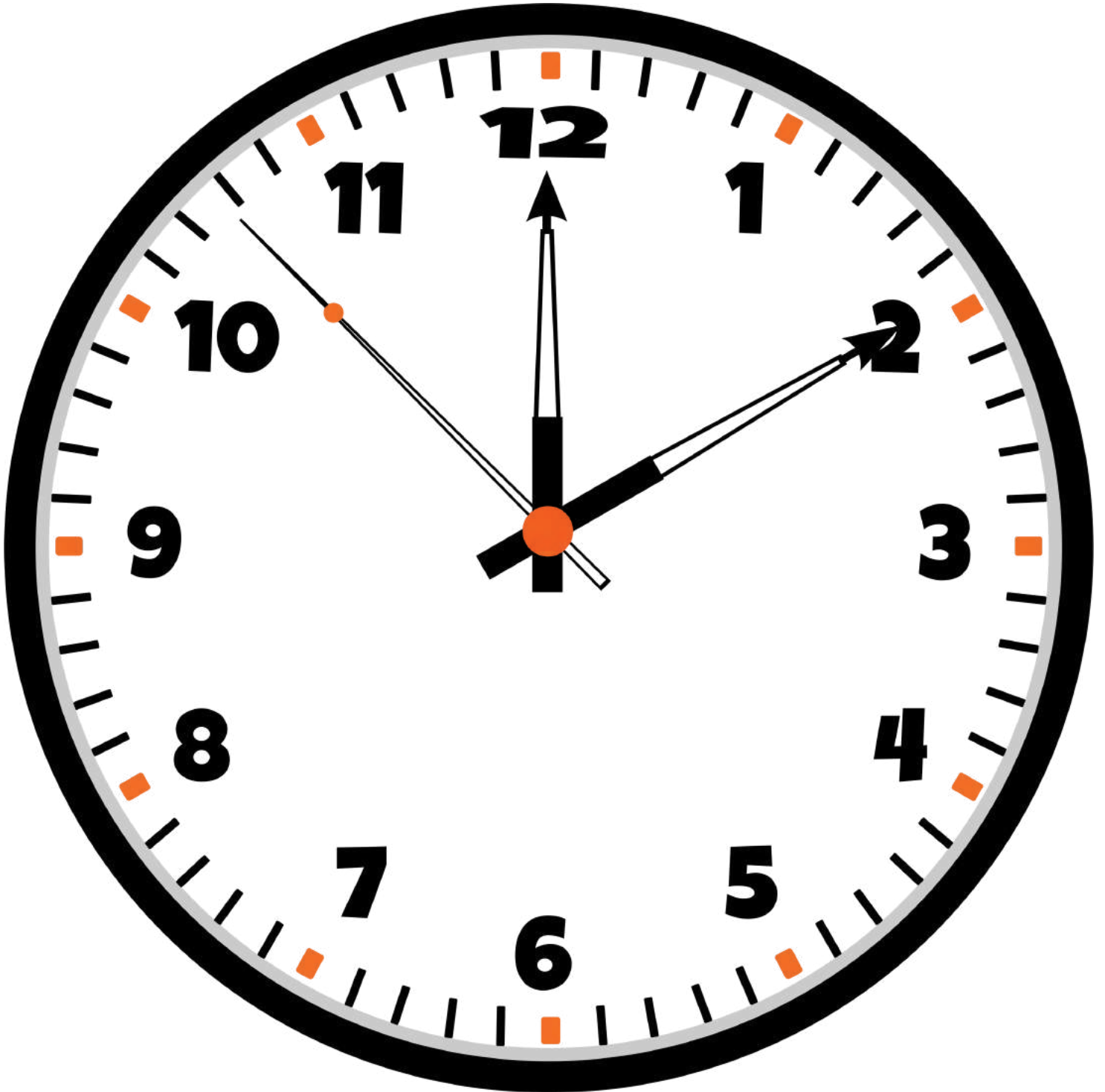
8

9

10

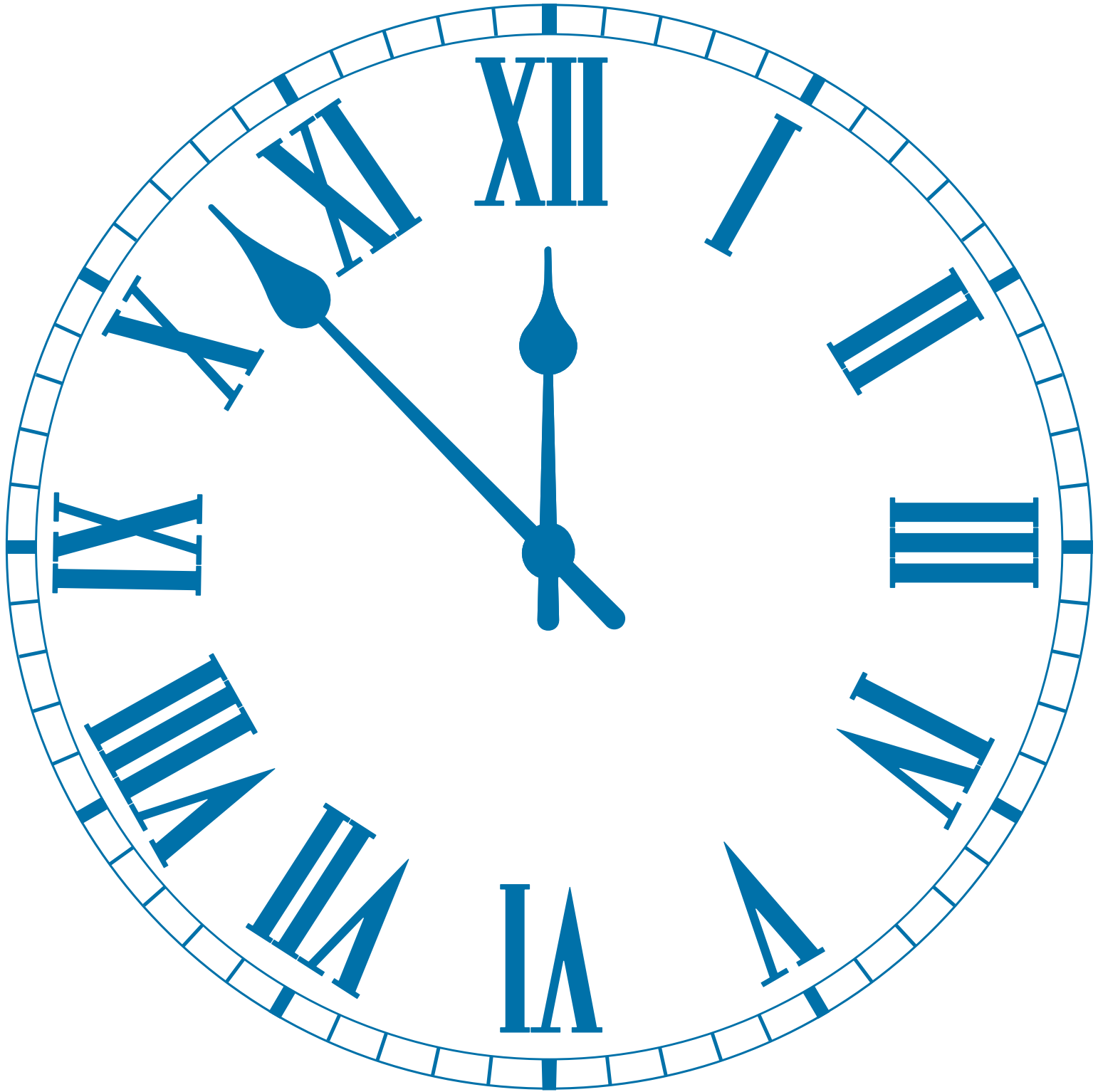

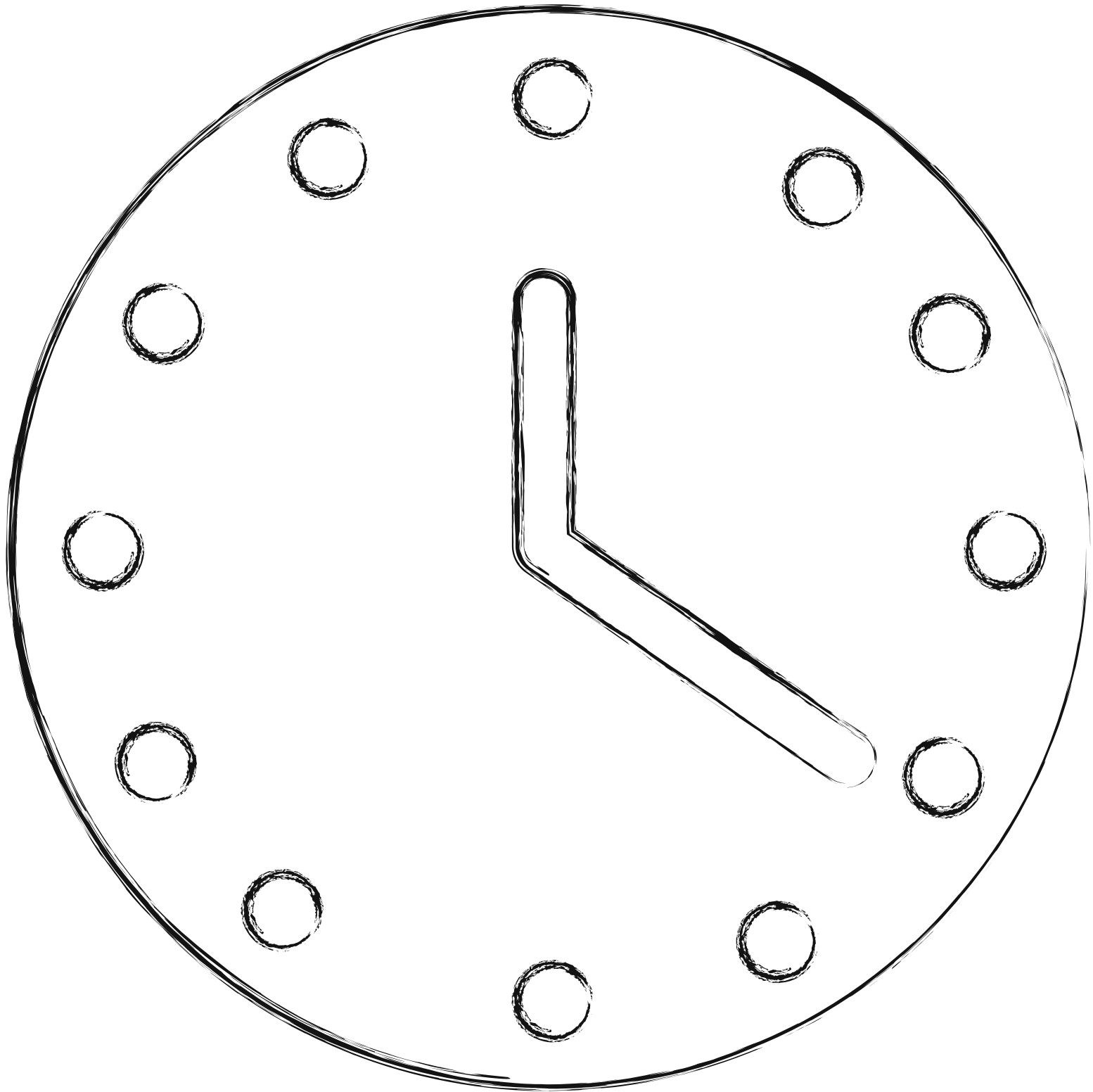

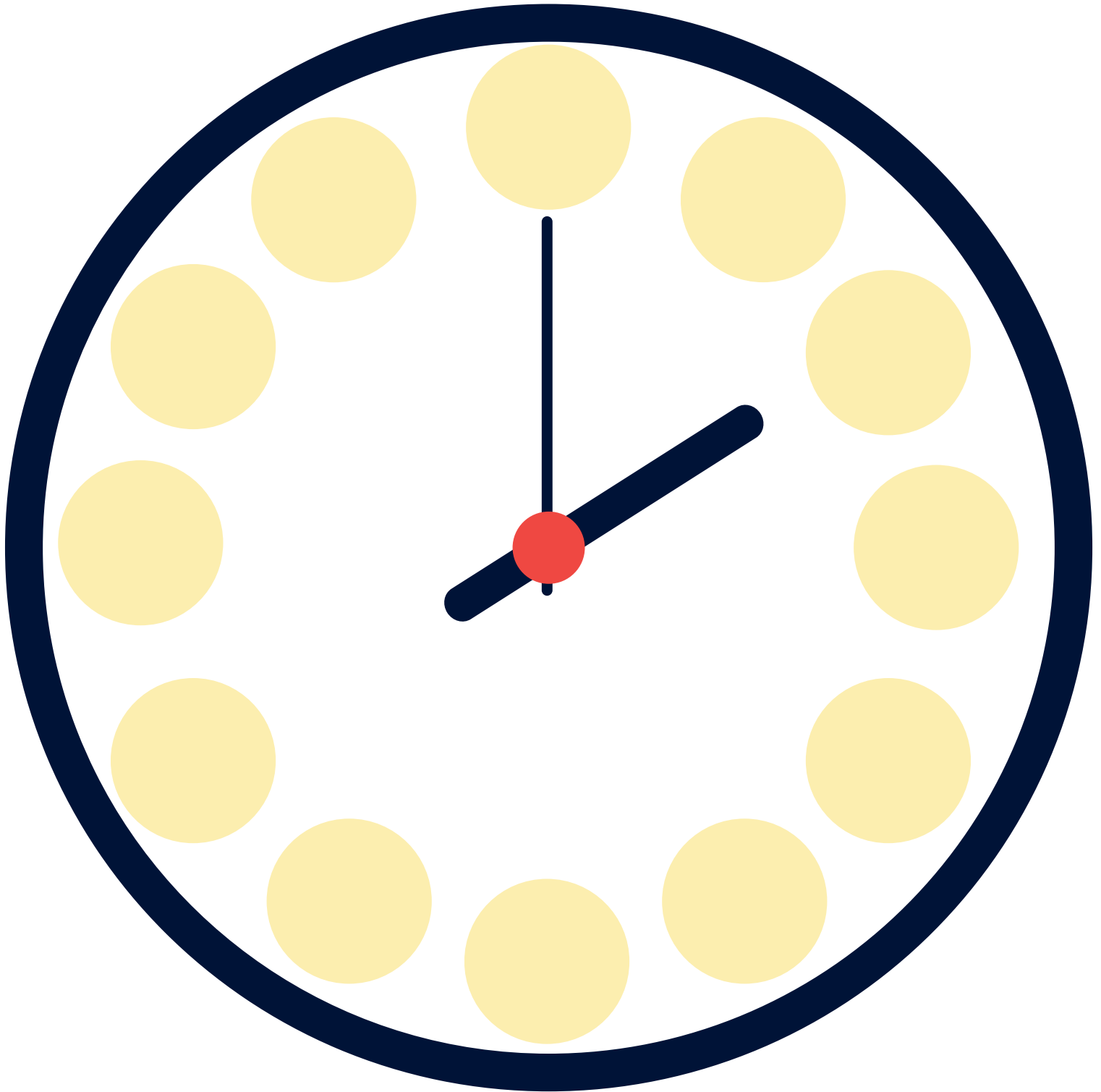

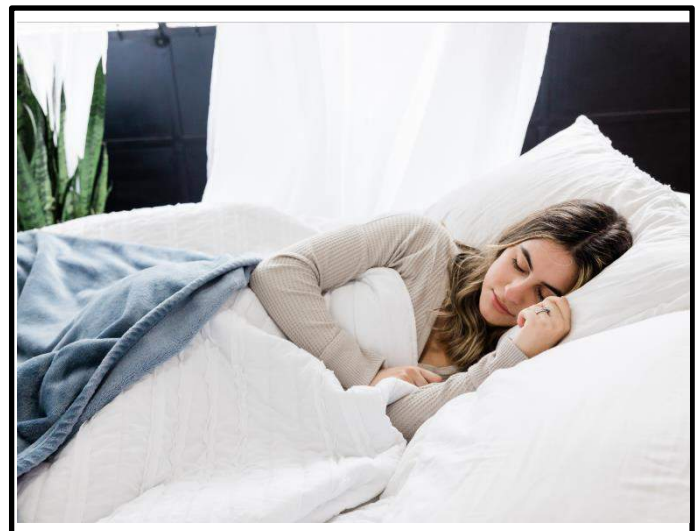
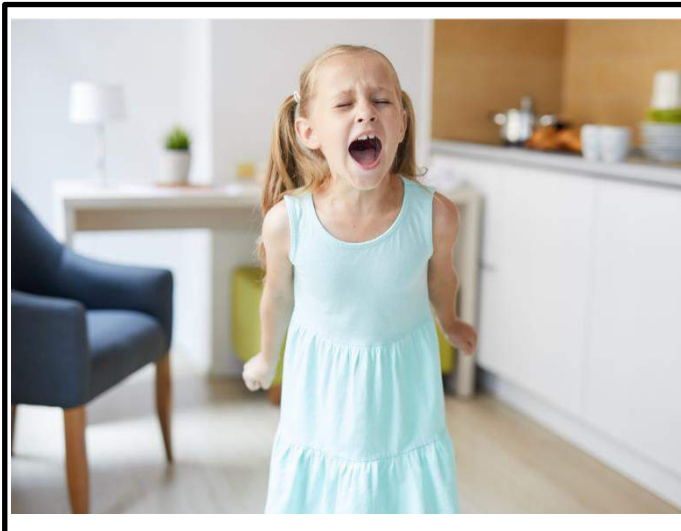

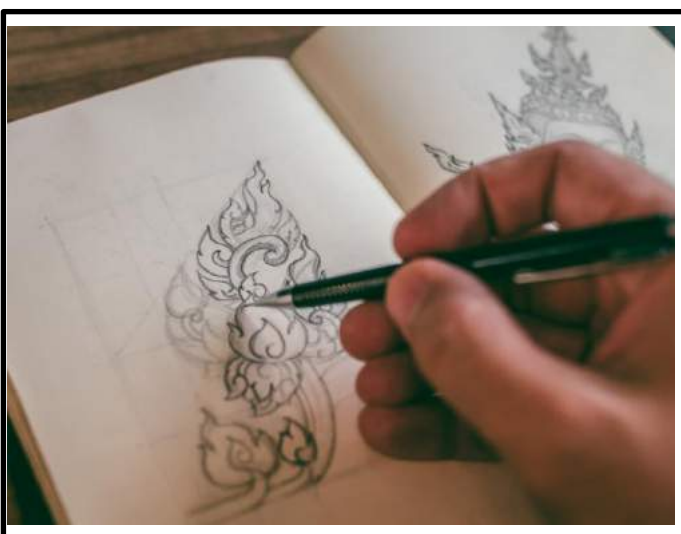

Finanțat de Uniunea Europeană. Punctele de vedere și opiniile exprimate aparțin, însă, exclusiv autorului (autorilor) și nu reflectă neapărat punctele de vedere și opiniile Uniunii Europene sau ale Agenției Executive Europene pentru Educație și Cultură (EACEA).

Nici Uniunea Europeană și nici EACEA nu pot fi considerate răspunzătoare pentru acestea.

NOIEMBRIE 2022